

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

**KADIN KONUKEVİNDE KALAN ŞİDDET MAĞDURU KADINLARIN
YAŞAM PLANLARININ NİTELİKSEL OLARAK ARAŞTIRILMASI:
ESKİŞEHİR ÖRNEĞİ**

Hatice ŞİMŞEK

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2018

KADIN KONUKEVİNDE KALAN ŞİDDET MAĞDURU KADINLARIN
YAŞAM PLANLARININ NİTELİKSEL OLARAK ARAŞTIRILMASI:
ESKİŞEHİR ÖRNEĞİ

Hatice ŞİMŞEK

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

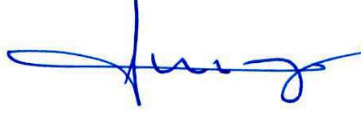
Ankara, 2018

KABUL VE ONAY

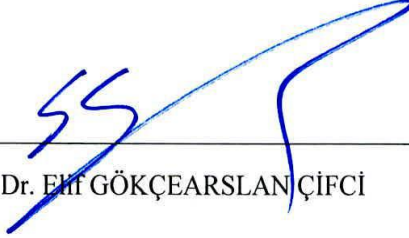
Hatice ŞİMŞEK tarafından hazırlanan “Kadın Konukevinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Yaşam Planlarının Niteliksel Olarak Araştırılması: Eskişehir Örneği” başlıklı bu çalışma, 17.05.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Tarık TUNCAY (Başkan)

Prof. Dr. Sunay İL (Danışman)

Doç. Dr. Elif GÖKÇEARSLAN ÇİFCİ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin/Raporumun 2 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

17.05.2018

Hatice ŞİMŞEK

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

oTezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.

(Bu seçenekle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etseniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir)

oTezimin/Raporumun tarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum.

(Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir)

oTezimin/Raporumun 17.05.2020 tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.

o Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi

17 /05/2018

Hatice ŞİMŞEK

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Tez Danışmanının Prof. Dr. Sunay İL danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Hatice ŞİMŞEK

TEŞEKKÜR

Araştırma süresi boyunca yoğun çalışma temposuna rağmen bilgi birikimini ve tecrübelerini cömertçe benimle paylaşan, yapıcı eleştirileriyle, olumlu yaklaşımıyla sabırla bana yol gösteren değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Sunay İL'e öncelikle teşekkürü bir borç bilirim.

Görüşleriyle tezime katkıda bulunan araştırma boyunca yoluma çıkan engeller karşısında desteklerini esirgemeyerek güçlenmemi sağlayan sevgili arkadaşlarım araştırma görevlisi Nurgül CERTEL SOYSAL, araştırma görevlisi Kübra ARSLAN'a, sosyal hizmet uzmanı Birsen DALBASTI 'ya ve sosyal hizmet uzmanı Merve KAVAK'a,

Mesleki donanım ve tecrübelerini benimle paylaşarak araştırmanın şekillenmesinde destek gösteren Eskişehir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdür Yardımcısı aynı zamanda Kadın Konukevi Müdiresi psikolog Deniz ŞENGEZER'e,

Araştırmama sağladıkları yapıcı eleştirilerinden ve önerilerinden dolayı mesai arkadaşlarım psikolog Sinem DEMİRKAN YILDIRIM'a ve sosyal hizmet uzmanı Selim ÖZTOP'a,

Katılımcılarla uygun ortamda görüşme yapabilmem için kuruluşun tüm olanaklarından yararlanma imkanı sağlayan kadın konukevi çalışanlarına,

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde en büyük katkıyı sağlayan, içtenlikle görüşmeye katılan tüm kadınlara içtenlikle teşekkür ederim.

En büyük teşekkürü ise eğitim öğretim hayatım boyunca bana inanan, özveriyle destekleyen, umutsuzluğa düştüğüm her zaman beni yüreklendiren sevgili babam Recep ŞİMŞEK'e, sevgili annem Ayşe ŞİMŞEK'e ve ablam Tülay ŞİMŞEK ÖZTEKİN'e sunarım.

ÖZET

ŞİMŞEK, Hatice. *Kadın Konukevinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Yaşam Planlarının Niteliksel Olarak Araştırılması: Eskişehir Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018.

Bu araştırmada kadın konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların, konukevinden ayrılış sonrası yaşamlarına dair planlarının ve bu planları etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca kadınların gelecek planlarına ulaşabilmeleri için kadın konukevinden aldıkları hizmetleri ne kadar yeterli buldukları araştırılmıştır.

Niteliksel araştırma modeliyle tasarlanan bu araştırmada Eskişehir Kadın Konukevinde barınan şiddet mağduru 20 kadınla görüşme yapılmıştır. Şiddet mağduru kadınlarla araştırmanın amaçları doğrultusunda hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde alınan notlar görüşme bitiminde yazıya aktarılmış sonrasında kuramsal bilgiler temelinde temalara ve kodlara ayrılmıştır.

Araştırma sonuçları; sosyo-demografik bulgular, şiddet geçmişi, şiddetle mücadele etme süreci, kadın konukevi deneyimi, yaşam planları, toplumda yalnız kadın olma, kadın konukevinde sunulan hizmetlerin değerlendirilmesi temaları altında yorumlanmıştır.

Kadınların büyük kısmının gelecek planlarının iş bulup çocuklarıyla beraber ayrı eve çıkmak olduğu görülmüştür. Kadınlar, yaşam planlarını oluştururken başta ataerkil toplum normları olmak üzere eğitim seviyesi, ekonomik imkanlardan etkilendikleri görülmüştür.

Araştırmaya katılan kadınların sadece küçük bir kısmının yaşam planlarına ulaşabilmeleri için çaba sarf ettiklerini, geri kalan kadınların ise özgüven eksikliği, şiddetin etkilerinden henüz kurtulamamış olması, sağlık problemleri, küçük çocuğunun olması gibi nedenlerden dolayı yaşam planlarına dair çaba sarf edecek güce sahip olmadıkları belirlenmiştir.

Kadınların çoğu kadın konukevinde sunulan hizmetleri sadece güvenli barınma yeri, maddi-manevi temel ihtiyaçların karşılanması olarak değerlendirmiş ve bu hizmetlerden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Kadınların genelinin düşük eğitim seviyesine sahip olması, yıllardır maruz kaldıkları baskı sonucunda ilk aşamada talepleri sadece şiddetten uzak güvenli bir yerdir. Bu nedenle kadınlar daha geniş perspektiften ihtiyaçlarını belirleyip kadın konukevi hizmetlerini değerlendirememişlerdir.

Araştırma sonucunda kadın konukevlerinde, kadınların bireysel hayata geçmelerine yardımcı olunabilmesi için meslek edindirmeye ve iş bulmaya yönelik daha kapsamlı hizmetler sunulması ayrıca kadın konukevlerinde sunulan bazı hizmetlerde iyileştirmeler yapılması gerektiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Kadına Yönelik Şiddet, Kadın Konukevi, Yaşam Planı

ABSTRACT

ŞİMŞEK, Hatice. *A Qualitative Examination Of The Life Plans of the Women Violence Victims in a Woman Shelter: Eskişehir Sample, Master Thesis, Ankara, 2018.*

This study aims to identify the future life plans of the women who are victims of violence and staying at a women shelter after leaving this facility, and the factors affecting these plans. The study also investigates how much these women are satisfied with the services they receive at the women guesthouse to achieve their future plans.

In the study designed as a qualitative research, 20 women who have suffered from violence and now staying at Eskişehir Women Shelter were interviewed. In this framework, in-depth interviews were conducted with the women using semi-structured interview forms prepared in line with the purposes of the study. The notes taken during the interviews were put down on paper afterwards and then, classified under themes and codes in light of theoretical knowledge.

The results of the study was interpreted under the themes of socio-demographic findings, violence history, process of combating violence, women shelter experience, life plans, being a lone woman in the society, and assessment of the services provided by the women shelter.

The study also found that lots of the women are planning to find a job and move in another house with their children in the future. It seems that women are affected by the level of education and economic opportunities, especially patriarchal social norms while making life plans.

The study found that only a small percentage of the women who participated in the study have tried to realize their life plans while others are not strong enough to make an effort for their life plans due to reasons such as lack of confidence, not overcoming the effects of violence yet, health problems and having little children.

Most of the women consider the services provided in the women guesthouse just as safe shelter and meeting their basic moral and material needs, and express their gratitude for these services. Because of the violence the women heavily suffered from, they first of all want to maintain their life in a safe place free from violence. Besides, their low level of education affects their future plans and causes that their expectations from the women guesthouse

remains at a basic level. Therefore, the women could not determine their needs from a broader perspective and assess the services of the women guest house accordingly.

At the end of the study, it is concluded that more comprehensive services should be offered in the women shelters for providing women with occupation and help them find a job, and some services delivered in these guest houses should be improved in order to facilitate women's struggle to make their own lives.

Key Words

Violence Against Women, Women Shelter, Life Plan

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	iii
ETİK BEYAN.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: ARAŞTIRMANIN TASARIMI.....	3
1.1. ARAŞTIRMANIN SORUNSALI	3
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	5
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	6
BÖLÜM 2: KURAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDET TANIMI VE KAPSAMI	7
2.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELENİN GELİŞİMİ	7
2.3. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN NEDENLERİ	9
2.4. ŞİDDETİN MAĞDUR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	11
2.4.1. Fiziksel Etkiler	11
2.4.2. Psikolojik Etkiler.....	12
2.5. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN YAYGINLIĞI.....	13
2.6. KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALANINDA YAPILAN YASAL DÜZENLEMELER.....	15
2.6.1. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Uluslararası Mevzuat	15
2.6.1.1. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme (CEDAW).....	16
2.6.1.2. Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri	17
2.6.1.3. Dördüncü Dünya Kadınlar Konferansı: Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu	18
2.6.1.4. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi).....	18
2.6.2. Kadına Yönelik Şiddet Alanında Ulusal Mevzuatta Yapılan Düzenlemeler	19
2.6.2.1. Anayasa.....	20
2.6.2.2. Türk Medeni Kanun’u.....	21
2.6.2.3. Türk Ceza Kanunu	21

2.6.2.4. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun	22
2.7. ŞİDDET MAĞDURU KADINLARA SUNULAN HİZMETLER.....	24
2.7.1. ALO 183 Sosyal Destek Hattı	25
2.7.2. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)	25
2.7.3. Kadın Konukevleri	27
2.7.3.1. Kadın Konukevlerinin Tarihçesi	28
2.7.3.2. Kadın Konukevlerinin İşleyiş Modelleri.....	30
2.7.3.2.1.Bağımsız Kadın Konukevleri.....	30
2.7.3.2.2.Yarı Bağımsız Kadın Konukevleri.....	31
2.7.3.2.3.Resmi Kurumlara Bağlı Kadın Konukevleri.....	31
2.7.3.3. Kadın Konukevlerine Başvuru ve Kabul	32
2.7.3.4. Kadın Konukevi Hizmetlerinden Yararlananlar	32
2.7.3.5. Kadın Konukevinde Kalış Süresi	32
2.7.3.6. Kadın Konukevinde Sunulan Hizmetler	33
2.7.3.7. Kadın Konukevinde Çalışanların Niteliği.....	35
2.7.3.8. Kadın Konukevinden Ayrılma/Ayrılış.....	35
2.8. YAŞAM PLANI OLUŞTURMA.....	36
2.9. KADINA YÖNELİK ŞİDDET ve SOSYAL HİZMET	36
2.9.1. Şiddet Mağduru Kadınla Çalışmada Feminist Sosyal Hizmet	39
2.9.2. Şiddet Mağduru Kadınlarda Güçlendirme Yaklaşımı	44
BÖLÜM 3: YÖNTEM	47
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	48
3.2. ARAŞTIRMANIN ÖZNELERİ	48
3.3. ARAŞTIRMA ÖZNESİ KADINLARA YÖNELİK TANITICI BİLGİLER	49
3.4. VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ ve SÜRECİ.....	54
3.5. VERİ TOPLAMA ARACI.....	56
3.6. VERİ ANALİZİ	56
3.7. SINIRLILIK.....	57
3.8. ETİK İLKELER	57
BÖLÜM 4: BULGULAR VE YORUM.....	58
4.1. SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİLER	58
4.1.1. Mağdura Ait Sosyo-Demografik Bilgiler.....	58
4.1.2. Şiddet Uygulayana Ait Sosyo-Demografik Bulgular	61
4.2. KADINLARIN HAYATINDA ŞİDDET GEÇMİŞİ	63
4.2.1. Çocuklukta Maruz Kalınan Şiddet	63
4.2.2. Beraberlikte Yaşanan İlk Şiddet Deneyimi	66

4.2.3. Şiddetin Sıklığı.....	68
4.2.4. Şiddetin Mağdur Üzerinde Etkileri “Kaderine boyun eğmiş gibi bir hal aldım, robot gibi bir hal aldıldım.”	69
4.2.5. Şiddetin Bahaneleri “Benim nefes almam bile dayak konusuydu”	71
4.3. ŞİDDETLE BAŞ ETME MEKANİZMALARI.....	75
4.3.1. Şiddeti Kabullenme, Kabuğuna Çekilme “Baş etme yöntemim sessizlikti içine kapanma işte ezik ezik takılıyordum”	75
4.3.2. Şiddet Karşısında Dine Sığınım “İnancım vardı. Sabrettiğim bir gün muhakkak mükâfatımı alacağıma dair”	77
4.3.3. Sosyal Destek Arayış Çabaları “Annem sabret diyordu 3 çocuğun var nereye gideceksin diyordu”	78
4.4. ŞİDDETE KARŞI YASAL DESTEK MEKANİZMALARINI HAYATA GEÇİRME	79
4.5. KADIN KONUKEVİ DENEYİMİ	83
4.5.1. Şiddete Dönüş: “Kandırıldım her defasında bir daha olmayacak sorunlar çözüldü diye”	86
4.5.2. Konukevinde Kalma Deneyimi Sonrasında Şiddete Bakış	88
4.6. KADIN KONUKEVİNDE KALAN KADINLARIN GELECEĞE DAİR YAŞAM PLANLARI	90
4.6.1. Kadınların Yaşam Planlarına Ulaşmak İçin Verdikleri Uğraş	92
4.7. KADININ TOPLUMDA YALNIZ VAR OLMA ÇABASI.....	95
4.7.1. Kadının Toplumda Yalnız Var Olma Çabasında Öz Güvenin Etkisi.....	95
4.7.2. Toplumun “Dul-Yalnız Kadına” Bakışı	97
4.8. Kadın Gözünden Kadın Konukevi Hizmetlerinin Değerlendirilmesi..	100
4.8.1. Kadınların Süre Hakkındaki Düşünceleri.....	101
4.8.2. Kadın Konukevi Hizmetleri Kadınlara Gelecek Planlarına Ulaşması Yönünde Yardımcı Oluyor Mu?	103
4.8.3. Kadınlardan Konukevlerine Hizmet Önerileri	104
BÖLÜM 5: GENEL SONUÇ VE ÖNERİLER.....	107
5.1. SONUÇ.....	107
5.2. ÖNERİLER	108
6. KAYNAKÇA	114
Ek-1 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	124
Ek-2 Gönüllü Katılım Formu.....	126
Ek-3 Etik Kurul İzni.....	127
Ek-4 Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Veri Toplama Oluru.....	128
Ek-5 Orijinallik Raporu.....	129
ÖZGEÇMİŞ.....	130

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet, özel hayatta, ailede ya da toplum içinde kadınların fiziksel, cinsel veya psikolojik bütünlüğüne zarar verici ve tehdit edici cinsiyete dayalı eylemi içerir. Kadına yönelik şiddet uzun yıllar boyunca var olmasına rağmen çok yakın zamandan itibaren bir halk sağlığı sorunu olarak görülmekte ve mücadele etmeye yönelik hizmet modelleri düzenlenmektedir.

Sadece biyolojik farklılıkları olan iki cins olarak dünyaya gelen kız ve erkek bebek, toplumsallaşma sürecinde “kadınlık” ve “erkeklik” rollerini benimseyerek büyür. Bu süreçte erkek bebek sert ve otoriter yapıda olmayı, evde sözü geçen biri olmayı öğrenirken, kız bebek naif, söz dinleyen, bir erkeğe tabii olması gereken biri olarak yetişir. Ayrıca kadınlara göre eğitim, ekonomik ve sosyal kaynaklara erişimi çok daha rahat olan erkekler, kadın erkek arasında bulunan bu eşitsizliklerden güç alarak kadına karşı şiddet uygulamayı kendilerinde bir hak olarak görmektedir.

Toplumsal cinsiyetçi roller ve yaptırımlarla ikincil konumda olan ve şiddete boyun eğmesi beklenen kadınların yaşam planlarını konu alan bu araştırmada kadına yönelik şiddet feminist sosyal hizmet bakışıyla ele alınmaktadır. Feminist yaklaşım kadına yönelik şiddetin temelinde ataerkil toplumsal yapı ve toplumsal cinsiyet normları nedeniyle kadınların ezildiklerini, temel insan haklarından mahrum bırakıldıklarını savunur.

Türkiye’de 1980’lerde gelişen kadın hareketinin çalışmaları sayesinde kadına yönelik şiddetle mücadeleye dikkat çekilmiştir. Şiddete uğrayan kadınlara yardım etmek amacıyla yeni hizmet modelleri devreye girmiştir. Şiddete uğrayan kadınlar ve çocuklar için kadın konukevleri kurulmuştur. Kadın konukevlerinde şiddet mağduru kadınlara psiko-sosyal destek, maddi destek, danışmanlık, iş-meslek edinme ve yasal destek sağlanması konularında yardım verilmektedir.

Toplumda sosyal adaleti sağlamak ve tüm insanlar için temel insan hakları kapsamında yaşamlarını sürdürebilmesi amacı taşıyan sosyal hizmet disiplini şiddet mağduru kadının güçlendirilmesini sağlayarak benlik saygısının yükseltilmesi, öz güven kazanmasını ve içinde bulunduğu durumdan kurtulması için çalışmalar yürütür.

Bu araştırmada kadın konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların yaşam planlarının neler olduğu, o planları oluştururken etkilendikleri faktörlerin neler olduğu ayrıca konukevinde sunulan hizmetlerin kadınları gelecek hayatlarına hazırlamada ne kadar etkili olduğu araştırılacaktır.

BÖLÜM 1: ARAŞTIRMANIN TASARIMI

1.1. ARAŞTIRMANIN SORUNSA LI

Kadına yönelik şiddet ağır bir insan hakkı ihlali ve ciddi bir toplumsal sorun olarak çok boyutludur. Erkekler tarafından kadınlara yöneltilen şiddet, erkeklerin kadınlar üzerindeki tarihsel süreçler boyunca süregelen eşitsiz güç göstergesinin bir çıktısıdır. Toplumsal cinsiyetçi bakış açısının toplumlar üzerinde egemen olmasıyla erkekler tarafından kadınların gelişimi engellenmiş, kadınlar her alanda ikincil plana atılmıştır.

Şiddet, erkekler için kadın üzerinde denetimini artırmak, otoritesini korumak için başvurulan davranıştır. Ataerkil toplumsal yapı kadının erkek tarafından korunması, kontrol edilmesi amacıyla şiddet görmesini meşrulaştırmaktadır. Hatta bu anlayış o kadar toplumsal değer yargılara işlenmiştir ki birçok atasözünde kadına karşı şiddet uygulanması önerilmektedir. Bu atasözlerinden bazılarını örnek verecek olursak "Kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmeyeceksin." "Dövülmeyen kadın tımarsız ata benzer." "Kızını dövmeyen dizini döver." "Pişmiş aştan dövülmüş karıdan zarar gelmez." "Erkektir severde döverde." Toplum tarafından bu kadar meşru görülen kadına yönelik şiddet son zamanlarda kadınların çabaları sonucunda bir sorun olarak algılanmaya başlanmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2002 yılında uluslararası düzeyde yapmış olduğu kadına yönelik şiddet araştırma sonuçlarına göre: şiddetle en sık olarak evde karşılaşıldığı ve genellikle kadına yönelik olduğu bildirilmektedir. 2013 yılı "Kadına Yönelik Şiddetin Küresel ve Bölgesel Yaygınlığıyla İlgili Raporda" ise dünya genelinde kadınların %35'inin şiddete maruz kaldığı, hayatını kaybeden kadınların % 38'inin şiddet sonucu yakınları tarafından öldürüldüğü, şiddete uğrayan kadınların % 42'sinin ciddi anlamda yaralandığı tespit edilmiştir (Dünya Sağlık Örgütü [DSÖ], 2013, s. 31).

Dünya Bankası verileri küresel düzeyde 15-44 yaşları arasında kanser, sıtma, trafik kazası ve savaşlar nedeniyle ölen kadın sayısının maruz kaldığı şiddet nedeniyle hayatını kaybeden kadınların sayısından daha az olduğunu göstermektedir. Amerika Birleşik Devletlerinde cinayete maruz kalan her üç kadından biri partneri tarafından öldürülmektedir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü [KSGM], 2012, s.10). Tüm bu veriler dünya üzerinde kadına yönelik şiddetin ne kadar ciddi bir sorun olduğunu göstermektedir.

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırma (2015) verilerine göre kadınların %36’sı fiziksel şiddete, %12’si cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Söz konusu bu araştırmaya göre evli kadınların %44’ü duygusal şiddete, % 30 oranındaki kadın ise ekonomik şiddete maruz kaldığı ortaya çıkmıştır.

Kadınların fiziksel, psikolojik, sosyal sağlıkları üzerinde birçok tahribata yol açan ve özel alanda saklı kalan şiddet, düzenlenen kampanyalar ve bilinç yükseltme çalışmalarıyla kamusal bir sorun olarak algılanmaya başlanmış ve bu kapsamda mağdurlara yönelik hizmet modelleri geliştirilmesi için harekete geçilmiştir. Kadın konukevleri bu hizmet modellerinden en önemlisidir. Bu kuruluşlar şiddet mağduru ve can güvenliği tehdidi bulunan kadınlara öncelikle güvenli barınma yeri sağlamaktadır. Şiddet mağduru kadınlara sadece güvenli bir barınma yeri sağlanması, şiddetin çok yönlü etkilerinden kurtulmasını sağlamadığı için kadın konukevlerinde, şiddet mağdurlarına şiddetin etkilerinden kurtulmaları, içinde bulundukları kriz durumundan çıkabilmeleri, tek başlarında hayatlarında söz sahibi olabilmeleri için çok yönlü sosyal hizmet müdahalesi sunulması önem taşımaktadır.

Kadın konukevlerinde şiddet mağduru kadının psikolojik travmasını atlatması, sosyal olarak güçlenmesi için psikolojik destek, tıbbi destek, hukuksal destek, meslek edinme ve iş bulma konusunda destek sunulmaktadır. Kadınların, hayatlarında planları, istekleri doğrultusunda değişim sağlayabilmeleri için geçici maddi yardım, kira yardımı, çalışmak isteyen annelerin çocukları için ücretsiz kreş yardımı yapılmaktadır.

Kadın konukevlerinde kalan kadınların neredeyse yarısı kendilerine şiddet uygulayan eşlerine geri dönmektedir (Strube, 1988; aktaran: Griffin, Sage, Medry ve Bingham ,2002, s.305). Kadın konukevlerinde birçok hizmet sunulmasına rağmen kadın konukevi hizmetinden yararlanan kadınların %40 ila %60’sı kendilerine şiddet uygulayan partnerlerine geri dönmektedir (Akt.: Ben-Porat ve Itzhaky, 2008, s:598). Araştırmalar kadın konukevi hizmetinden yararlanan kadınların ciddi bir kısmının şiddet gördüğü haneye geri döndüğü ve şiddete maruz kalmaya devam ettiğini göstermektedir. Kadın konukevlerinde şiddet mağduru kadının güçlendirilmesi ve tekrar şiddet ortamına dönmeden kendi ayakları üzerinde durabilmesi hedeflenmesine ve bu amaca yönelik hizmetler sunulmasına rağmen kadınların tekrar şiddet yuvalarına dönme sebepleri, toplumda tek başlarına var olmalarını etkileyen faktörlerin neler olduğu üzerinde düşünülmesi gerekmektedir.

Bu doğrultuda kadın konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların konukevinden ayrıldıktan sonraki yaşamlarına dair planlarının ne olduğu, bu planlarını oluşturmakta sosyal, kültürel, ekonomik olmak üzere hangi değişkenlerin nasıl etkili olduğu feminist sosyal hizmet bakış açısıyla ele alınmıştır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı, Eskişehir Kadın Konukevi Müdürlüğünde kalan şiddet mağduru kadınların, kadın konukevinde kalma süreleri dolduktan sonraki hayatlarına dair planlarının neler olduğunu ortaya çıkarmak ayrıca kadınların gelecek planlarının şekillenmesinde toplumsal, kültürel, ekonomik ve kişisel olarak hangi değişkenlerin etkili olduğu ve bu değişkenlerin kadınların yaşam planlarını oluşturmalarını neden-nasıl etkilediklerini belirlemektir. Bu amaçların yanı sıra şiddet mağduru kadınların rehabilitasyonu ve güçlendirilmesi amacıyla hizmet veren kadın konukevlerinde sunulan sosyal hizmet uygulamalarının kadınların gelecek planlarına etkilerinin ve katkılarının neler olduğunu açığa çıkarmayı hedeflemektedir.

Araştırmanın amacı çerçevesinde Eskişehir Kadın Konukevi Müdürlüğünde kalan şiddet mağduru kadınlara yönelik aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

- Kadınların, konukevinden ayrıldıktan sonraki hayatlarına dair planları var mıdır?
- Kadınların yapmış oldukları gelecek planlarını etkileyen sosyal, kültürel, ekonomik faktörler neler?
- Kadınlar, planlarına ulaşmak için neler yapıyor?
- Kadınların, konukevinde geçirdikleri zaman yaşam planlarını oluşturmayı nasıl etkilemektedir?
- Kadınlar, tek başlarına bir kadın olarak bir düzen kurmanın toplum tarafından nasıl karşılanacağını düşünüyor?
- Kadınlar, konukevinde verilen hizmetleri gelecek hayatlarına hazırlama açısından nasıl değerlendiriyor?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Binlerce yıl öncesinden beri toplumun her kesiminde var olan kadına yönelik şiddet çok yakın geçmişten itibaren bir halk sağlığı sorunu olarak görülmektedir. 19. yüzyıl öncesinde şiddetin bir sorun olarak görülmemesinin yanı sıra şiddet araştırma konusu dahi olmamıştır. Öncelikle çocuklara yönelik şiddet bir sorun olarak gündeme gelmiş ve çocuğa yönelik şiddet üzerine çalışmalar yapılmıştır. 1970'li yıllardan itibaren kadınlara ve yaşlılara yönelik şiddetin de varlığı gündeme gelmiş ve bunların çeşitli şekillerde tanımları yapılmıştır (Akpınar, 2011:22).

Türkiye'de ise 1980'lerde gelişen kadın hareketinin çalışmaları sayesinde kadına yönelik şiddetle mücadeleye dikkat çekilmiştir. Sonrasında kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde çok önemli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerle korumaya, önlemeye, rehabilite etmeye yönelik farklı hizmet modelleri oluşturulmuştur. Bu süreçte ve sonrasında şiddet mağduru kadınlarla ilgili birçok araştırma yapılmıştır.

Türkiye için çok eski bir hizmet modeli olmayan kadın konukevleri hizmetlerinin değerlendirilmesi, kadın konukevinde kalan kadınları psiko-sosyal durumlarıyla ilgili literatürde bir çok araştırmalar mevcuttur.

Bu araştırmada, kadınların kadın konukevinden ayrıldıktan sonraki yaşamlarına dair planlarını oluştururken toplumsal, kültürel, ekonomik ve kişisel olarak hangi değişkenlerden etkilendiğini ve bu değişkenlerin kadınların yaşam planlarını oluşturmalarını neden-nasıl etkiledikleri araştırılacağı ve kadın konukevinden ayrılan kadınların şiddet gördükleri haneye geri dönmesinde etkili olan nedenleri ortaya koyacağı için araştırma önem taşımaktadır.

Ayrıca bu araştırma, kadın konukevlerinde şiddet mağduru kadının güçlenmesi ve kendine yeni bir hayat kurabilmesi için verilmekte olan hizmetlerin değerlendirilmesi ve şiddet mağduru bu kadınların görüşleriyle kadın konukevlerinde nasıl daha etkili hizmetler verebileceği yönünde veriler sunacağı için önemlidir.

BÖLÜM 2: KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDET TANIMI VE KAPSAMI

Şiddetin bir sorun olduğuna dair açık anlaşılır herkesçe kabul gören bir tanımının yapılmamış olması yakın zamana kadar şiddetin göz ardı edilmesine neden olmuştur. Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre şiddet ; “sahip olunan gücün kasıtlı olarak kendine, başkasına, bir gruba ya da bir topluma fiziksel, ruhsal bir yaralanmaya, kayba veya mahrumiyete neden olacak şekilde tehdit edici biçimde ya da fiilen kullanılmasıdır.” (DSÖ, 2002, s.4).

Kadına yönelik şiddet ise Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Şiddetin Engellenmesi Bildirgesi'nde (1993) şu şekilde tanımlanmıştır; “ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel ya da psikolojik olarak acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan cinsiyete dayalı bir eylem, uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma.”

Kadına yönelik şiddet, cinsiyetçi bir anlayışa dayanarak kadınlara karşı şiddet uygulanmasını, baskı kurulmasını meşru gören en temel insan hakları ihlallerindendir. Kadına yönelik şiddet denildiğinde ilk olarak akıllara kadının darp edilmesi, bedensel olarak zarar görmesi gelse de şiddet psikolojik, sözel, cinsel, ekonomik olmak üzere birçok farklı şekilde meydana gelmektedir. Bu nedenle kadına yönelik şiddetle mücadelede kadının sadece darp edilip edilmediğine göre değil aynı zamanda psikolojik, sosyal, ekonomik açılardan zarar görüp görmediğine bakılarak değerlendirme yapılmalı ve sonuçlarına göre hizmetler sunulmalıdır.

2.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELENİN GELİŞİMİ

Erkekler tarafından kadına yöneltilen şiddet binlerce yıl öncesine dayanmaktadır. Arkeologlar tarafından yapılan bir araştırma sonucuna göre erkek mumyaların kafa kemiklerinde %9-20 oranında kırığa rastlanırken, kadın mumyalarda bu oran %30-50 arasında bulunmuştur. 3000 yıl önceki döneme ait bu bulgular kadın mumyalarda saptanan bu oranda kırıkların sebebinin savaşlardan ziyade bireysel maruz kalınan şiddetten kaynaklandığı görülmüştür (Erbek, 2004; aktaran.: Yetim ve Şahin, 2008, s.48).

Binlerce yıl öncesinden beri toplumlarda var olan kadına yönelik şiddetin, 1970'lerden itibaren görünür olmasıyla gelenekselleşerek sıradan hale getirilen kadına yönelik şiddetle mücadelenin ne kadar zor olduğu fark edilmiştir.

Dünya üzerinde kadına yönelik şiddetle mücadelenin gelişim tarihini şu şekilde özetleyebiliriz:

İkinci dalga feminizm hareketinin “Özel olan politiktir” söylemiyle kadına yönelik şiddet bir sorun olarak kamusal alanda tartışılır hale gelmiştir. Birleşmiş Milletler, 1975-1985 yıllarını kadın hareketinin itici gücüyle “Kadın 10 Yılı” ilan etmiştir. Bu süreçte kadına yönelik şiddetle mücadelede uluslararası standartlar belirlenmiştir.

1975 yılında Meksika’da yapılan Dünya Kadın Konferansı’nda “Kadın Eylem Planı” kabul edilerek kadına yönelik şiddet aile içinde bir problem olarak algılanmış ve aileye yönelik eğitim programlarının getirilmesi önerilmiştir.

1980 yılında Kopenhag’da İkinci Dünya Kadın Konferansı gerçekleştirilerek kadına yönelik şiddetin daha çok tıbbi boyutuna dikkat çekilmiş ve bu hususta programlar geliştirilmesi önerilmiştir.

1985’de Nairobi’de yapılan 3. Dünya Kadın Konferansında kadına yönelik şiddet daha geniş bir şekilde yer almıştır. Bu konferansta kadına yönelik şiddetin önlenmesi için politikaların ve tedbirlerin alınması, yasal tedbirlerin oluşturulması, mağdura yönelik desteklerin geliştirilmesi, bilinçlendirici çalışmaların yapılması yönünde “Geleceğe Yönelik Stratejiler” belirlenmiştir.

1993 yılında Dünya İnsan Hakları Konferansında kadının insan hakları üzerinde durulmuş ve BM Genel Kurulunda “Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi” kabul edilmiştir.

Ve sonrasında yapılan birçok toplantı ve konferanslarla kadına yönelik şiddetle mücadele alanında gelişmeler gerçekleştirilmiştir. Kuşkusuz bu süreçte en önemli gelişme Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulunca 2011 yılında onaylanan “Kadınlara Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)” nin uluslararası alanda imzaya açılmış olmasıdır. Bu sözleşme, taraf olan ülkelere kadına yönelik şiddetle mücadele alanında bağlayıcılığı ve yaptırımları olan ilk

sözleşme olduğu için büyük önem arz etmektedir. İstanbul Sözleşmesine “Uluslararası Düzenlemeler” başlığı altında ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

Türkiye’de ise 1980’lerde kadın örgütleri tarafından “Bağır Herkes Duysun”, “Dayağa Karşı Kadın Dayanışması”, “Bedenimiz Bizimdir-Cinsel Tacize Hayır”, “Mor İğne Kampanyası”, “Özel Olan Kamusaldır” gibi önemli kampanyalar yürütülerek kadına yönelik şiddetin önlenmesine dikkat çekmek amaçlanmıştır. Türkiye kadına yönelik şiddet bu dönemde sadece özel alanla sınırlı kalmaması gereken, çözülmesi gereken bir sorun olarak görülmeye başlanmıştır.

Kadın hareketinin 1980’lerden itibaren düzenlediği kampanyalar, yapmış olduğu çalışmaların hepsi doğal sayılan ve görmezden gelinen ev içi şiddeti görünür yapmak amacı taşımaktaydı. (Kurtoglu, Bayrakçeken, Ülker, 2014, s. 94).

1990 ve sonrası yıllar Türkiye’de kadına yönelik şiddetin önleminde kurumsallaşma dönemini, kadın dayanışma merkezlerinin ve kadın konukevlerinin açılmaya başlandığı dönemdir. 2000’li yıllarda ise kadına yönelik şiddetin önlemesi için kadını koruyan mevzuat çalışmaları hız kazanmıştır.

2.3. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN NEDENLERİ

Kadına yönelik şiddet haklı kılabiliriz hiçbir nedenin bulunması mümkün değildir. Ancak erkekleri şiddet uygulamaya iten nedenlerin neler olduğu, hangi durumların erkekte şiddet uygulama riskinin arttığı araştırılması gereken bir durumdur.

Kadına yönelik şiddetin sadece düşük sosyo-ekonomik seviyeye sahip eğitimsiz ailelerde yaşandığı düşüncesinin aksine her eğitim seviyesinden her meslek grubundan erkekler kadına yönelik şiddete başvurmaktadır. Ross (2011) şiddet uyguladığı tespit edilen erkeklerin 1/3’ünün tıp, hukuk, ekonomi gibi saygın meslek dallarından olduğunu belirtmiştir (akt: Kandemirci, Kağnıcı, 2014, s. 4). Bu yüzden kadına yönelik şiddetin nedenlerini belli kalıplar içinde tanımlayabilmemiz güç olduğu için şiddet, multi disiplinler anlayışla ele alınması gereken bir olgudur.

Kadına yönelik şiddetin temel sebebi ataerkil ideolojinin erkeği kadın karşısında güçlendirmesi ve teşvik etmesidir. Dobash ve Dobash’ın (1998) yaptığı araştırma da görüldüğü üzere şiddet uygulayan erkekler, kadınların kişilikleri ve davranışlarından dolayı

kendilerini şiddet uygulamaya teşvik ettiklerini, kadının ev işlerini yerine getirmemesi, sürekli konuşması gibi sebeplerin şiddete neden olduğu ifade etmişlerdir. Ataerkil söylemle kadına şiddet uygulamayı hak olarak gören erkekler birde mağduru şiddete sebep olmakla suçlamaktadırlar.

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle ilgili yapılan araştırmalarda kadınların şiddet görme sebeplerini birçok farklı nedene bağlanmaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü iş birliğiyle 2015 yılında ülke genelinde 15-59 yaş arasında bulunan 15.072 kadınla görüşmeler yapılarak gerçekleştirilen “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet” araştırma sonuçlarına göre kadınlar maruz kaldıkları şiddetin nedenlerini şu şekilde sıralamışlardır:

- Eşinin veya birlikte yaşadığı kişinin şiddetine maruz kalan kadınların %33’ü şiddetin en yaygın nedeni olarak “*erkeğin ailesiyle yaşanan sorunları*” göstermişlerdir.
- Bunu %28 oranla erkeğin kadını kıskanması, erkeğin yetiştirilme tarzı, erkeğin fiziksel ve ruhsal sorunları ve erkeğin diğer eşiyle/ilk eşiyle sorunlarını kapsayan “*erkekle ilgili nedenler*” ve %27 oranla maddi sıkıntı, erkeğin iş sorunları ve erkeğin işsiz olması kategorilerini içeren “*ekonomik sıkıntılar/zorluklar*” izlemektedir.
- Kadınların %24’ü “*kadınla ilgili nedenler*” den dolayı eşi veya birlikte olduğu erkeğin şiddetine maruz kaldıklarını söylemişlerdir. “Kadınla ilgili nedenler” daha çok kadının şiddetten kendini sorumlu tuttuğu durumlar için geçerlidir. Ve kadının erkeğin sözünü dinlememesi, erkeğin kıskanması, cinsel ilişkiyi reddetmesi, ayrılmak/boşanmak istemesi, ev işlerini aksatması, istemeden/sevmeden evlenmiş olması ve kendini suçlaması cevaplarını içermektedir.
- “*Özel bir nedeni yok*” yanıtı ise kadınların %12 tarafından eşlerinin kendilerine uyguladıkları şiddetin nedeni olarak gösterilmiştir.

Koç, Düşünceli ve Çolak’ın “Kadınların ve Erkeklerin Kadına Yönelik Şiddetin Temel Nedenlerine ve Önlenmesine İlişkin Görüşleri” adlı araştırma sonuçlarına göre kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmasında toplumdan kaynaklanan nedenlerden en sık tekrar edenler *eğitimsizlik, kadının değersiz görülmesi ve töre* olarak belirlenmiştir. Kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmasında erkekten kaynaklanan nedenlerden en sık tekrar edenler *erkeklerin üstünlük kurma çabası, kıskançlık ve öfkesini kontrol edememe* olarak belirlenmiştir. Kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmasında kadından kaynaklanan nedenlerden en sık tekrar edenler

kadınların maddi güçlerinin olmaması, şiddete sessiz kalmaları ve kendilerini ezdirmeleri olarak belirlenmiştir.

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki kadına yönelik şiddet cinsiyet rolleri, ekonomik sorunlar, bağımlılık, iletişim sorunları, kadının ve erkeğin ailesinden kaynaklanan sorunlar gibi birçok farklı nedeni bulunmaktadır. Ancak bilinmektedir ki kadına yönelik şiddeti meşru kılan temel sebep ataerkil geleneklerdir. Erkeğe, çocukluğundan itibaren aşılana “erkeklik” algısı ve üst konumda olma öğretileriyle erkek, gücünü sürekli kadın üzerinde hissettirerek otoritesini koruma arzusundadır. Buna karşılık kadına ise çocukluğundan itibaren erkek şiddeti karşısında “susma” ve “kabullenme” davranışında olması öğretilmiştir.

Partnerlerine şiddet uygulayan erkeklerin genel özellikleri ise şu şekilde özetlenmiştir.

- Aşırı sahiplenme ve kıskançlık sergileme,
- Kadını sosyal hayatından izole ederek sadece kendisiyle olmasını isteme,
- Anlık öfke patlamaları, hızlı sinirlenme,
- Davranış ve ruh hali kibar ve nazik iken şiddetli ve saldırgan davranma,
- Hayatında gerçekleşen olumsuzluklardan kanı sorumlu tutma,
- Çocuklukta şiddete maruz kalma veya tanık olma,
- Şiddete bağlı hukuk ihlalleri öyküsü. (Sheafor, Horejsi, 2014, s.547)

2.4. ŞİDDETİN MAĞDUR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Şiddete maruz kalan kadın korkarak baskıyı içselleştirir, yalnızlık ve çaresizlik hisseder. Şiddet sonucunda kadınların bedensel, ruhsal, sosyal sağlıkları olumsuz etkilenmekte yaşam kaliteleri düşmektedir. Şiddetin kadınlar üzerinde bıraktığı etkileri fiziksel ve psikolojik olarak iki ana başlık altında ele alabiliriz.

2.4.1. Fiziksel Etkiler

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmasında (2015) maruz kaldığı şiddet sonucu yaralanan her on kadından altısının birkaç kez veya daha fazla kez yaralandığı görülmektedir. Araştırma sonucunda, Türkiye genelinde yaralanmaların en yaygınlarının ‘çizik, sıyrık veya yara/bere’ (%62) ve ‘kulak zarı patlaması, göz yaralanması veya morarması’ (%56) biçiminde gerçekleştiği görülmektedir. Şiddet sonucu yaralanmış

kadınların %21'i 'burkulma çıkık', %18'i 'kesik veya sıyrık', % 14'ü ise 'kemiklerde çatlak veya kırık" oluşacak şekilde yaralandıklarını söylemişlerdir.

Şiddet sonucu kadının fiziksel bütünlüklerinde çeşitli sorunlar oluşmaktadır. En sık karşılaşılanlar kafa, boyun travmaları, preorbital bölge, yüz, dudak ve burun ekimozları, psikosomatik ağrılar, hiperstansiyon, sindirim sistemi, üreme sistemiyle ilgili sorunlar, kalp rahatsızlıkları ve dahası ölümle sonuçlanmaya varacak kadar ağır birçok farklı fiziksel semptomlar görülmektedir.

Maruz kaldıkları şiddet sonucunda kadınların fiziksel yıpranmalarından ve ağrılarından dolayı güçlerinde azalma görülmektedir. Şiddet mağduru kadınlar, şiddet mağduriyeti olmayan kadınlara göre daha uzun zamanı yatakta geçirmektedirler (Yanikkerem, Kavlak ve Sevil, 2007, s.35). Bu nedenledir ki mağdur kadın şiddetin etkisinde hayata tutunabilmek için gereken maddi-manevi gücü toparlayamamakta, hayata entegrasyon sorunu çekmektedir. Şiddet mağduru kadının, maddi manevi bir erkeğe muhtaç olmadan tek başına var olabilmesi için kadın psiko-sosyal açıdan desteklenmeli ve güçlenmesi sağlanmalıdır.

2.4.2. Psikolojik Etkiler

Aile içi şiddete uğrayan bireylerin ilk şok ve reddetme dönemini atlattıktan sonra, şiddete şiddet ile karşılık verme ve daha sonra da depresyon ve kendini suçlama tutumu takındıkları gözlenmektedir. Dövülen birey bu dönemde çaresizliği öğrenmektedir (Akt: Güler Çetin;2013: 12).

Eşi tarafından şiddete maruz kalan kadınlarda özgüven ve özsaygı kaybı, stres ve kaygı düzeyinde artış, öğrenilmiş çaresizlik, duygusal çökkünlük, sık sık ağlama, takıntılar, bedenini beğenmeme, yetersiz hissetme, depresyon gibi birçok sorunlar yaşandığı görülmüştür. (Solmuş, 2011,s.214). Şiddet sonucu kadınların genel sağlık durumu kötüleşmekte ve sağlık hizmeti kullanma oranları artmaktadır (Campbell, 2002; akt.: Yaman Efe ve Ayaz, 2010:24).

Bilimsel araştırmalar, partneri tarafından şiddete maruz bırakılan kadının orta veya yüksek seviyede depresyon yaşadıklarını göstermektedir (Campbell, 1989; Cascardi&O'leary, 1992; akt. Campbell, Sullivan ve Davidson, 1995, s.237). Fiziksel, cinsel, duygusal istismara maruz kalan kadınların yaşadıkları depresyonun çevresel faktörlerden kaynaklanan depresyona göre

çok daha karakteristik olduğu gözlemlenmiştir (Gleason, 1993, Rhodes, 1992; akt. Campbell, Sullivan ve Davidson, 1995, s.237).

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmasının (2015) verilerine göre eşinden veya beraber olduğu erkekten fiziksel ve cinsel şiddet görmüş kadınların %80’ni kendisini sinirli, gergin ve endişeli hissetmekte, %69’lık kısmı ise kendisini mutsuz hissetmekte, %45’i kendini değersiz hissetmekte, %41’lik kısmı işe yaramadığını düşünmekte, %63’ü gün içinde yapması gereken işlerini aksatmaktadır. Ayrıca Türkiye genelinde partneri tarafından şiddete maruz kalmış kadınların intihar etmeyi düşünme oranları yaşamları boyunca “şiddete maruz kalmadım” diyen kadınların oranının 3 katıdır.

Kadının maruz kaldığı şiddet sonucunda yaşadığı travma sonrası stres bozukluğu nedeniyle yaşadığı “o an” a ait görüntüler zihnini sürekli meşgul etmektedir. Bu nedenle kadın tedirgin ve korkulu bir hal içerisinde. Psikolojik olarak rahatlayamayan kadın, yaşadığı gerginlik ve daima tetikte olma isteğiyle içe kapanma gösterebilmektedir (Kazancı,2010, s. 22). Ayrıca yaşadıkları psikolojik sorunların çıktısı olarak kadınlarda intihar girişimi, yeme bozuklukları, madde-alkol bağımlılığı gelişebilir (Bilican Gökkaya, 2009, s. 175).

Bunların yanı sıra şiddet, kadının iş yaşamını olumsuz etkilerken veya sona erdirirken, kadını yoksulluğa ve ekonomik bağımsızlığını kaybetmeye itmektedir (Akt.: Güleç Öyeçkin, Şahin, Yetim, 2012:123).

2.5. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN YAYGINLIĞI

Yüzyıllardır hakim olan ataerkillik nedeniyle yakın zamana kadar kadına yönelik şiddet üzerinde durulması gereken bir konu olarak bile algılanmamaktaydı. Toplumun her kesimi tarafından kabul gören ve kuşaktan kuşağa aktarılan erkeğin kadın üzerinde tahakküm kurması ve kadını idare etmek için şiddet uygulaması çok sıradan bir durum olarak karşılanmaktaydı. Bu nedenle kadına yönelik şiddet hem Dünya genelinde hem de Türkiye özelinde yaygın bir sorun olma özelliğini devam ettirmektedir.

Kadına yönelik şiddet tüm Dünya’da gelişmemiş ülkelere kadar her yerde karşımıza çıkmaktadır. Birleşmiş Milletler’in raporuna göre, kadın haklarının yüksek olduğu ülkelere; “Kanada, ABD ve Kuzey Avrupa cinsel şiddetin boyutu resmi kayıtlara

geçen ülkelerinde ırza geçme oranlarının resmi kayıtlara yansıyanın on katı kadar olduğu tahmin edilmektedir. Yine İngiltere’de her 7 kadından biri eşinin tecavüzüne uğramaktadır. ABD’de her 18 dakikada bir kadın dövülmekte ve her 6 dakikada bir kadının ırzına geçilmektedir. Fransa da ise şiddet kurbanlarının %95’i kadınlardır ve %51’ine de beraber oldukları erkekler şiddet uygulamaktadırlar” (Tufan Yeniçikti,2012, s.245).

ABD’deki kadınların partnerleri tarafından şiddete uğrama ve öldürülme oranı başka kişilerden kaynaklanan saldırı ihtimallerinin toplamından daha fazla olduğu kaydedilmektedir (Öztürk,2010, s.89). Dünya Bankası verilerine göre 16-44 yaş arası hayatını kaybeden kadınların sayısı kanser, sıtma, trafik kazası ve savaşlar nedeniyle ölen kadınlardan daha fazladır (KSGM, 2012, s.9).

Dünya Sağlık Örgütü’nün 79 ülkeyi kapsayarak yayınladığı kadına yönelik şiddet verilerine göre, Dünya üzerinde kadınların %35’i fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalmışlardır. Bazı ülkelerde bu oran %70’lere ulaşmaktadır. Kadına yönelik şiddet en fazla Afrika, Doğu Akdeniz ve Güneydoğu Asya’da görülmektedir. Bu bölgeler için bildirilen oran %37’dir. Amerika, %30 oranla yaşam boyu şiddete maruz kalma açısından ikinci en yaygın bölgedir. (Kandemirci, Kağnıcı,2014, s.2).

Kadına yönelik şiddet, 1980’li yıllarda meydana gelen kadın hareketleri sonucunda Türkiye’de çözülmesi gereken bir sorun olarak görünür olmaya başlamış ve bu sorunu çözmeye yönelik çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

Altınay ve Arat’ın (2008) ülke genelinde yapmış olduğu kadına yönelik şiddet araştırması sonuçlarına göre: Türkiye’de evli kadınların %35’i fiziksel şiddet mağdurudur. Çocukken tanık olunan veya maruz kalınan şiddetin, erkeklerin şiddet uygulama olasılığını, kadınlarında şiddete maruz kalma olasılığını 2 kat artırmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırma (2015) sonuçlarına göre kadınların %36’sı fiziksel şiddete, %12’si cinsel şiddete maruz kaldığını belirtirken, kadınların %38’inin iki şiddet biçiminden en az birine maruz kalması, çoğunlukla cinsel şiddetin fiziksel şiddetle bir arada olduğunu göstermektedir. Yapılan araştırmaya göre evli kadınların %44’ü duygusal şiddete, %30’unun ise ekonomik şiddete maruz kalmış olduğu ortaya çıkmıştır. Yine aynı araştırmaya göre 18 yaşından önce evlenmiş kadınlarda şiddete maruz kalma oranı diğer kadınlara göre 2 kat daha fazladır.

2.6. KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALANINDA YAPILAN YASAL DÜZENLEMELER

Dünya genelinde kadın hareketleri sayesinde görünürlük kazanan kadına yönelik şiddetle mücadele alanında devletler yasal düzenlemeler geliştirmektedirler (Salaçin, Topran Ergöner, Demiroğlu Uyaniker, 2009, s.95). Neredeyse insanlık tarihi kadar eski olan kadına yönelik şiddet alanında yasal düzeyde yapılan çalışmalar gelecek hakkında umut vaat etmektedir.

Kadına fiziksel, cinsel ve ruhsal zarar veren, kadını baskı altına alarak toplumdan soyutlanmasına neden olan ve en temel insan hakları ihlali olan kadına karşı şiddet, 20. yy itibariyle çözülmesi gereken bir sorun olarak görünürlük kazanmıştır. Bu sayede kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda birçok yasal düzenleme yapılmıştır.

Bu bölümde kadına yönelik şiddetle mücadele alanında Türkiye'nin imzaladığı anlaşmalara sonrasında ise ulusal mevzuatta yapılmış olan düzenlemelere değinilecektir.

2.6.1. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Uluslararası Mevzuat

Kadına karşı şiddeti önlemek ve şiddet mağduru kadınlara yönelik etkili hizmet sunmak amacıyla yapılan uluslararası düzenlemelerin bir kısmı taraf devletlere belli yükümlülükler getirmektedir. Bu sayede anlaşmalara taraf olan ülkelerin kadına yönelik şiddetle mücadele alanında belli standartlarda önleyici, koruyucu ve rehabilite edici hizmetler vermesi sağlanmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasanın 90'ıncı maddesinde belirtilen hüküm gereği uluslararası platformda kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla imzalanmış olan belgelerle sağlanan haklar korunmakta kadın hakları ön planda tutulmaktadır.

Kadına yönelik şiddet, aslında en temel insan haklarının ihlal edilmesidir. Bu nedenle özel olarak kadına yönelik şiddetle mücadele hususunda yapılan uluslararası anlaşmalara geçmeden önce tüm insanların ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin tüm insanlara eşit ve devredilemez medeni, siyasi, sosyal, kültürel, eğitim-öğretim, ekonomik haklar tanıyan insanların yaşama hakkı, adil yargılanma hakkı, özel hayatın ve aile hayatının korunması, evlenme hakkı gibi hak ve özgürlüklere vurgu yapılarak insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemler yasaklayan iki önemli anlaşma olan 10 Aralık 1948'te Birleşmiş

Milletler Genel Kurulunda kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve Avrupa Konseyi üyelerinin İnsan Hakları Bildirisinde bulunan hakları topluca güvence altına almak için 4 Kasım 1950'de imzaladığı İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına Dair Sözleşme (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi)'lerini hatırlamak gerekmektedir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele özelinde ise Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme (CEDAW), Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri, Dördüncü Dünya Kadınlar Konferansı: Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu ve son olarak bağlayıcılığı ve yaptırımı bulunan ilk anlaşma olan Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Anlaşması) temel olarak cinsiyetçi devlet politikaların terkedilmesi, kadın erkek fırsat eşitliğinin sağlanması, kadına yönelik şiddetin hiçbir şekilde normal görülmemesi, toplumda kadınlara karşı cinsiyetçi bakışın son bulması için bilinç yükseltici çalışmalar yapılması, şiddeti önleyici, mağduru tedavi ve rehabilitasyon edici hizmetler verilmesi, kadının güçlendirilmesi, kadına yönelik şiddetle mücadele de uluslararası işbirliğinin yaygınlaşması konularında kararları bulunmaktadır.

Uluslararası imzalanan ve taraf olunan bu sözleşmelerle kadını şiddetten korumaya, şiddeti önlemeye ve şiddet mağduru olan kadının güçlendirilmesi alanlarında önemli düzenlemeler yapılmaktadır. Bu anlaşmalar ulusal alanda sunulan hizmetlerin, geliştirilen politikaların, bilinçlendirme çalışmalarının etkinliğinin teminatıdır.

2.6.1.1. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme (CEDAW)

Kadınlara karşı her türlü ayrımcılıkla mücadele etme amacını taşıyan sözleşme Türkiye tarafından imzalanarak 19.01.1986 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Sözleşmede kadınlara karşı ayrımcılığı önlemeye yönelik sosyal, ekonomik, kültürel, medeni ve siyasi alanlarda eşitliği savunan esaslara yer verilmiştir.

Öncelikle sözleşmede “kadınlara karşı ayırım” kavramı açıklanarak, ayırımı önleyici yasal düzenlemelerin yapılması, herkesin eşit insan hakları ve özgürlüklerden yararlanmaları için politik, sosyo-ekonomik, kültürel alanlarda önlemler alınması, kanun önünde tüm vatandaşların eşit olması, siyasal temsilde eşitliğin sağlanması gibi düzenlemeler yer

almaktadır. Ayrıca ataerkil anlayışla belirlenmiş cinsiyetçi rollerin bertaraf edilmesi gerektiğini vurgulayarak, geleneksel ve diğer bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla kadınların ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirilmesi, çocuk yetiştirilmesinde anne-babaya eşit sorumluluklar verilmesi, çalışma hayatında kadın erkek eşitliğinin sağlanması hususlarında da düzenlemeler getirmiştir.

Sözleşmeyi imzalayan devletler evlilik ve aile ilişkilerinde kadın erkek ayrımını önleyici tedbir alacak ve kadın erkek eşitliği ilkesinin sağlanması için düzenlemeler getireceklerini temin etmişlerdir. Kadınlara evlenmede erkeklerle eşit hak, özgür eş seçme ve rıza ile evlenme; evlilik boyunca ve evliliğin son bulmasından sonra da ayrı hak ve sorumluluklar; medeni durumlarına bakılmaksızın, çocuklarla ilgili konularda ana ve babanın eşit hak ve sorumluluklarının tanınması; aile adı, meslek ve iş seçimi dahil her iki eş (kadın-erkek) için eşit kişisel hakların sağlanması gibi birçok düzenleme mevcuttur.

2.6.1.2. Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri

Kadına yönelik şiddetin engellenmesi özelinde olan bu bildiri Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 20 Aralık 1993 tarihli ve 44/104 sayılı kararıyla ilan edilmiştir.

Bildiriye onaylayan devletin kadınlara karşı şiddeti yasakladığı, kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesi konusundaki yükümlülüklerinden kaçınmak üzere herhangi bir örf ve adeti, geleneği veya dinsel düşünceyi ileri süremeyeceği ve kadınlara karşı şiddeti tasfiye politikasını yürütecekleri; şiddete maruz bırakılan kadınlara karşı yapılanları cezalandırmak ve gidermek için ulusal mevzuatta ilgili yaptırımlar koyacağı; şiddete maruz bırakılmış kadınların adalet mekanizmasına ulaşmaları ve uğradıkları zararların adil ve etkili bir şekilde giderilmesini sağlayacağı; kadınların her türlü şiddete karşı korunmalarını en geniş şekilde yasal, siyasal, idari ve kültürel tedbirleri alacağı; cinsiyet konusunda duyarlı yasalar, yürürlükteki uygulamalar yaparak kadınların yeniden mağdur olmalarına meydan verilmemesini sağlayacağı; şiddete maruz kalmış kadınların ve gerektiği takdirde bu kadınların çocuklarının rehabilitasyonu, çocuk bakımı ve yetiştirilmesi, ıslahı, kendilerine rehberlik yapılmasını, ve sağlık ve sosyal hizmetler, imkanlar ve programlar gibi özel nitelikteki yardımlar ile birlikte, yapısal desteklerden yararlanmaları için çalışacağı; her iki cinsten birinin üstün veya aşağı olduğu, erkekler ile kadınlar için alışlagelmiş rollerin bulunduğu düşüncesine dayanan kadınların ve erkeklerin davranış tarzlarını değiştirmek ve

sosyal, kültürel önyargıları, geleneksel uygulamaları ve her türlü uygulamaları tasfiye etmek üzere özellikle eğitim alanında gerekli her türlü tedbiri alacağı belirtilmiştir.

2.6.1.3. Dördüncü Dünya Kadınlar Konferansı: Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu

Pekin’de 1995 yılında düzenlenen Dördüncü Dünya Kadın Konferansı sonucunda Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu olmak üzere iki belge kabul edilmiştir. Bu belgelerde kadına yönelik şiddetin kadınların insan hakları ihlali olduğu benimsenmiştir (KSGM,2012, s.12).

Pekin Deklarasyonu, Dördüncü Dünya Kadın Konferansı sonrasında oluşturulan Eylem Platformunu hayata geçirerek, hükümetlere kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması, kadını güçlendirici hizmetlerin sunulması, kadının özel alan dışına çıkarak kamusal alanda var olabilmesi için toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin giderilmesi yönünde çalışmalar yapmalarını yükümlü kılmaktadır.

2.6.1.4. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)

11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul’da imzaya açılan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi (kısa adıyla İstanbul Sözleşmesi) kadına yönelik şiddet konusunu insan hakları bağlamında ele alan, bağlayıcılığa sahip ilk ve tek uluslararası sözleşme olması nedeniyle büyük önem taşımaktadır.

Türkiye sözleşmeyi ilk imzalayan ve çekincesiz onaylayan ilk ülkedir. Sözleşme onaylayan ülke sayısının 10’a ulaşmasıyla 1 Ağustos 2014 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. 2017 Kasım ayı itibarıyla toplam 45 ülke tarafından sözleşme imzalanmış olup bu ülkelerden 27 tanesi sözleşmeyi onaylamış, diğerlerinin ise onay süreci devam etmektedir.

Yaşı ne olursa olsun (çocuk, genç, yetişkin, yaşlı) kadın ve erkek ev içi şiddet mağduru olan herkesi, ev dışında ise şiddet mağduru olan kadınları kapsayan Sözleşmenin temel amaçları 1. Maddesinde şöyle sıralanmıştır:

“Kadınları her türlü şiddete karşı korumak, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak, Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınları güçlendirme yolu da dahil olmak

üzere kadınlarla erkekler arasında maddi (fili) eşitliği sağlamak, Kadına yönelik şiddet mağdurlarının korunması ve bunlara yardım edilmesi için kapsamlı çerçeve, politika ve önlemler geliştirmek, Kadına yönelik şiddeti ve ev içi şiddeti ortadan kaldırma amacıyla uluslararası iş birliğini yaygınlaştırmak, Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin ortadan kaldırılması için bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi maksadıyla kuruluşların ve kolluk kuvvetleri birimlerinin birbiriyle etkili bir biçimde iş birliği yapmalarına destek ve yardım sağlamaktır.” (s.4)

Sözleşme kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin hem neticesi hem de kaynağı olarak değerlendirirken, kadına yönelik şiddetle oluşturulan döngüsel etkiyi kırmak ve kadınlarla erkekler arasında itibarlı bir eşitliğe ulaşmak hedeflerini ortaya koymaktadır.

Bu sözleşme aile içi şiddeti ve kadına yönelik şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinden beslendiğini ve bu durumu ortadan kaldırmak için kadın erkek eşitliğini hedeflemektedir. Hedeflenen eşitliğe ulaşabilmek taraf ülkeler şiddeti önlemek, şiddet mağdurunu korumak, suçluları cezalandırmak ve şiddeti önlemek için politika yapmak için çalışmalar yürütür. Ayrıca sözleşmede şiddetle mücadelede önleyici müdahale, farkındalığı artırma, tedavi programları, acil yardım hatlarının açılması, hukuksal destek, psikolojik destek ve mağdurlara yönelik sığınakların kurulması gibi birçok önemli hizmetin üzerinde durulmuştur.

Türkiye’de 7/24 hizmet veren ALO 183 sosyal yardım hattı, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin kurulmasını bu sözleşmenin çıktıları olarak değerlendirebiliriz.

2.6.2. Kadına Yönelik Şiddet Alanında Ulusal Mevzuatta Yapılan Düzenlemeler

Türkiye’de son yıllarda yapılan yasal düzenlemelerle kadın-erkek eşitliği ilkesi güçlendirilmeye başlanmıştır. Anayasa, Medeni Kanun, İş Kanunu ve Türk Ceza Kanunu gibi temel kanunlarda kadınların lehine düzenlemeler yapılmıştır.

Bu bölümde ulusal mevzuatta toplumsal, ekonomik açıdan kadın-erkek eşitliğinin sağlanması, kadınlara pozitif ayrımcılık yapılması, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, mağdurun korunması ve rehabilite edilmesi, şiddet failine caydırıcı cezai yaptırımlar uygulanması ve şiddetle mücadelede toplumsal bilincin yükselmesi için yer alan düzenlemeler hakkında bilgi verilmiştir.

Kadının ikincil konumundan kurtulması, kadın erkek eşitliğinin sağlanması, toplumsal algının değişmesi için öncelikle Anayasa, Türk Ceza Kanunu, Türk Medeni Kanun’u gibi genel kanunlara değinilmiş sonrasında özellikle aile içi şiddetin önlenmesi ve kadına yönelik

şiddetle mücadele için düzenlenmiş olan 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi kanununa yer verilmiştir. 2012 yılında yürürlüğe giren 6284 Sayılı kanun İstanbul Sözleşmesinin hükümleri göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Bu kanunda öncesinde var olan 4230 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunundan çok daha geniş kapsamda şiddet mağduru kadının korunması ve şiddet failinin cezalandırılması açısından ciddi tedbir kararları bulunmaktadır.

2.6.2.1. Anayasa

Anayasa, bir devletin yönetim biçimini belirten, yasama, yürütme, yargılama güçlerinin nasıl kullanılacağını gösteren, yurttaşların kamu haklarını bildiren temel yasadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 2 nci maddesinde, “Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal bir hukuk devleti olduğu” , 5 inci maddesinde; “kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, temel hak ve hürriyetler ile sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmanın devletin temel amaç ve görevleri arasında yer aldığı” hüküm altına alınmıştır (717 Sayılı TBMM Raporu,2015, s.77).

Anayasanın 10. Maddesinde “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu” belirtilmiştir. 2004 yılında yapılan eklemeye kadınlar ve erkekler eşit haklara sahip olduğu, devletin bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlü olduğu ifade edilmiştir.

Anayasanın 17. maddesinde yaşama, herkesin maddi ve manevi varlığı koruma, kişinin bütünlüğünü koruma hükümlerine yer verilerek kişilerin vücut dokunulmazlığı güvence altına alınmıştır.

41. maddesi “Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.” şeklinde düzenlenmiştir. Böylelikle aile de kadın erkek eşitliği vurgulanmaktadır.

Anayasanın 90. Maddesi “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla ulusal kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi durumunda çıkabilecek ihtilaflarda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır” hükmü yer almaktadır. Bu

sayede uluslararası platformda kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla imzalanmış olan belgelerle sağlanan haklar korunmaktadır.

2.6.2.2. Türk Medeni Kanunu

4721 Sayılı Türk Medeni Kanun'u 22.11.2001 tarihinde kabul edilerek 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yeni Türk Medeni Kanun ile getirilen başlıca düzenlemeler şunlardır:

Eski Medeni Kanun'da yer alan "Aile reisi kocadır" hükmü ailede kadın erkek eşitsizliği gidermek amacıyla "evlilik birliğini eşler beraber yürütürler" şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişikliğe bağlı olarak birçok eşitlikçi yenilik yasada yer almıştır.

Evin geçiminin ve çocukların bakımının kocaya ait olduğunu belirten madde değiştirilerek, "Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve mal varlığıyla katılırlar" hükmü ve eşlerin ikamet edecekleri yeri birlikte seçebilme imkanı getirilmiştir.

Ayrıca eşlerin, çocukların velayetini birlikte kullanacağı, anlaşmazlık durumlarında her iki tarafın oyunun eşit olacağı babaya üstünlük verilmeyeceği hükmüne yer verilmiştir.

Yapılan düzenlemeyle eşlerden birinin meslek ve iş seçiminde diğerinin onayı alma zorunluluğu kaldırılmıştır. Böylelikle kadınların çalışma ve ekonomik gelir sağlama hakları güvence altına alınmıştır.

Evlilik birliği içerisinde edinilmiş mallara eşit hak sahibi olunmasını sağlayan "edinilmiş mallara katılma rejimi" hükmü sayesinde kadının görünmez olan ev içi emeği değer kazanmış evliliğin sona ermesi durumunda edinilmiş olan malla kadın erkek arasında eşit olarak paylaşılmaktadır.

Evlenme yaşı kadın ve erkekler için yükselterek eşitlenmiş olup 17 yaşını doldurmuş olma şartı getirilmiştir.

Yapılan bu düzenlemelerle kadın hakları anlamında pozitif ilerlemeler kaydedilmiştir.

2.6.2.3. Türk Ceza Kanunu

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren yeni Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) kadına şiddet, kişilere karşı işlenen suçlar kapsamına alınarak bu suça yönelik cezalar ağırlaştırılmıştır.

Eski TCK’da tecavüz ve taciz gibi cinsel istismar suçları bireye yönelik suçlar kapsamında olmayıp toplumun genel ahlakına aykırı davranış olarak ele alınarak topluma karşı işlenen suçlar kapsamında değerlendiriliyordu. Yeni düzenlemelerde bu durum red edilerek cinsel şiddet suçların toplumun genel ahlakından önce bireyin vücut bütünlüğüne saldırı olduğu kabul edilmiştir. Yeni TCK ile cinsel saldırı “Kişilere Yönelik Suçlar” kapsamına alınmıştır.

Yeni Türk Ceza Kanunu’nda evlilik içi cinsel saldırı suç olarak kabul edilmiştir. Cinsel saldırıda bulunan kişinin cezası, mağdurun bakire olup-olmamasına göre değişmekteyken yeni düzenlemede bu ayrım ortadan kaldırılmıştır. Hakim ve savcı kararı olmadan her türlü genital muayene yasaklanmıştır.

Kasten yaralama suçu düzenlenmiş ve bu suçun üstsoy veya altsoydan birine ya da eş veya kardeşe karşı işlenmesi suçun nitelikli hali olarak kabul edilmiştir.

Aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suç olarak tanımlanmıştır. Resmi nikah olmaksızın dini törenle evlenmek yeni TCK’ya göre suç sayılmaktadır.

2.6.2.4. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 20 Mart 2012 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun hazırlanmasında “Kadına Yönelik Şiddetin ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi” (İstanbul Sözleşmesi) temel alınmıştır. Kanun da “şiddet” kavramı fiziksel, sözlü, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddeti de kapsayacak şekilde ilgili sözleşmeye uygun olarak tanımlanmıştır.

Medeni duruma göre herhangi bir ayrım içermeyen ve diğer aile bireylerini de kapsayacak şekilde olan Kanun, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’dan daha geniş bir uygulama alanına sahiptir.

Kanunun amacı; “şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.” (md. 1)

Bu kanun kapsamında şiddet mağdurlarına yönelik alınabilecek koruyucu tedbir kararları; şiddet uygulayanlara, şiddet uygulama ihtimali bulunan kişilere yönelik alınabilecek önleyici tedbir kararları ayrıntılarıyla düzenlenmiştir.

Şiddet mağdurlarına yönelik koruyucu-önleyici tedbir kararı verme yetkisi mülki amire, hakime ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk kuvvetine verilmiştir. Kolluk kuvvetlerince alınan tedbir kararları 24 saat içerisinde hakim onayına sunulmaktadır. Şiddet mağduru olan, hayati riski bulunan kadınların bir an önce can güvenliklerini sağlayabilmek için kolluk kuvveti tarafından önleyici tedbir kararı verilebilmesi sürecin hızlı bir şekilde işlemlerini sağlamaktadır.

Mülki amir tarafından mağdur ve varsa beraberindeki çocuklara uygun barınma yeri sağlanması, geçici maddi yardım verilmesi, hayati tehlikesi bulunması halinde kişinin talebi üzerine veyahut resen koruma altına alınması, kadının çalışma hayatına katılmasını desteklemek için çocuklarına ücretsiz kreş hizmeti sunulması gibi koruyucu tedbir kararları alınmaktadır.

Hâkim tarafından ise şiddet mağduruna yönelik iş yerinin değiştirilmesi, kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi, mağdurun talebi doğrultusunda tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması, 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi konularında koruyucu tedbir kararı verilebilir.

Yasanın 5. Maddesinde Şiddet **uygulayan veyahut uygulama ihtimali** bulunan kişiler aleyhinde hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararlarına yer verilmiştir. Hakim; şiddet mağduruna yönelik şiddet tehdidi, hakarete söz ve davranışta bulunmama, müşterek konuttan uzaklaştırma, konutun mağdura tahsis edilmesi, mağdurun yaşadığı konuta, iş yerine okuluna yaklaşmama, çocuklar varsa kişisel ilişkinin sınırlandırılması, gerekli hallerde kişinin yakınlarına yaklaşmaması, ev eşyalarına şasi eşyalarına zarar vermemesi, iletişim araçlarıyla rahatsız etmemesi, olması halinde silahını kolluğa teslim edilmesi, silah taşınması zorunlu olan işte çalışıyorsa çalıştığı kuruma teslimi, korunan kişinin bulunduğu yerde alkol-uyuşturucu kullanması, bağımlılığı varsa hastaneye yatmak dahil tedavisinin yapılması, sağlık kuruluşuna tedavi için başvurusunun sağlanması konularında tedbir kararı verebilir.

Tedbir kararının ilgilinin talebiyle tamamen beyan esasına dayalı olarak, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet Savcısının başvurusu üzerine ilk seferinde altı aylık bir

süre için verilmektedir. Alınan önleyici tedbir kararlarının ihlal edilmesi halinde şiddet uygulayanın üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulması ve aykırılığın her tekrarında on beş günden otuz güne kadar zorlama hapsine tabi tutulması düzenlenmiştir.

2.7. ŞİDDET MAĞDURU KADINLARA SUNULAN HİZMETLER

Devlet; kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi, toplumda kadın erkek eşitliğinin sağlanarak kadınların ezilmesinin önüne geçilmesi, şiddet mağduru kadınların güvenliklerinin sağlanarak güçlendirilmeleri ve haklarının korunması, şiddet karşısında koruyucu, önleyici ve tedavi edici hizmetlerin sunulmasıyla görevlidir (EU, 2012;akt.: Güney, Adaçay, 2012, s.325).

Şiddet, mağdur üzerinde fiziksel ve psikolojik olmak üzere onarılması güç olan birçok hasara sebep olmaktadır. Bu nedenle şiddet mağduru kadınlara yönelik sunulan hizmetlerin, kadının yaşadığı olumsuz deneyimlerden sağlıklı bir şekilde sıyrılabilmesi için kadın hassasiyetine duyarlı bir şekilde sunulması önemlidir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede koruyucu, önleyici, rehabilite edici, destekleyici hizmetler devletin hukuk, kolluk ve sosyal hizmet gibi birçok sisteminin ortak çalışmasıyla yürütülür.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede önleyici hizmetler, şiddet ortaya çıkmadan önce yapılması gereken müdahalelerdir. Kadın-erkek eşitliği ve kadın hakları konusunda toplumsal bilinci yükseltici çalışmalar, şiddetin temel insan hakları ihlali olduğunu farkına vardırııcı çalışmalar, kadının güçlendirilmesi ve kadınların toplumsal statülerinin yükseltilmesine yönelik yürütülen faaliyetler önleyici hizmetlerdendir.

Krize müdahale hizmetleri ise şiddete maruz kalan kadına acilen uygulanması gereken ve mağdurun öncelikli ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla sunulan koruyucu ve tedavi edici hizmetlerdir. Şiddet mağduru kadınlara yönelik hizmet veren yatılı ve gündüzlü kuruluşlar hakkında ayrıntılı bilgi aşağıda bilgi verilmiştir.

Rehabilitasyon hizmetleri; şiddet mağduru kadının güvenli barınma yeri sağlanmasından sonra kişinin maruz kaldığı travmanın izlerini silmek üzere psikolojik, hukuki, sağlık ve istihdam gibi konularda sunulan danışmanlık hizmetlerini kapsar.

Günümüzde yapılan araştırma sonuçlarına göre toplum kaynaklarına sahip şiddet mağdurları şiddetten korunmada bu sistemlere erişemeyenlere göre daha başarılı olmaktadır (Bybee ve

Sullivan, 2005:85). Bu nedenle sunulan sosyal hizmetler, yasal haklar hakkında halka yönelik bilinçlendirici çalışmalar yapmak en az hizmetleri sunmak kadar önemlidir.

2.7.1. ALO 183 Sosyal Destek Hattı

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesinin (İstanbul Sözleşmesi) 24. Maddesi telefon yardım hatlarıyla ilgilidir. Bu maddeye göre sözleşme kapsamında ülkeler şiddet mağdurlarının 24 saat ulaşabilecekleri hukuki, psiko-sosyal danışmanlık veren yardım hattını kurmakla yükümlüdür.

Ülkemizde hizmet veren Alo 183 telefon hattı sadece şiddetle mücadele hattı olmayıp aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakınları ile gaziler ve gazi yakınlarına yönelik hizmetlere ilişkin çağrılar değerlendirilerek sosyal destek hattıdır. Bu durum kadın dernekleri tarafından eleştirilmekte sözleşmede de belirtildiği üzere sadece şiddet mağduru kadınlara hizmet veren profesyonel kişilerin çalıştığı bir hat kurulmasını talep etmektedirler.

Şiddete uğrayan veya uğrama riski olan kişilere yönelik psikolojik, sosyal, hukuksal, ekonomik danışmanlık hizmetlerinin verildiği, gerekli yönlendirmelerin yapıldığı yardım hattıdır.

Şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan kadının istediği her an “Alo 183” hattına ücretsiz olarak ulaşabilmektedir. Bu hat sayesinde mağdur kadına öncelikli psikolojik destek sağlanarak, şiddet karşısında durabilmesi için sunulmakta olan hizmetler hakkında bilgilendirme ve yönlendirme çalışması yapılarak kadının hakları kapsamında bilinçlenmesi sağlanır.

2.7.2. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında açılmasına karar verilen Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri, insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, şiddetsiz yaşam hakkının korunması ve şiddetin önlenmesi odaklı, insan onuruna yaraşır hizmet anlayışıyla şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin

verildiği, yeterli ve gerekli personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği merkezlerdir.

2017 yılı Aralık ayı verileri göre Eskişehir dahil olmak üzere 68 İl'de ŞÖNİM'ler hizmet vermektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından Merkezlerin 81 ilde hizmete açılması çalışmalarının devam ettiği bilgisi verilmektedir. Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliği 2.geçici maddesi gereği ŞÖNİM bulunmayan illerde, ŞÖNİM'in hizmetleri Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri tarafından yürütülmektedir.

7 gün 24 saat hizmet veren ŞÖNİM'lerin şiddet mağduru tarafından kolaylıkla ulaşılabilmesi için şehir merkezlerinde kurulması yönetmelikte belirtilmiştir.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinde şiddet mağduruna, şiddet uygulayana ya da uygulama ihtimali bulunan kişilere; koordinasyon hizmeti, psiko-sosyal destek, hukuki destek, eğitim ve mesleki destek, sağlık destek, ekonomik destek, müdahale ve yönlendirme hizmeti, önleyici hizmet olmak üzere birçok farklı hizmet sunulmaktadır.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik kapsamında belirtildiği üzere ŞÖNİM'lerde şiddetin önlenmesi ve tedbir kararlarının izlenmesinde tüm İl'de verilen tedbir kararlarının datasını tutarak, bilgi bankası oluşturmak, kadın konukevinde kalmakta olan kadınların tedbir kararlarının takibini yapmak, kadın konukevinden ayrılan kadınlarla izleme çalışmalarını yürütmek, gerekli hallerde tedbir kararının süresinin uzatılmasını, yeni kararlar alınmasına yönelik mahkemelere başvuruda bulunmak, İl genelinde şiddetin önlenmesi, kadın erkek eşitliğinin sağlanması için programlar hazırlamak gibi çalışmalar yürütülmektedir.

Şiddetle mücadele konusunda çeşitli kamu kurum ve kuruluşları ülke çapında hizmet vermektedir. ŞÖNİM'leri bu kurumlardan ayıran en önemli özellik ise ŞÖNİM'lerin sadece şiddet üzerine çalışan merkezler olmalarıdır. Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda birçok farklı vaka gören ve çözüm yolu bulan ŞÖNİM de görevli uzman personel, şiddetin önlemesine yönelik programlar hazırlamak ve uygulamak konusunda etkili çalışmalar yürütmesi ön görülmektedir.

6284 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinin ve ŞÖNİM'lerin açılmasının kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda sağlamış olduğu en büyük katkı tedbir kararı bulunan ve/veya kadın konukevi hizmetinden yararlanmış kadınlar hakkında izleme çalışmalarının yapılması olmuştur. ŞÖNİM'ler sayesinde İl çapında tüm şiddet mağdurlarının kaydı tutularak takip işlemleri yapılmaktadır. Ancak her İl'de ŞÖNİM bulunmadığı ve ülkemizde şiddet mağduru

kişi sayısının çok olması, merkezlerde kısıtlı sayıda çalışan meslek elemanı bulunması nedeniyle yapılan izleme çalışmalarının etkinliği tartışmaya açık bir konudur.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüklerine şiddet mağduru olması nedeniyle başvuruda bulunan müracaatçıyla öncelikle meslek elemanları tarafından görüşme yapılarak kişiye uygun müdahale planı oluşturulur. Mağdurun can güvenliği riski ve/veya barınma yeri ihtiyacı bulunması halinde Kadın Konukevine yerleştirilerek öncelikle güvenli barınma yeri sağlanır. Sonrasında müracaatçının tedbir kararı bulunmuyorsa mahkeme tarafından 6284 sayılı kanun kapsamında durumuna uygun koruyucu-önleyici tedbir kararı talep edilir. Tedbir kararı bulunan mağdurların bilgileri veri bankasına işlenerek mağdura yönelik psiko-sosyal destek çalışmaları yürütülerek uygun sosyal hizmet modeli belirlenir.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinde şiddet uygulayana yönelik öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeye yönelik çalışmalar bu konu hakkında uzman personel bulunmaması nedeniyle birkaç ŞÖNİM dışında tüm merkezlerde yapılamamaktadır. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Yasanın 5/1 h ve ı maddeleri gereğince karar verilen şiddet uygulayanların tedavilerinin sağlık kuruluşu tarafından sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

ŞÖNİM’lerde, İl’de aile içi şiddet anlamında vuku bulan vakaların sayısal verisini tutulması ve hem mağdura hem de uygulayana yönelik koruyucu, önleyici ve rehabilite edici hizmetlerin sunulması açısından ülke genelinde her şehirde açılması gereken önemli bir kuruluştur.

2.7.3. Kadın Konukevleri

Uzun yıllar özel alanda saklı kalan kadına yönelik şiddet, düzenlenen bilinç yükseltme kampanyaları ve protestolar sayesinde kamusal bir sorun olarak algılanarak mağdurlara yönelik hizmet modelleri geliştirilmeye başlanmıştır.

Kadın konukevleri kadına yönelik şiddetle mücadelede kadınlara güvenilir barınma yeri sağlayarak, güç kazanmaları, şiddetin fiziksel, psikolojik etkilerinden kurtulmaları yönünde hizmetlerin sunulduğu kuruluşlardır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda dünya da ilk kurumsal yapılanmalar olan kadın konukevleri hakkında genel bilgiler verilerek sonrasında Türkiye’de kadın konukevlerine başvuru, sunulan hizmetler, çalışanların nitelikleri ve kadın konukevinden ayrılma konularına değinilecektir.

2.7.3.1. Kadın Konukevlerinin Tarihçesi

1960 sonrası feminist akımın güçlenmesi ve bilinç yükseltme çalışmalarıyla kadınlar, evlerinde yaşadıkları şiddetin bireysel sorunları olmadığını, toplumda kadınların sürekli erkekler tarafından ezildiklerini dile getirdiler. “Hep birileri bulaşık yıkarken diğerleri gazete okuyup televizyon seyrediyor, hep birileri vururken diğerleri dayak yiyor. Kısacası ortada birden çok insanın paylaştığı toplumsal bir sorun var” (Bağır! Herkes Duysun Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası-DKDK, 1988, s.23).

Feministler, aktivistler ve şiddet mağduru kadınlar şiddet gören kadınların ihtiyaçlarını karşılamak üzere yeni çözüm yolları geliştirmek üzere örgütlenirken aynı zamanda “aile içi şiddeti” tanımladılar (Sullivan ve Gillum, 2001, s.247). Kadına yönelik şiddet sorununun kamusal alanda bir sorun olarak konuşuluyor olması ve şiddet mağdurlarına yönelik geliştirilen hizmet politikalarıyla dünya yeni bir kurumsal hizmetle tanışmıştır.

1960 öncesinde şiddet mağduru kadınlar hayır kurumlarında, kiliselerde ve evsizler için kurulan barınaklarda felaketzedeler, alkolikler ve evsizlerle birlikte kalmaktaydılar. Çoğu zaman bu merkezlerin doluluğu nedeniyle şiddet mağduru kadınlar ve çocuklar kabul edilmeyip geri çevrilmekteydi. Ayrıca bu sığınakların çoğu şiddet mağduru kadınların ihtiyaçlarını karşılamakta yeterli olmayıp sıklıkla kadınları mağduriyetlerinden dolayı suçlamaktaydı (Sullivan ve Gillum,2001:247).

Dünya’da günümüz kadın konukevlerinin ilk örneği 1971 yılında İngiltere’de Erin Pizzey tarafından kurulmuştur (Öztürk,2008, s.114).

Almanya’nın ilk kadın konukevi 1974’te , Fransa’da 1976’da, Norveç’te 1977’de , İsviçre’de 1977’de açılmıştır. Sığınakların yanı sıra pek çok ülkede aynı dönemde şiddete uğrayan kadınların başvurabileceği danışma merkezleri, acil telefon hatları ve kadın büroları açılmıştır (Yıldırım, 1998, s.46).

Dünya üzerinde 1970’li yıllarda açılmaya başlanan ilk modern kadın konukevleri, feminist akımların geç başlaması, aile içi şiddetin olumsuz etkilerinin gündeme gelmemiş olması nedeniyle Türkiye’de ancak yaklaşık 20 yıl kadar sonra açılmaya başlanmıştır.

Türkiye’de de kadın hareketi 1987 yılında şiddet mağduru kadının eşinden boşanmak üzere açtığı davanın mahkeme hakimi “kadının sırtını sopasız, karnını sıpasız bırakmamak gerek” atasözüne atıfla red edilmesi üzerine hız kazanmıştır.

Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyaları düzenlenerek yürüyüşler yapılmış ve kadına yönelik şiddet görünürlük kazanarak, şiddet mağduru kadınlara hizmet vermek üzere kadın konukevleri açılması fikri oluşmuştur (Ekal, 2012, s.5).

Türkiye’de kamu kurumlarına bağlı ilk kadın konukevi “Kadın Misafirhaneleri” adı altında 1990 yılında Ankara’da ve İzmir’de Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme bağlı olarak hizmete açılmıştır (Türkiye’de Kadın Bilgi Notu, 2017).

SHÇEK dışında ilk kadın konukevi 1990 yılında Bakırköy Belediyesi tarafından açılmış olan ‘Kadın Evi’ olmuştur. Ancak yönetimde meydana gelen değişiklik sonucunda 1992 yılında kadın konukevi kapatılmıştır. Bağımsız kadın dernekleri tarafından ise ilk kadın konukevi 1993 yılında Ankara Kadın Dayanışma Vakfı ve Altındağ Belediyesi arasında imzalanan bir protokolle kurulmuştur. Ancak Altındağ Belediyesinde yaşanan yönetim değişikliği sonucunda 1995 yılında Belediye tarafından imzalanan protokol bozularak kadın konukevine yapılan maddi destekler çekilmiştir. Kadın Dayanışma Vakfı ise kadın konukevinin giderlerini karşılamakta zorluk çekmesine rağmen tek başına 1999 yılına kadar kadın konukevi hizmet vermeye devam etmiş ancak maddi yetersizlikten dolayı kapatılmak zorunda kalmıştır. Kadın konukevi açmak üzere 1990 yılında kurulan Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ise ilk kadın konukevini 1995 yılında İstanbul açmış ekonomik sebeplerden dolayı 1998 yılında kapanmıştır. Beyoğlu Belediyesi tarafından ekonomik olarak desteklenen Vakıf, 2004 yılında tekrar bir kadın konukevi açmış olup halen hizmet sunmaya devam etmektedir.

05 Ocak 2013 tarih ve 28519 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik” kapsamında kadın konukevleri, istismara veya şiddete maruz kalan kadınların şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi amacıyla varsa yanlarında bulunan çocuklarıyla birlikte hizmet vermektedir.

2017 yılı Aralık ayı itibariyle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı 109 kadın konukevi, sivil toplum kuruluşlarına bağlı 1 kadın konukevi, yerel yönetimlere bağlı 32 kadın konukevi ayrıca İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne bağlı olmak üzere toplamda 143 kadın konukevi 1 444 kapasiteyle hizmet sunmaktadır (Türkiye’de Kadın Bilgi Notu,2017).

2.7.3.2. Kadın Konukevlerinin İşleyiş Modelleri

Şiddet mağduru kadın ve beraberinde bulunan çocuğuna, öncelikle şiddetten uzak barınma yeri sağlayan kadın konukevleri herhangi bir üst kurula bağlı olup olmamalarına göre çeşitli modellerde hizmet sunmaktadır.

2.7.3.2.1. Bağımsız Kadın Konukevleri

Bu kadın konukevlerinin devlet, yerel veya özel herhangi bir kurum ve kuruluşla bağlantıları bulunmaz. Bağımsız kadın konukevleri içişlerine müdahale edilmemesi koşuluyla dışarıdan maddi yardım kabul ederler. Ancak bağımsız kadın konukevleri genellikle hizmetlerini kendi imkânları, bağışlar ve uluslararası kuruluşların destekleriyle sürdürmektedirler.

Bağımsız kadın konukevleri, kadına yönelik şiddetin geleneksel değerler, ataerkil toplum yapısı ve toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak meydana geldiğini ve bu sebeplerden dolayı toplumda meşrulaştığını savunan feminist ilkeler doğrultusunda hizmet verirler.

Bağımsız kadın konukevlerinin işletilmesinde kadın konukevi hizmetinden yararlanan kadınlar söz sahibidir. Bu tarz kadın konukevleri Fransa, Almanya, ABD, İngiltere gibi ülkelerde bu tür konukevleri pek çoktur (Yıldırım,1998, s.51). Türkiye’de bu özellikle hizmet veren 1 kadın konukevi bulunmaktadır.

Bağımsız kadın konukevlerinin çalışma felsefesi:

- Şiddete mağduru kadına yönelik güvenli barınma olanağı sağlamak,
- Kadının kendi ayakları üzerinde durabilmesine destek sağlamak,
- Eşe karşı hissedilen bağımlılığı, görevlilere yöneltmesini engellemek,
- Hiyerarşiye dayalı olmayan ilişkiler kurmak,
- Çalışanlar ile sığınan kadınlar arasında hanım, müdür şeklinde sıfatlar kullanılmasını engellenmek (Şahinoğlu,1998,s.89; akt: Öztürk, 2008, s.128).

2.7.3.2.2. Yarı Bağımsız Kadın Konukevleri

Yarı bağımsız kadın konukevleri, iç işlerinde bağımsız olup, hükümet veya belediyeler tarafından finanse edilen kurumlardır. Bu kadın konukevleri her ne kadar iç işlerinde bağımsız olsalar da finansal olarak bağlı oldukları kurumlarla herhangi bir anlaşmazlık yaşadıklarında her an kapanma riskiyle karşı karşıyadırlar. Bu nedenle destek gördükleri kurumların politikasına ters düşmeyecek şekilde hareket etmek zorundadırlar.

Bu tip konukevlerine ABD’de, Almanya, Fransa, İngiltere ve İskandinav ülkelerinde sıklıkla rastlanmaktadır (Yıldırım, 1998, s.52). Ülkemizde Ankara Kadın Dayanışma Vakfı ile Altındağ Belediyesi tarafından açılan kadın konukevi yarı bağımsız kadın konukevlerine örnek teşkil etmekteydi. İlk zamanlarda belediye tarafından destek görmüş olan konukevi yerel seçim sonrasında yaşanan yönetim değişikliği nedeniyle oluşan anlaşmazlıklardan olayı belediyeyle olan bağına koparmıştır.

2.7.3.2.3. Resmi Kurumlara Bağlı Kadın Konukevleri

Resmi kurumlar tarafından açılan kadın konukevleri, bağlı oldukları kurumun politikasına uygun şekilde hizmet vermektedir. Devletin sahip olduğu ideolojik görüşe göre kadın konukevinde verilen hizmetler şekillenmektedir. Birçok ülkenin devlet politikası, kadınları güçlendirmektense “ailenin korunması” ilkesine önem verdiğiinden, özellikle muhafazakar partiler iktidara geldiğinde, konukevi çalışanları, baskı altına alınabilmekte ve işlevleriyle çelişkili eylemlere zorlanabilmektedirler (İlkkaracan, Gülçür, Arın, 1996, s.81). Örneğin kadın bakış açısına sahip olmayan devletlerde kadın konukevlerinde şiddet mağduru kadının güçlendirilmesinden ziyade aile odaklı hizmet politikası yürütülerek kadın ve ailesi arasında arabuluculuk yapılarak kadının ailesinin yanına dönmesi hedeflenmektedir. Resmi kurumlar aracılığıyla açılan kadın konukevleri hükümet veya belediyelerde meydana gelen yönetim değişikliklerinden etkilenirler.

Ülkemizde resmi kurumlara bağlı kadın konukevleri, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Belediyeler tarafından açılan ve işletilen kadın konukevleridir.

Türkiye’de toplamda 143 kadın konukevi 3.444 kapasiteyle hizmet vermektedir. Kadın konukevlerinin kurumlara göre dağılımı şu şekildedir; 109’u Aile ve Sosyal Politikalar

Bakanlığına bağlı, 1 tanesi İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne, sivil toplum kuruluşlarına bağlı 1 ve yerel yönetimlere bağlı 32 tane kadın konukevi bulunmaktadır.

2.7.3.3. Kadın Konukevlerine Başvuru ve Kabul

Kadın Konukevine girme talebi bulunan kadın Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğüne, sosyal hizmet merkezlerine, adli makamlara, sağlık kurumlarına ve kolluğa başvurabilir. Ayrıca şiddetten haberdar olan üçüncü kişilerin bildirimleri de ihbar olarak kabul edilmektedir. Ancak kadınların, kadın konukevine doğrudan başvuruları kabul edilmez.

2.7.3.4. Kadın Konukevi Hizmetlerinden Yararlananlar

Şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan 60 yaşından küçük, toplu yerde yaşamasına engel teşkil edecek sağlık problemi ve bağımlılığı olmayan kadınlar ve beraberinde bulunan 12 yaşından küçük erkek çocuklar ve yaş aramaksızın kız çocuklarının kadının konukevine kabulü yapılır.

Şiddet mağduru kadının eğer 12 yaşından büyük erkek çocuğu veya engelli çocuğu varsa hazırlanan sosyal inceleme raporuna istinaden kira ve iaşesi karşılanmak üzere bir ev kiralanabileceğine ilgili yönetmelikte yer verilmiştir. Ancak kira bedelinin karşılanmasına yönelik İl Müdürlüklerinin bütçesi olmadığı için bu hizmet sunulamamaktadır. Bu tarz vakalarda çözüm yolu erkek çocuğunun duruma uygun kuruluşa yerleştirilmesi olmaktadır.

2.7.3.5. Kadın Konukevinde Kalış Süresi

Kadın konukevinde kalma süresi altı aydır. Bu süre kadının güçlenme süreci değerlendirilerek gerekli hallerde uzatılabilmektedir. Sürenin uzatılmasına müdürün başkanlığında sosyal çalışmacı, psikolog, öğretmen, çocuk gelişimcisi ve hemşireden oluşan değerlendirme komisyonu tarafından karar verilir.

2.7.3.6. Kadın Konukevinde Sunulan Hizmetler

Kadın konukevleri, kadınlara güvenli bir yer sağlamak amacıyla kurulmasına rağmen süreç içerisinde geliştirilen hizmetleriyle şiddet mağduru kadınlar için kadın konukevleri sadece güvenli bir liman değildir. Loseke (1992)'ye göre kadın konukevlerinin iki temel amacı vardır. Bunlar, kadını şiddetten uzaklaştırarak güvenliğini sağlamak, sağlanan bu güvenlik ve fırsatla kadının yaşamında köklü değişim sağlamaktır. Günümüzde, kadın konukevleri şiddet mağduru kadınlara yönelik psikolojik, hukuksal, sağlık, çocuk eğitimi, iş ve meslek edindirme gibi birçok konuda danışmanlık sağlamakta ve ev kiralamada, maddi ve ayni ihtiyaçlarının karşılanmasında destek gibi çeşitli hizmetler sunmaktadır (Akt: Miller Clevenger, Roe-Sepowitz, 2009, s.362).

Kadın konukevlerinde kadın ve çocuklara doğrudan veya yönlendirmeye aşağıdaki hizmetler verilir. (md 19)

- a) Güvenlik.
- b) Danışmanlık.
- c) Yönlendirme.
- ç) Psikolojik destek.
- d) Hukuki destek.
- e) Tıbbi destek.
- f) Geçici maddi yardım.
- g) İş bulma konusunda destek.
- ğ) Kreş.
- h) Mesleki eğitim kursu.
- ı) Grup çalışmaları.
- i) Çocuklar için burs.
- j) Sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler.

Kadın konukevlerinde, kadınların öncelikle güvende şiddetten uzak huzur içerisinde yaşamaları hedeflenir. Eğer şiddet mağduru kadının konukevine girmek üzere başvuru yaptığı İl'de can güvenliği riski bulunuyorsa kadınında talep ettiği İller de göz önünde bulundurularak Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından uygun görülen güvenli bir İl'deki kadın konukevine nakli yapılmakta aynı zamanda 6284 Sayılı Yasa kapsamında alınabilecek koruyucu ve önleyici tedbir kararları için gerekli yönlendirmeler ve başvurular yapılmaktadır.

Sağlık ve sosyal bilimler alanlarında şiddet mağduru kadınlar hakkında yapılan çeşitli araştırmalarda şiddetin kadınların yüzlerinde ve vücutlarında morarma, kırık, sarsıntı, düşük, organ kayıpları gibi birçok fiziksel travmaya sonuçlandığı görülmektedir. Cinsel şiddet sonucunda genital ve üriner kanallarla ilgili problemler, gebelik olması halinde ise anneyi ve fetüsü tehlikeye sokacak tehditler oluşturmaktadır (Dobash and Dobash, 2001, s.9).

Şiddete maruz kalma sonucunda kadınlarda nedensiz ağrılar, ağlama krizleri, intiharı düşünme, depresyon, suçluluk duygusu, uykusuzluk, kendine güvensizlik, gece kabusları, uyuşturucuya başvurma, ölme isteği, yeme bozukluğu, sürekli bir yorgunluk, endişe, olayı unutmaya çalışma, sık sık baygınlık, cinsel isteksizlik, korku panik gibi şikayetler oluşmaktadır (Mehmet, 2001; akt.Damka, 2009, s.24).

Araştırma sonuçları göstermektedir ki şiddet, kadınlar üzerinde sadece fiziksel sonuçlara neden olmayıp kadınların hayatlarını birçok farklı açıdan olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle şiddet mağduru kadına sadece güvenli bir barınma yeri sağlayarak kadının şiddetin etkisinden kurtulması sağlanamaz. Kadın konukevlerin şiddet mağduru kadının psikolojik travmasını atlatması, sosyal olarak güçlenmesi için psikolojik destek, tıbbi destek, hukuksal destek, meslek edinme ve iş bulma konusunda destek yapılmaktadır. Kadınların kendi hayatlarıyla ilgili değişimi sağlayabilmeleri, gelecekleri hakkında plan kurmalarına yardımcı olmak için de geçici maddi yardım, kira yardımı, çalışmak isteyen annelerin çocukları için ücretsiz kreş yardımı yapılmaktadır.

Kadın konukevinde kalan kadınlara ve çocuklara aylık harçlık verilmekte, sağlık güvencesi olmayan kadınların her türlü tedavileri ücretsiz olarak yapılmaktadır.

2.7.3.7. Kadın Konukevinde Çalışanların Niteliği

Kadın konukevinde, hizmet sunumuna yetecek sayı ve nitelikte, tercihen kadın çalışanlar arasından, psikoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun sosyal çalışma görevlileri ile hemşire, çocuk eğiticisi, memur, aşçı ve bakım elemanı istihdam edilir.

Kadın konukevi çalışanları kadınlara problemlerinin çözümü için tavsiyelerde bulunmaktan kaçınılmalıdır. Kadın konukevi personellerinin yapacağı en önemli iş kadının mağduriyetinin farkına varıp bunu çözebilmesi için yapılacak olanların farkına varmasını sağlamaktır.

2.7.3.8. Kadın Konukevinden Ayrılma/Ayrılış

Maruz kaldığı şiddet döngüsünü kırarak mücadele etmeye başlayan ve kadın konukevi hizmetinden yararlanan kadınların önemli bir kısmının tekrar şiddet gördüğü haneye geri döndükleri yapılan araştırmalarda görülmektedir. Kadınların neden istismarcılarına geri döndükleri üzerine yapılan araştırmalarda genellikle sosyal ve demografik değişkenler üzerinde durulmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre daha çok sınırlı ekonomik kaynakları olan istismarcısıyla resmi bağı olan ve uzun süreli ilişkisi olan mağdur kadınlar istismarcılarına geri dönmektedirler (Griffin, Sage, Mardry, Bingham:2002, s.307). Dutton (1992)'a göre kadın konukevinden ayrıldıktan sonra şiddet uygulayan partnerlerine dönen kadınlar dönmeyenlere göre daha düşük benlik saygısına sahiptir (Akt.: Ben-Borat ve Itzhaky, 2008, s.598).

Burman(2003)'a göre şiddet döngüsünü kırabilmek ve kadınları güçlendirmek için, kadınların kendilerine olan inançlarını, kabiliyetlerini, kendilerini değerlendirmelerini artırmak ve yeni beceriler edinmelerine olanak sağlamak gerekmektedir. Kadınların şiddet uygulayan partnerlerinin yanında kalmaya veya ayrılmaya karar verme sürecinde etkili olan birçok psikolojik, sosyo-psikolojik ve sosyal faktörler bulunmaktadır. Korku, düşük benlik saygısı, eşlerinin düzeleceği inancı, eşlerinin sevgi ve üzgün olduklarına dair ifadeleri kadınların karar alma sürecinde etkili olan faktörlerdir (Aguirre, 1985, s.350).

Türkiye'de son yıllarda kurulmaya başlanan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri tarafından ; Kadın Konukevinden can güvenliği riski nedeniyle hizmet almış ve ayrılmış kadınların izlenmesi tedbir kararların süreleri ve somut olayın özellik/hassasiyetine göre 6 ay arayla iki

kez merkezde, evde, veya telefonda görüşme yapılarak “*Psikososyal Destek Birimi Kadın Konukevinden Ayrılan Kadınlara Yönelik İzleme Formu*” isimli form düzenlenir. Bu sayede kadın konukevi hizmetinden yararlanmış olan kadınların hizmet sonrasındaki yaşamlarının izlenmesi herhangi bir ihtiyaçlarının bulunması halinde gereken rehberlik ve yönlendirmenin yapılması, kadının güçlendirme çalışmasının sürdürülmesi ve hizmet verimliliğini ölçülmesi açısından önemlidir.

2.8. YAŞAM PLANI OLUŞTURMA

Sürekli ve hızlı bir devinim halinde olan zaman, insanların hedeflerine ulaşabilmeleri için amaçları doğrultusunda planlanması gereken bir süreçtir. Bilinçli ve düzenli olarak planlanmamış zaman, bireyin hedeflerine başarıyla ulaşabilme şansını düşürmektedir. Bu nedenle hedeflerine ulaşabilmek ve bireysel başarıyı elde edebilmek için insanın gelecek planlaması yapması kaçınılmaz bir gerekliliktir (Sabuncuoğlu, Tuz, 2001, s.286).

Planlanmış bir gelecek kişinin geleceğine yönelik daha belirgin adımlar atmasını sağlayarak kişinin üzerinde zaman baskısını azaltır. Bunun yanı sıra gelecekte beklenmesi olmak ve bu beklentilere ulaşabilmek için çaba sarf etmek bireyin yaşam motivasyonunu artırır.

Gelecek planları, sürekli değişim halinde olan yaşam ve getirdiklerinden kaynaklı yenilenmeye ihtiyaç duyabilmektedir bu nedenle hedeflerin belli esnekliklere sahip olması gerekmektedir.

Wheelwrights ve Tarhan (2012) kişisel gelecek planı oluştururken izlenmesi gereken adımları şu şekilde sıralamışlardır. Öncelikle bireyin kişisel araştırma yaparak içinde bulunduğu yaşam dönemini ve önünde bulunan tüm dönemleri belirlemesi gerektiği vurgulanmaktadır. Yaşam dönemleri belirlenirken yaşın getirdiği özellikler göz önünde bulundurularak hedefler belirlenmelidir. Her yaşam döneminin getirdiği farklı itici güçler bulunmaktadır. Ve bu itici güçler kişinin yaşamında belirleyici rol oynayan alanları oluşturmaktadır. Henüz ergenlik döneminde olan birey için yaşamın itici gücü sosyal alan olurken genç yetişkinlik döneminde olan ve evlenme niyeti bulunan kişi için yaşamın itici gücü aile alanı olmaktadır. Aktivite alanı, finansal alan, sağlık alanı, barınma alanı, sosyal alan ve ulaşım alanları bir insanın hayatını oluşturan kişisel belirleyicileri, alanları oluşturmaktadır. Kişinin yaşam dönemleri ve 6 kişisel alanları için planları, hedefleri ve istekleri belirlenerek listelenmelidir. Oluşturulan bu tabloyla bireysel özelliklere ve yıllara göre yaşamın her alanı için planları, hedefleri ve istekleri olduğunun bilinmesi kişi için motivasyon kaynağı olmaktadır.

Yapılan tüm bu planlamalardan sonra kişinin hedefledikleri için gerçekleştirmeye en yakın sonuçları ve en kötü sonuçları belirlenerek kişisel senaryolar üretilmelidir. Bu senaryolar kişinin tüm yaşam dönemlerinde karşılaşılabileceği olumsuzluklara hazır olmasına yardımcı olacaktır. Şu an kişinin bulunduğu dönemden geleceğe bakıldığında kişiyi hedefleri, planları içerisinde en çok ne mutlu eder? Hayat memnuniyetini ne sağlar? Bu soruların cevapları aranarak kişinin hayatında misyonunu belirlenir. Sonrasında ise geleceğe dair en temel belirleyici olan “Nasıl bir hayatı olsun istediği?” sorusunun cevabı aranmalıdır.

En son aşamada ise tercih edilen gelecek senaryosunu gerçekleştirmek için stratejiler belirlenmelidir. Her şeyin olumsuz gittiği senaryoya karşı da baş edici farklı stratejiler belirlenmeli ve sorunla mücadele etmeye geçilmelidir. Yapılan tüm planlamalar sonucunda ertelemekten şimdiden itibaren harekete geçilmeli ve gelecek için emek vermeye başlanmalıdır.

Geçmiş yaşam deneyimleri insanın hayatının bugününde ve yarınında önemli etkilere sahiptir. Şiddet gibi insanın hayatında derin izler bırakan bir duruma uzun yıllar maruz kalan kadınların bu olumsuz yaşam deneyiminden sıyrılarak hayatlarına sağlıklı ve güçlü bir şekilde devam edebilmeleri için etkili bir müdahale sürecinden geçmeleri gerekmektedir. Kadın konukevi hizmetinden yararlanan şiddet mağduru kadınların geçmişlerinde bulunan travmatik olayların etkisinden kurtulabilmeleri için kadın konukevlerinde psiko-sosyal destek hizmetleri verilmesi büyük önem taşımaktadır.

Yaşadığı mağduriyet sonrası geçici süreli hizmet olan kadın konukevi hizmetlerinden yararlanma sonrasında kadınların, yaşamlarına dair belirlenmiş planlarının olmaması kadınlar için stres faktörü oluşturmaktadır. Kadınların konukevi sonrasındaki yaşamlarına dair planlanmış alternatiflerin bulunmaması, geleceklerinin belirsiz olması ve bilinmeze doğru zamanın akması kadınların hızlı ve yanlış kararlar almaya sevk etmektedir. Kadın konukevinde kalma süresi dolmak üzere olan kadınların birçoğu yaşadığı belirsizlik ve özgüven eksikliği nedeniyle şiddet gördüğü haneye geri dönme eğilimi göstermektedir (Sallan Gül,2013, s.186). Kadının maruz kaldığı şiddet döngüsünü kırıp hayatına yeni bir yöne verebilmesi ve geleceğe sağlam adımlarla yürüebilmesi için kadın konukevlerin sosyal hizmet uzmanları ve diğer meslek elemanlarıyla birlikte oluşturulan müdahale planında kadının bireysel özellikleri, sahip olduğu ve geliştirilebilen yetenekleri doğrultusunda gelecek hedefleri oluşturulmalıdır.

2.9. KADINA YÖNELİK ŞİDDET ve SOSYAL HİZMET

IASSW (Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği) ve IFSW(Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Fedarasyonu) sosyal hizmeti “İnsan hakları ve sosyal adalet ilkelerini temel alan; sosyal değişimi destekleyen, insanların iyilik durumunun değiştirilmesi için insan ilişkilerinde sorun çözmeyi, güçlendirmeyi ve özgürleştirmeyi amaçlayan ve bunun için insan davranışına ve sosyal sistemlere ilişkin teorilerden yararlanarak insanların çevreleri ile etkileşim noktalarına müdahale eden meslektir” şeklinde tanımlamıştır (Duyan, 2010,s.6).

Daşbaşı (2013)’ın tanımına göre ise sosyal hizmet disiplini, “bireylerin sosyal işlevselliğini artırmak, bireylerin çevreleriyle uyumlu bir yaşam sürdürmelerine yardımcı olmak, toplum kaynaklarının geliştirilmesini ve bu kaynakların birey, aile, grup, topluluk ve toplumun gereksinimleri yönünde kullanılmasını sağlamak amacıyla yürütülen örgütlü hizmetler ve programlar bütünüdür.”

Bu tanımlar incelendiğinde, sosyal hizmetin temel amaçlarını kişilerin sosyal işlevselliğini artırmak, toplumda sosyal adaleti ve sosyal refahı sağlamak, toplum kaynaklarını insanların ihtiyaçları yönünde kullanılmasının sağlanması olarak sıralayabiliriz.

Kadına yönelik şiddet yüzyıllar boyunca özel alanda saklı kalarak sıradan bir durum olarak kabul edildi. Ancak kadına yönelik şiddet toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan ve toplumun bir kesiminin sürekli ezilmesine neden olan toplumsal bir sorundur. Kadın hareketlerinin 20.yüzyılda hız kazanmasıyla görünür olan kadına yönelik şiddetin, aslında kadınların bireysel sorunu olmadığı toplumsal bir sorun olduğu fark edilerek sosyal hizmetin uygulama alanına girdi. Geleneksel sosyal hizmet uygulamaları kimsesiz çocuk, engelli ve yaşlı bakımı gibi konuları üzerine yoğunlaşmışken kadınların mağduriyetleri sonradan sosyal hizmetten yararlanmaları gereği gündeme gelmiştir (Sallan Gül, Şen Alican, 2014,s.115).

Şiddet, mağdur üzerinde birçok etkiye sebep olmaktadır. Şiddet sonucu kadının özgüveninin, özsaygısının düştüğü görülmektedir. Ayrıca şiddet uygulayıcısının da öz güven eksikliği ve iletişim becerisinin zayıf olması nedeniyle güce başvurduğu bilinmektedir (Karataş, Kılıçaslan,2010, s.119)

Kadına yönelik her türlü şiddetin bir insan hakları ihlali olduğu ve özünde de bir toplumsal cinsiyet eşitsizliği sorunu olduğu gerçeğiyle aile içi şiddete karşı koruma ve farkındalık artırıcı çalışmalara sosyal hizmet çalışmaları da eklenmiştir. Kadına yönelik şiddetin tüm

boyutlarıyla gündeme taşınması kadınların sosyal hakları arasına şiddete karşı korunma eğitim ve güçlenme taleplerini tartışmaya açmıştır (Sallan Gül, Şen Alican,,2014,s.115).

Kadına yönelik şiddet alanında sosyal hizmetin sistem yaklaşımı, feminist yaklaşım, güçlendirme yaklaşımı, krize müdahale, sosyal öğrenme yaklaşımı, problem çözme yaklaşımlarından yararlanır. Bu araştırmada şiddet mağduru kadınla çalışmada feminist sosyal hizmet ve sosyal hizmetin güçlendirme yaklaşımı üzerinde durulmuştur.

2.9.1. Şiddet Mağduru Kadınla Çalışmada Feminist Sosyal Hizmet

Feminizm en genel tanımıyla, ataerkil yapı ve bu yapıyı besleyen kadın erkek eşitsizliğiyle mücadele etme hareketidir. Feminizmin amacı toplumda kadınları üstün kılma değil, kadın-erkek eşitliğini sağlamaktır.

Dezavantajlı gruplar için sosyal adaleti sağlamak ve toplumda eşitlik oluşturmak için çalışan sosyal hizmet disiplini; toplumsal cinsiyetçi ve ataerkil toplum düzeni nedeniyle yüzyıllar boyunca hep ikincil konumda olan kadınların güçlenmelerini sağlamak için feminist kuramla ortaklaşa çalışır.

Sürekli baskı altında olan ikincil konumda bulunan kadınları toplumda dezavantajlı grup olarak nitelendirebiliriz. Bu dezavantajlı grubun güçlenmesini sağlamak sosyal hizmetin; “bireyselleştirme, katılım, bireyin ve toplumun bulunduğu yerden başlama, self determinasyon, insan hakları ve sosyal adalet ile yakından ilişkilidir” (Duyan, Sayar, Özbulut, 2008, s.139).

Kadın hareketlerinin hız kazandığı 1970’lerin sonu 1980’lerin başında feminist sosyal hizmet uygulaması gelişmeye başlamıştır. Feminist sosyal hizmet bireyi ve bireyi baskılayan toplumsal ve politik sistem arasında ilişkiyi eleştiren radikal sosyal hizmet görüşlerine ilave olarak toplumsal cinsiyet ve cinsiyet eşitsizliği üzerine yoğunlaşır (Tuncay, İl, 2006, s. 61). Feminist sosyal hizmetin nihai amacı kamusal- özel alanda var olan ataerkillik ve kadının toplumsal ilişkilerini yapılandıran baskıcı cinsiyetçi yapıları yıkmaktır. Dominelli (2002:7)’nin feminist sosyal hizmet tanımı ise şu şekildedir “feminist sosyal hizmeti kadınların toplum içindeki konumu ve bireysel durumuyla arasında ilişkilere odaklanarak yapısal eşitsizliklere işaret eden, kadınların özel ihtiyaçlarına yanıt veren, müracaatçı uzman ilişkisinde eşitlikçi anlayış benimseyen sosyal hizmet türüdür.”

Toplumsal cinsiyet, ataerkillik, kamusal/özel alan ayrımı gibi temel feminist kavramlar feminist sosyal hizmet uygulamasının tamamlayıcılarıdır. Feminist sosyal hizmet uygulaması geleneksel toplumsal cinsiyet rolleriyle kadına biçilen rollere karşı çıkan, kadının erkeğe bağımlılığını yok etmeyi ve kadının kendi hayatına yön verecek gücü edinmesini sağlamayı hedefler (Buz,2009, s.64).

Feminist sosyal hizmet uygulaması, özel alanda yaşanan sorunların ataerkil toplum yapısından kaynaklandığını ve güçlendiğini bilerek feminizmin “kişisel olan politiktir” ilkesini sosyal hizmetin mikro, mezzo, makro tüm düzeylerinde uygular. Feminist kuram, ataerkil geleneklerle kadının aile içerisinde ezildiğini ve bu durumun kadınlar tarafından içselleştirilerek kuşaktan kuşağa aktarıldığını vurgular. Buz (2009, s.65)’un belirttiği gibi feminist sosyal hizmet müdahalesinin hedefi kadının özel alanda belirlenmiş olan “kadınlık” görevlerine uyum sağlayarak sorunun hal olması değil bu sorumlulukların aile içerisinde herkes tarafından paylaşılmasını sağlamaktır.

Erkekler, ataerkil yapının hakim olmasıyla ikincil planda kalan sürekli baskı ve kontrol altında tutulması gerektiğine inanılan kadınların üzerinde otoritelerini güçlendirmek için sık sık şiddete başvururlar. Şiddet mağduru kadınlara yapılan feminist sosyal hizmet müdahalesinde, kadının şiddete uğramış olmaktan dolayı üzerinde taşıdığı utancı atmasına destek olunmalı, bilinç düzeyini artıracak, özgüvenlerini geri kazandıracak çalışmalar yapılmalı ayrıca şiddet karşısında kadınların sahip olduğu yasal haklar ve hizmetler hakkında bilgi edinmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca eril hegomanya ile “kadınlık görevleri” olarak dayatılan rollerden kadının sıyrılarak özgürleşmesi, kadının kendi hayatında söz sahibi olması, karar alabilme becerisi edinmesi sağlanmalıdır. Teater (2010: akt. Payne,2014, s.360)’ın da belirttiği gibi feminist sosyal hizmet uygulamasının 4 önemli amacını şunlardır:

- Ataerkilliği bitirmek,
- Kadını güçlendirmek,
- Kişisel olanın politik olması yani kadınların özel alanda maruz kaldıkları her türlü baskının aslında politikalarla desteklendiği ve bu durumların son bulması için yine politik düzenlemelerin gerektiğidir.
- Kadınların ve erkeklerin bilinç düzeylerini artırarak cinsiyet eşitsizliklerini gidermek. yaşadığı travmalarla yüzleşebilmesi

Dominelli (2002, s.162) feminist sosyal hizmet uygulamasında görünür olan feminist ilkeleri şu şekilde belirtmiştir:

- Kadınların farklılıklarının kabul edilmesi,
- Kadınların güçlü yönlerine değer verilmesi,
- Farklılığın, farklı kadın grupları arasında eşit olmayan güç ilişkilerine dayanak olmasını engellemek için belirli kadın gruplarının ayrıcalıklı durumunun ortadan kaldırılması,
- Kadınların, hayatın her alanında kendileri adına karar alabilen aktif özneler olarak değerlendirilmesi,
- Kadınların birey olarak sosyal koşullar içindeki yerini belirleme, bireysel ve kolektif birim arasında karşılıklı bağlantıyı onaylamak,
- Kadınlara kendi ihtiyaçlarını ve sorunlara yönelik çözüm önerilerini dile getirmeleri için alan sağlanması,
- “Kişisel olan politiktir” ilkesini uygulamanın mikro, mezzo, makro düzeylerinde kabul edilmesi,
- Bireysel güçlük ve sıkıntıları genel konular olarak yeniden tanımlamak,
- Kadınların ihtiyaçlarının yaşamlarının her alanında etkileşimde bulundukları diğer insanlar gibi ele almak,
- İnsan ilişkilerinin doğası gereği birbiriyle bağımlı olduğunun tanınması ve birey ya da grubun başına gelenin diğer herkes için neye yol açtığı ve nasıl gerçekleştiğinin anlaşılması,
- Kadınların bireysel sorunlarının toplumsal sebepleri olduğunu teşhis etmek ve müdahalede bu iki düzeyin ele alınması,
- Bireysel sorunlara toplu çözümler aramaya çalışılması (Dominelli, 2002, s.162).

Bu ilkelerden anlaşıldığı üzere feminist odaklı çalışan bir sosyal hizmet uzmanı öncelikle "vakanın biricikliği" anlayışını temel alarak müracaatçıların farklılıklarını anlamalı ve tanımalıdır. Her insanın içinde var olan gücü, müracaatçısının farkına varmasını sağlayarak kadınları hakları konusunda bilgilendirmelidir. Müracaatçının yaşadığı problemlere öncelikle

kendisini çözüm yolu bulmasını sağlamalı, yol göstermelidir. Ve kadınların yaşadıkları problemlerin sosyal nedenle olduğunu teşhis etmeli ve gerekli hallerde mezzo, makro çalışmalar yürütmelidir.

Thompson'a göre cinsiyetçilik karşıtı uygulamanın feminist sosyal hizmetin de paylaştığı temel bileşenler şunlardır (Akt. Buz, 2009, s.58).

- Feminist sosyal hizmet uygulamasının temel amacı kadınların güçlendirilmesini sağlamaktır.
- Kadınlara ve erkeklere toplumsal cinsiyetçilikle yüklenen genel kavramlardan kaçınmak gerekir.
- Sosyal hizmet müdahalesi birey ve içinde bulunduğu sistemlerde cinsiyetçiliğe neden olan düşüncelerde dönüşümü hedefler, bilinç yükseltme çalışmaları yapar.
- Kadınların ikincil planda olmalarına karşı savaşıyor, kadınların özgüvenlerini kazanmalarına ve toplumda kadının değersizleştirilmesine karşı çalışır.
- Cinsiyetçilik karşıtı uygulama, egemen ayrımcı tutum, değer, uygulama ve yargılara meydan okumayı kapsar.

Şiddet mağduru kadınlarla çalışan sosyal hizmet uzmanları feminist sosyal hizmet uygulaması kapsamında öncelikle şu hedefleri yerine getirmelidir:

- Kadın ve çocukların güvenliği sağlanmalı,
- Kadının yararlanabileceği tüm hizmetler hakkında kapsamlı bilgilendirme yapılmalı ve kadının şiddetle mücadele etmesi sağlanmalı,
- Kadının hayatıyla ilgili planlar yapmasına, karar almasına ve yararlanabileceği hizmetlere başvurmasına yardım edilmeli
- Kadına ve çocuklarına şiddetin etkilerinden kurtulabilmeleri için yardım edilmelidir (Sheafor, Horejsi, 2014,s.420)

Kadına yönelik şiddetle mücadelede sosyal hizmetin koruyucu, önleyici ve tedavi edici-rehabilite edici rollerini aktif bir şekilde kullanmak gerekir. Bu süreçte sosyal hizmet uzmanı otorite figürü değil müracaatçısıyla eşit olmalıdır. Toplumsal cinsiyetçi anlayış, cinsiyetçi ve ataerkil toplum normlarından dolayı dezavantajlı konumda yaşamakta olan kadınlar ekonomik yoksulluk, ihmal, istismar veya şiddet gibi çeşitli nedenlerden dezavantajlı konumları daha da

katlanmaktadır. Bu nedenle baba, erkek arkadaş, eş, erkek kardeş karşısında zaten ezilen kadınlar sosyal hizmet uzmanı müracaatçı ilişkisi otoriteye, güce dayalı olmamalıdır.

Sheafor ve Horejsi'ye (2014) göre feminizm odaklı çalışan sosyal hizmet uzmanının sahip olması gereken özellikler şöyledir:

- Sosyal hizmet uzmanı müracaatçı tarafından otorite figürü olarak değil eşit statüde biri olarak algılanmalıdır. Toplumsal cinsiyetçi anlayış, cinsiyetçi ve ataerkil toplum normlarından dolayı dezavantajlı konumda yaşamakta olan kadınlar ekonomik yoksulluk, ihmal, istismar veya şiddet gibi çeşitli nedenlerden dezavantajlı konumları daha da katlanmaktadır. Bu nedenle baba, erkek arkadaş, eş, erkek kardeş karşısında zaten ezilen kadınlar sosyal hizmet uzmanı müracaatçı ilişkisi otoriteye, güce dayalı olmamalıdır.
- Müracaatçının problemlerini sosyo-politik bir bütün içinde değerlendirilmelidir.
- Yardım süreci güçlendirmeyi vurgular ve cinsiyetçilik, cinsiyet rolleri, kalıp yargıları, kadınlara yönelik tavırları etkileyen sosyal ve tarihsel etkenler karşısında kadının kendisini nasıl görmesi gerektiğine ilişkin bilinçlendirme sürecini kapsar.
- Uzman, kişisel deneyimlerini paylaşma konusunda istekli olmalıdır.
- Müracaatçının müdahale sürecinde aktif katılımcı olması beklenir ve müracaatçının güçlü yönlerine odaklanmalıdır.

Müracaatçının görüşme sürecinde aktif katılımcı olarak sürece dahil olması kendi kaderini tayin hakkını kullanabilmesi açısından önemlidir. Sosyal hizmet uzmanı müracaatçının eksik yönlerine odaklanmayıp güçlü yönlerini odak alarak güçlendirme uygular.

- Müracaatçının kadın ağlarında, destek örgütlerinde yer alması sağlanmalıdır.

Sonuç olarak feminist sosyal hizmet uygulaması kadına yönelik şiddetin toplumsal bir sorun olduğunu, kadınların eril hegemonya altında yıllardır ezilmeye bırakıldıklarını kabul eder. Feminist sosyal hizmet uygulaması, kadınların bu ezilmişliklerinden kurtarabilmek için mikro sosyal hizmet uygulamaları kapsamında kadının güçlendirilmesini, bilinç düzeyinin artırılmasını, erkek egemenliği karşısında kadınları güçlü kılarak ve toplum kaynaklarına eşit ulaşmalarını sağlayarak toplumsal bir dönüşümü ayrıca kadının kendini suçlu hissetmesi, aile

içinde üzerine yıkılan sorumluluklardan erkeklerle ortak hale gelmesini ve kadının özgürleşmesini hedefler.

2.9.2. Şiddet Mağduru Kadınlarda Güçlendirme Yaklaşımı

Şiddet mağduru kadınlara güçlendirme yaklaşımı kapsamında sunulabilecek sosyal hizmet uygulamalarına geçmeden önce güçlendirme yaklaşımı hakkında kısaca bilgi vermek yararlı olacaktır.

Güçlendirme yaklaşımı, Brezilyalı eğitimci Paulo Freire'nin felsefesinden beslenmiştir (Tuncay,2009:16). 1960'lı yıllardan itibaren sosyal hizmetin yanında eğitim, psikoloji gibi diğer sosyal bilimlerde de kullanılmaya başlanan güçlendirme yaklaşımının temel amacı müracaatçının kendi hayatında söz sahibi olabilmesini sağlamaktır.

Sosyal hizmet güçlendirme kavramını şöyle tanımlamıştır: “insanların yaşamlarının kontrolünü almaları için gereksinim duydukları kişisel, kişilerarası ve politik güce sahip olmalarına yardımcı olmak ve onların yaşamlarının olumsuz önde etkileyen politikalar, kurumlar ve toplumsal tutumlarda değişiklikler yapacak tarzda müracaatçılarla çalışma tarzıdır” (Duyan, 2010, s.176).

Barker güçlendirmeyi “bireylere, ailelere, gruplara ve topluluklara bireysel, bireyler arası, sosyo-ekonomik ve politik güçlerini artırma ve durumlarını iyileştirmeye doğru bir etki geliştirme süreci olarak tanımlamıştır” (Akt.Zatsrow,2014, s. 21).

Güçlendirme yaklaşımının temel varsayımı bireylerin sorunlarının özünde güçsüz olduklarını düşünmeleridir. Boyle, Hull, Mather, Smith ve Farley (2006) sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçıların yaşamlarında var olan olumsuzluklara karşı mücadele etmekte, değişim yaratmakta sahip oldukları güçlerin farkında olmadığını belirtmektedir (Akt: Duyan, 2010, s.174). Bireyin içinde bulunduğu sorun üzerinden toplumun kişide baskı kurması, bireyin sorunla baş edebilme gücünün kendisinde olmadığını düşünmesine neden olur. Bir sarmal şeklinde birbirine geçmiş sorunun çözülmesi içinde bireyin kendi içinde bulundurduğu gücü fark etmesini ve ortaya çıkarmasını sağlamaktır. Güçlendirme çalışmasında hayal kırıklıklarının azaltılmasına yardım edilen müracaatçı hayatında bazı şeyleri değiştirebildiğini gördükçe, kendini ve gücünü tekrar keşfetmeye başlar (Yıldırım, 2017, s.6). En temelinde de zaten güçlendirme yaklaşımı dışarıdan gelen desteklerden ziyade bireyin içinde bulunan azmi

ortaya çıkarmayı amaçlar. Bu amaca ulaşmada sosyal hizmet uzmanları, müracaatçıların yaşamlarıyla ilgili kararlara etkin bir şekilde katılmalarını sağlamalıdır.

Müracaatçıya müdahale planı hazırlarken kişinin aile, sosyal çevresi, iş-okul çevresi, dahil olunan gruplar olmak üzere içinde bulunduğu sistemlerin değerdendirilmesi bu sistemlerin özellikleri dikkate alınması gerekir. Şiddet mağduru kadınlarla çalışırken de kadının parçası olduğu sistemler gözden kaçırılmamalı, bu sistemlerden kadının yararına olabilecek desteklerin ortaya çıkması sağlanmalı kadını olumsuz etkileyen faktörlerinde çalışmada kadından uzak tutulması sağlanmalıdır.

Şiddet mağduru kadınlara geçici olarak güvenli barınma yeri sağlayan kadın konukevlerinde kadını yeni hayatına hazırlama aşamasında sunulan sosyal hizmet uygulamalarında güçlendirme yaklaşımı önemli bir yere sahiptir.

Şiddet mağduru olan kadınlarla yürütölen sosyal hizmet uygulamalarının temel hedefi kadının kendi gücünün farkına vararak ve kendisine inanarak şiddete karşı mücadele etmesini sağlamaktır. Şiddet mağduru bir kadının ve varsa çocuklarının öncelikle güvenlikleri sağlanarak hizmet sunumuna başlanmalıdır. Kadına yasal hakları ve yararlanabileceği tüm kaynaklar hakkında ayrıntılı bilgi verilerek kadının bilinçlenmesi sağlanmalıdır. Bu müdahale süresince kadının ve çocuğunun psiko-sosyal iyilikleri için destekleyici hizmetler sunulmalı, sosyal hizmet uzmanın yaptığı güçlendirme çalışmaları boyunca kadının geleceğine dair karar alması planlama yapması teşvik edilir. Tüm bu çalışmalar yürütölürken müracaatçının ne istediği, hayatına dair hedeflerinin neler olduğu saptanmalı müracaatçının kendi kaderini tayin etme ilkesi göz ardı edilmeden güçlendirme sağlanmalıdır.

Wood ve Middelmann (1992) şiddet mağduru kadınların maruz kaldıkları şiddet döngüsünü kırabilmelerinde kadınların yeteneklerinin geliştirilmesi, bilinçlenmelerinin sağlanması, kaynaklara erişimlerinin sağlanması gibi konularda desteklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir (Ben-Porat ve Itzhaky, 2008,s.598).

Şiddet mağduru kadınların güçlendirilmelerinde;

- Kadınların kendine yardım ve destekleyici grup çalışmalarına katılmalarını sağlamak,
- Yasal hakları konusunda bilinçlendirmek,
- Şiddetin türleri hakkında bilgilendirmek,
- Yararlanabileceği toplum kaynaklarını müracaatçı yararına kullanmak,

- Müracaatçının yasal işlemlerde yanında yer almak, hukuki destek alabileceği kaynaklara erişimini sağlamak
- Mağdurun yaşadığı şiddetin kendi suçu olarak algılamasını engellemek (Roberts, 2007, s.310: akt: Yalçın, 2015, s.71).

Saleebey (1997; akt: Zatsrow, s.21)'e göre güçler yaklaşımına 5 ilke rehberlik eder:

- Her birey, grup ve toplumun muhakkak güçleri vardır. Güçler yaklaşımı da bu kaynakları seçme ile ilgilidir.
- Travma, istismar, hastalık ve mücadele zarar verici olabilir fakat bu durumlar aynı zamanda değişimin kaynağı olabilir.
- Sosyal hizmet uzmanı müracaatçının değişme ve gelişmesinin üst sınırını ön görmemeli ve müracaatçının beklentilerini olabildiğince yüksek tutması sağlanmalıdır.
- Sosyal hizmet uzmanları müracaatçılarla beraber en iyi hizmeti sunmaya çalışırlar.
- Her çevre kaynaklarla doludur, önemli olan çevrede bulunan kaynakların farkına varmak ve bunları müracaatçı lehine kullanmaktır.

Şiddet mağduru kadınla güçlendirme yaklaşımı çerçevesinde yürütülen sosyal hizmet uygulamasında Saleebey'in (1997) beş temel ilkesini göz önünde bulundurulmalıdır. Unutulmamalıdır ki her birey gibi şiddet mağduru kadının da güçleri vardır. Ancak bu gücün farkına vararak ortaya çıkartabilmek için desteğe ihtiyaç duyar. Şiddet mağduru olması nedeniyle hizmet talebinde bulunan kadının eğitimsel, toplumsal, ekonomik olarak birçok yönden hiçbir desteği bulunmasa bile sorununu çözmek için gücünün olmadığı kanaatine varılmamalıdır. Çünkü evini, yaşadığı ortamı bırakmak şiddet uygulayan kişiye meydan okuyarak evden ayrılmak aslında kadının yeni hayatına başlayabilmesi ne kadar da güçlü olduğunu göstermektedir. Kişilerin olumsuz yaşam deneyimleri, kazalar, istismar, travmalar, hastalıklar gibi her ne kadar yaşam enerjilerini olumsuz etkilemiş olsalar da bu tarz kriz durumlarından kişinin mücadele etmesine ve zorluklara karşı gelmesine dayanıklı olmasına yardımcı olur. Şiddete maruz kalmak, istismar edilmek bir kadın için oldukça onur kırıcı, incitici bir durumdur ancak müdahale sorun odaklı değil çözüm odaklı olmalı kişinin neden, niçin şiddete maruz kaldığına değil, şiddete rağmen neleri başarabildiği üzerine bir çalışma yönetilmedir. Müracaatçının yapabilecekleri ve yapamayacakları şeylere hakkında ön sınırlar çizmekten ziyade müracaatçının hayalleri ve emelleri doğrultusunda çabalamasına yardım edilmelidir. Kimi çevrelerde çok kimilerini de az olsa da her müracaatçının ve çevresinin

muhtakak kaynaklarla dolu olduunu ve bunları ortaya çıkarmak için müracaatçıyla iş birliğı içerisinde çalışılması gerekmektedir.

Kısacası: şiddet mağduru kadınlarla yürütölen sosyal çalışmanın en temelinde benlik saygısının yükseltilmesi, sorununun çözümü için uygun alternatif çözüm yollarının ortaya konulması, toplum kaynaklarının müracaatçı yararına kullanılmasının sağlanması bulunmaktadır (Kirst-Ashmann ve Hull,1999,akt. Yalçın, 2014, s.72).

BÖLÜM 3: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama teknikleri, veri toplama süreci, görüşme yapılan kadınlara ilişkin bilgiler, veri analizi, araştırmanın sınırlılıkları ve etik konular yer alacaktır.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırmada şiddet mağduru olup kadın konukevinde kalan kadınların yaşam deneyimlerinin, şiddeti algılama-anlamlandırmalarının, şiddetle baş etme yöntemlerinin ve en önemlisi kadın konukevinden ayrıldıktan sonraki hayatlarına dair gelecekleri hakkındaki planlarının neler olduğuna yönelik derinlemesine görüşmeler yapılarak elde edilen verilerin yorumlanması için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi sayesinde kadınlar deneyimlerini kendi ifadeleriyle aktarma imkanı bulmaktadırlar.

Şiddet gibi insan üzerinde derin etkileri bulunan bir davranışa maruz kalan kadınlarla yaşadıklarına dair daha ayrıntılı görüşmeler yapılabilmesini sağladığı için araştırma modeli olarak nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

Nitel araştırma yöntemini Yıldırım ve Şimşek (2013, s.45) “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanılarak algıların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma” olarak ifade etmişlerdir.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÖZNELERİ

Araştırmanın örneklemini oluşturacak şiddet mağduru kadınların Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmalarına, ülkenin farklı bölgelerinde gelmiş olmalarına, mümkün oldukça farklı eğitim düzeylerine sahip olmalarına dikkat edilerek amaçlı örneklem oluşturulmuştur.

Bu koşulları sağlayan 20 kadınla Aralık 2017-Şubat 2018 tarihleri arasında kadın konukevinde tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak birebir görüşme yapmaya olanak sağlayan bir odada görüşmeler yapılmıştır.

Görüşmelerin tamamı araştırmacı tarafından yapılmış olup ortalama 45 dakika ile 1 saat arasında sürmüştür. Yapılan görüşmelerin raporlaştırılması yine araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir.

3.3. ARAŞTIRMA ÖZNESİ KADINLARA YÖNELİK TANITICI BİLGİLER

Araştırmaya katılım göstermiş olan 20 kadına dair detaylı bilgiler etik kurallar göz önünde bulundurularak isimleri kodlanarak aşağıda verilmiştir.

K1/Y58 (A.S.O) : 58 yaşında, üniversite terk, hiç evlenmemiş, babasını küçük yaştayken kaybetmiş, kardeşleriyle mesafeli büyümüş, annesine çok bağlı bir hayat sürmüş ve annesinin vefatıyla tek başına yaşam mücadelesi vermeye başlamış. Tatil bölgelerinde hotellere mutfaqlarında çalışarak geçimini sağlamış, yetim aylığı alıyor, çalıştığı yerlerde ve kaldığı pansiyonlarda şiddete maruz kalmış, son 2 yıldır 8 farklı İl’de bulunan kadın konukevlerinde kalmış. Kadın Konukevlerinden kalma süresi dolduktan sonra sosyo-ekonomik yetersizlik nedeniyle başka bir İl’de bulunan kadın konukeline nakil edilmiş. Geleceğe dair umutlu plan yapmanın önemi üzerine söylemleri var ancak yaşının büyük olduğunu öne sürerek hayallerini hayata geçiremeyeceğini, almış olduğu yetim maaşıyla da tek başına bir hayat süremeyeceği için huzurevinde kalabilme yaşına ulaşacağı kadar kadın konukevinde kalmayı planladığını sonrasında yaşlılarıyla beraber huzurevinde kalmak istediğini ifade ediyor.

K2/ Y50 (C.T.) : 50 yaşında, ilkokul mezunu, annesini küçük yaştayken kaybetmiş, çocukluğunu teyzelerinin yanında geçirmiş ve bakacak kimsesi olmadığı için 14 yaşındayken ilk evliliğini yapmış, ilk eşinin alkolik olması nedeniyle ciddi boyutlarda şiddete maruz kalmış ve eşinden boşanmış. Ailesinin, dul-yalnız bir kadın olarak yaşamaması üzerine yapmış oldukları baskılar sonucu ikinci kez evlenmek zorunda kalmış. İkinci eşinin kendisini aldatması sonucu ayrılarak tek başına bir yaşam sürmeye başlamış. Eski eşinin yakın arkadaşı tarafından cinsel istismara maruz kalmış ve özel fotoğrafları, videoları çekilerek tehditle bu ilişkiyi sürdürmeye zorlanmış. 6284 sayılı yasa gereği önleyici tedbir kararı bulunmasına rağmen ısrarlı takip mağduru olması, fiziksel şiddete maruz kalması sonucu kadın konukevi girmiş. Can güvenliği riski nedeniyle 7 aydır kadın konukevinde kalıyor beraber olduğu kişi tarafından yeri tespit edildiği için 3. kez yerini değiştirmek zorunda kalmış. Depresyon tedavisi görüyor, kendisini iyi ifade ediyor. Geleceğe dair umutlu sadece can güvenliği riskinin ortadan kalmasını bekliyor, İŞKUR meslek edindirme kurslarına devam ediyor, daha önceden tek başına yaşama deneyimi ve çalışma deneyimi var.

K3/Y34 (E.G.) : 34 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, anne-babası ayrı, annesini hiç tanımıyor, babaannesi büyütmüş, ilk evliliğini 20 yaşındayken yapmış eşi kendisini hiç istememiş, düğünden hemen sonra ayrılmışlar. 2. evliliğini akrabasıyla yapmış ama zihinsel engeli bulunduğu için sürdürememiş en son evliliğini ise 30 yaşındayken kendi isteğiyle yapmış. Eşi ve eşinin ailesi tarafından yok sayılmış, psikolojik-fiziksel-cinsel-maddi şiddete maruz kalmış. Şiddet mağduru olması nedeniyle çocuğuyla beraber 5 aydır kadın konukevinde kalıyor. Daha önceden kadın konukevinde kalma deneyimi var ancak eşinin kendisini ikna etmesi ve çocuğunun babasız büyümesini istemediği için geri eşine dönmüş ancak şiddet devam edince tekrar kadın konukevinde kalaya başlamış. Geleceğe dair planları ve hedefleri var zamanla harekete geçebilecek güce sahip, dışa dönük, iletişime açık biri olarak gözlemlendi.

K4/Y45 (E.K.) : 45 yaşında, okur-yazar değil, ev hanımı, anne-babası yok, akrabaları tarafından büyütülmüş. 18 yaşında bir evlilik yapmış, evliliğinde şiddet olduğunu bu duruma katlandığını ancak eşinin hasmı tarafından tecavüze uğradığını, hamile kaldıktan sonra boşanmış. 5 yıldır kızıyla beraber 12 farklı şehirde kadın konukevlerinde kalmış. İletişime açık ancak tek başına bir yaşam sürebilecek sosyal beceriye sahip biri olmadığı gözlemlenmiştir. Kadın konukevinde kızını okutup, büyüttükten sonra onun desteğiyle belki bağımsız yaşama geçebileceklerine inanıyor.

K5/Y19 (E.K.T.) : 19 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, kendi ailesinde de şiddet varmış. Eşiyle aralarında hep şiddet varmış, çocuğuyla beraber kadın konukevinde kalıyor, ilk kaldığı şehirde yerini ifşa ettiği için nakil edilmiş. Anne-babası yanında çocuğu olduğu için destek sağlamıyor, iletişime açık, kedisini kolay ifade edebilen kişi. Geleceğe dair çok planı, hayalleri var ancak harekete geçebilmek için yerinin garanti olmasına gerek duyduğunu söylüyor.

K6/Y47 (F.B.) : 47 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, 3 çocuğu var. Babasını küçük yaşta kaybetmiş, annesi tarafından büyütülmüş, alkolik olan eşi tarafından evliliği boyunca şiddete maruz kalmış en son yıllarda çok ciddi boyutlarda şiddet uygulamaya başlamış, iftira atmaya başlamış, komşularının polise ihbarı üzerine ilk kez şiddete karşı çıkıp evden ayrılmış, can güvenliği riski bulunuyor. 8 aydır, 3 farklı il’de kadın konukevlerinde kalmış. Yaşadıkları ve özellikle çocuklarını göremediği için derin üzüntü içerisinde olduğu gözlemlendi. Çocuklarıyla görüşmeye başlamadan geleceğe dair hiçbir şekilde plan yapmadığını sadece günü yaşadığını ifade etmiştir.

K7/Y22 (F.K.) : 22 yaşında lise mezunu, çocukluğu hep kavgalı bir ortamda geçmiş, annesiyle birlikte kadın konukevinde kalıyor, 6 yıl önce babası annesini ateşli silahla yaralamış, anne-babası resmen boşanmış olmalarına rağmen, babası cezaevinden tahliye olduktan sonra annesiyle yaşamaya devam etmiş. Bu süreçte tekrar tehditleri bulunmaya, öldürmeye teşebbüs etmiş. Yaklaşık 2,5 yıldır 3 farklı şehirde annesiyle birlikte kadın konukevlerinde kalmışlar. Geleceğe dair planları var umutlu, çaba sarf ediyor en büyük destekçisinin annesi olduğunu söylüyor.

K8/Y46 (F.S.) : 46 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, kendi ailesinde şiddet geçmişi yokmuş. Evlendikleri ilk günden beri şiddete maruz kalmış, eşinin bağımlılığı ve psikiyatrik rahatsızlığı varmış. Eşi birçok kez öldürmeye teşebbüs etmiş. 2 oğlu var çocukları da destek vermiyor. Bir kaç kez kadın konukevine girme deneyimi olmuş ancak çocuklarının yaşı küçük olduğu ve eşinin sözlerine güvendiği için geri eşine dönmek zorunda kalmış. 22 yıldır her şekilde bastırıldığı için tek başına bir hayat sürebilecek gücü, özgüveni kendisinde görmüyor.

K9/Y29 (G.S.) : 29 yaşında, ilk okul mezunu, annesi tarafından büyütülmüş babasını bilmiyor. İlk evliliğini 18 yaşındayken görücü usulüyle yapmış, eşinin kendisine cinsel şiddet uygulaması sonucu boşanmış, bu evlilikten olan çocuğunu teyzesi büyütmüş. İkinci evliliğini üvey babasının oğluyla yapmış, eşi tarafından fiziksel, cinsel, ekonomik şiddete maruz kaldığı için ayrılma kararı almış. Boşanma davasının görüldüğü gün adliye girişinde annesini, teyzesi ve eniştesi üvey babası tarafından öldürmüştü. Eşinin askerden geldikten sonra kendisini ve çocuğunu öldürmesinden korkuyor. 7 aydır kalıyor 3 farklı şehirde kadın konukevlerinde kalmış. Can güvenliği riski olmasına rağmen kendisinden emin bir duruş sergilediği, yaşama tutunmaya çalıştığı gözlemlendi.

K10/Y31 (G.T.) : 31 yaşında, lise mezunu, ev hanımı, 3 çocuğu var, çocuklarıyla beraber kadın konukevinde kalıyor. Çocukluğunda şiddet yokmuş, evlilikle şiddet hayatına girmiş. Eşi ve kayınpederi tarafından şiddete uğramış, evin bütün işlerini yapmasına rağmen yok sayılmış, değer görmemiş, aşağılanmış. Cinsel, fiziksel, ekonomik bir çok farklı şiddete maruz kalmış. Daha önceden birkaç kez kadın konukevine girip çıkma deneyimi olmuş, çocuklarının aile ortamında büyümesi için defalarca geri dönmüş ama şiddetin boyutu azalmadığı için tekrar kadın konukevine girmiş. Azimli, istekli mücadeleci bir kadın izlenimi oluşturdu.

K11/Y42 (H.A.) : 42 yaşında, ilk okul mezunu, ev hanımı, 16 yaşındayken evlenmiş eşi alkol bağımlısı, evliliklerinin ilk yıllarından beri şiddet varmış. Eşi tarafından pompalı tüfekle

vurulmuş. Resmi olarak boşanmış olmalarına rağmen eşi hapisten çıktıktan sonra aynı evde yaşamaya zorlamış. Bu süreçte de kendisine ve çocuklarına karşı şiddet uygulamaya devam etmiş, tekrar pompalı tüfekte vurmakla tehdit etmiş.1 kızıyla beraber yaklaşık 2 yıldır kadın konukevinde kalıyor. Adres bilgilerinin gizliliği kararları mevcut. Kendisine rahat ifade eden, kararlı bir kadın olarak gözlemlenmiştir. Gelecek planları yanında bulunan kızının iş bulmasına paralel olarak geliyor, kendisinin bu yaştan sonra yeni bir düzen kurabileceğine inanmıyor.

K12/Y43 (O.K.) : 43 yaşında, Almanya doğumlu, üniversite mezunu, turizm ve otelcilik işiyle uğraşmış, anne sevgisinden eksik büyümüş. 2 evlilik yapmış, 4 çocuğu var. Evliliklerinde şiddet ve ihanet olduğu için bitirmek zorunda kalmış. Çocuklarıyla görüşemiyor, yalnız başına kalmaktan korkuyor, kendine ait bir evi ve mesleği olmasına rağmen tek başına hayatını sürdüremeyeceğini düşünüyor., depresyon tanısı var tedavisi görüyor. Yakın arkadaşının eşi tarafından tecavüze uğramış ondan sonra dengelerinin bozulduğunu, kadınlığından dahi vazgeçtiğini ifade etmiştir. (katılımcıların çok kısa saçlara sahip olduğu, özellikle saçını uzatmadığı, maskülen tarzda kıyafetler tercih ettiği gözlemlenmiştir.) Birçok kez uzun süreli kadın konukevinde kalamadığını, ekonomik yoksunluk çektiği zamanlarda kadın konukevine girmeyi tercih ettiğini, biraz kendini toparladıktan sonra kadın konukeviden çıkış yaptığını ifade etmiştir.

K13 /Y21 (R.S.) : 21 yaşında, ortaokul mezunu, garson olarak çalışmış. Yakın arkadaşının ağabeyi tarafından cinsel istismara uğramış, yaşadığı yerdeki baskılardan dolayı kadın konukevinde kalmaya başlamış. Kendisini toparladıktan sonra başka bir şehirde arkadaşıyla birlikte düzen kurmuş ancak arkadaşının kendisine uygunsuz fotoğraflarıyla şantaj yapması üzerine can güvenliği riskinin bulunmasıyla kadın konukevinde kalmaya başlamış. Tek evlilik yapmış, evliliği kısa sürmüş.

K14/Y35 (S.M.) : 35 yaşında, ev hanımı, 2 çocuğu var. Anne-babası ayrı, parçalanmış bir ailede büyümüş. İlk evliliğini ailesinin zoruyla yapmış ancak eşiyle aralarında sevgi bağı kurulmamış, imam nikahlı bir beraberlik yaşamış ve şiddet gördüğü için sonlandırmış. Bu süreçte 6 defa kadın konukevine giriş çıkış yapmış Kadın konukevinde kaldığı süre içerisinde çocukluk aşkıyla evlenmiş ancak eşinin kendisini zorla borca sokması ve ihanet etmesi üzerine evden ayrılma kararı almış. Kararlı, ne istediğini bilen, özgüveni yüksek bir kadın olarak gözlemlenmiş ama yalnız , dul kadın olmaktan tekrar baba evine dönüp

damgalanmaktan korktuğu fark edilmiştir. Engelli çocuğu olması nedeniyle gücünün daha da az olduğunu düşündüğü gözlemlenmiştir.

K15/Y43 (S.D.) : 43 yaşında, ortaokul mezunu, 3 çocuğu var. Eşinin, öğrenciyken kendisini kaçırmaması sonucunda mecburen evlenmişler, sevgi dolu bir ailede büyümüş ancak eşiyle kendi kurduğu yuvası öyle olmamış. Aşırı kıskanç, mafyavari, kötü işlerle uğraşan biri olan eşi aralarında yaşanan tartışmaya müdahale eden kişiyi öldürdüğü için hapse girmiş. Eşinin 11 yıl sonra izinli olarak eve geldiği ve o gün öldürmekle tehdit ettiği bunun üzerine şikayetçi olarak, yanında bulunan 2 kızıyla birlikte kadın konukevine girdikleri, adres bilgilerinin gizliliği kararı olduğunu öğrenilmiştir. S.D.'nin kendisini geliştirmiş dışa dönük ve problem çözme becerisi yüksek bir kadın olduğu gözlemlenmiştir.

K16/Y42 (S.A.) : 42 yaşında, okur yazar değil, 6 çocuk annesi. Babası tarafından 13 yaşında berdel edilecekken evden kaçmış, şiddetin olduğu bir ailede yetişmiş, eşi tarafından da sürekli şiddet, hakaret görmüş ve aldatılmış. Ailesinin desteğiyle birkaç kez ayrılma kararı almış olsa da kısa süreli deneyimlerden sonra tekrar eşine dönmüş. 1 aydır kadın konukevinde kalıyor. İçeride kapanık, problem çözme yeteneği zayıf biri olarak gözlemlendi. Kanseri teşhisi var tedavi görüyor.

K17/Y25 (T.Ç.) : 25 yaşında, lise mezunu, hemşire, bekar. Babası tarafında küçüklüğünden beri psikolojik ve sözle şiddete maruz kalmış, son zamanlarda şiddetin boyutu bıçakla yaramaya, öldürmeye tehdit etmeye gelince evden ayrılarak kadın konukevine gelmiş. 3 aydır kadın konukevinde, can güvenliği riski sebebiyle başka bir ilden nakil olarak gelmiş. Saplantıları bulunan ve bunlar üzerine tedavi görmekte, hayata hep negatif baktığını ifade ediyor. Geleceğe dair planları, hayalleri mevcut ancak tek başına yaşam kurabilme yetisinin olmadığına inanıyor.

K18/Y57 (V.P.) : 57 yaşında ev hanımı ancak inşaatlarda dahi çalışma deneyimi olmuş, 16 yaşındayken görücü usulüyle evlendirilmiş, hiç çocuğu olmamış, eşi alkol bağımlısı, emekli olduktan sonra kendisini bırakıp kız kardeşinin yanında yaşamaya başlamış, kayınvalidesi ve ağabeyi tarafından şiddete maruz kalmış. Sosyo-ekonomik yetersizlik ve sağlık problemleri nedeniyle kadın konukevinde kalıyor. 2 yıldır 4 farklı şehirde kesintisiz kadın konukevlerinde kalmış. Gelecek planı sağlık sorunları olduğunu ileri sürerek yapmıyor, yaşını doldurup huzurevi hizmetinden yararlanmak istiyor.

K19/Y41 (Y.S.) : 41 yaşında, terzi, çocukluğunda şiddet geçmişi yok, ilk evliliğini 19 yaşındayken kendi rızasıyla yapmış, çocukları büyüdükten sonra öğretmen olan 2. eşiyle evlenmiş ancak bu kişinin ekonomik, cinsel fiziksel şiddetine maruz kalması, can güvenliği riski olması nedeniyle kadın konukevine girmiş. 1 yıldır kadın konukevinde kalıyor ağır depresyon tanısıyla tedavi görüyor, eşi aleyhinde 13 kez uzaklaştırma cezası aldırılmış ancak tehditlerinden kurtulamamış. Kendisini çok iyi ifade eden, konuşkan, girişken yapılı biri olarak gözlemlendi. Katılımcıların geleceğe dair büyük planlar yapmadığını, önce mutlu bir insan olmayı hedeflediğini belirtmiştir.

K20/Y23 (Y.Ç.) : 23 yaşında, ortaokul mezunu, ev hanımı, 15 yaşındayken kaçarak evlenmiş, evlilikleri boyunca şiddete maruz kalmış, silahla, kaynar suyla yaralama, can güvenliği riski bulunuyor. Daha önceden 5 ay süreyle kadın konukevinde kalma deneyimi olmuş ancak eşiyle barışarak kuruluştan ayrılmış. Eşi madde bağımlısı ve sinir hastasıymış. Kendi ailesi kaçarak evlendiği ve çocuğunu bırakmak istemediği için destek sağlamıyor. 5 aydır kızıyla beraber kadın konukevinde kalıyor. Geleceği hakkında karamsar düşüncelere sahip olduğu, çocuğu küçük yaşta olduğu için kendisine henüz bir yol belirlemediği gözlemlendi.

3.4. VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ ve SÜRECİ

Bu çalışmada veriler, nitel araştırma yönteminin bir tekniği olan derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak araştırmanın amacına uygun açık uçlu soruların bulunduğu yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Derinlemesine görüşme, araştırılan konunun bütün boyutlarının kapsayan daha çok açık uçlu soruların sorulduğu ve detaylı cevapların alınmasına imkân veren yüz yüze bilgi ve veri toplanmasına olanak sağlayan bir veri toplama tekniğidir. Karşıdaki kişinin duygu, bilgi, tecrübe ve gözlemlerine görüşme yoluyla ulaşılabilir. Bu çalışmada veriler, nitel araştırma yönteminin bir tekniği olan derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak araştırmanın amacına uygun açık uçlu soruların bulunduğu yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Derinlemesine görüşme, araştırılan konunun bütün boyutlarının kapsayan daha çok açık uçlu soruların sorulduğu ve detaylı cevapların alınmasına imkân veren yüz yüze bilgi ve veri toplanmasına olanak sağlayan bir veri toplama tekniğidir. Karşıdaki kişinin duygu, bilgi, tecrübe ve gözlemlerine görüşme yoluyla ulaşılabilir.

Görüşmelerde araştırmacı tarafından katılımcıların sorulara cevap verirken sahip oldukları duygulara, gösterdikleri tepkilere dair gözlem notları tutulmuş ve aynı gün içerisinde tüm notlar bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Görüşmeye başlamadan önce araştırmanın kapsamı hakkında tüm kadınlara ayrıntılı bilgi verilmiştir. Kadınların, araştırmaya katılmaya gönüllü olmaları durumunda “Gönüllü Katılım

Formu” nu okumaları sağlanmıştır. Araştırmaya katılan tüm kadınlar çekincesiz olarak “Gönüllü Katılım Formu” nu imzalamışlardır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Müsteşarlık Makamından alınan “Çalışma Olur” unda görüşmeler esnasında ses ve görüntü kaydı alınmaması özellikle belirtildiği için katılımcılarla yapılan görüşmelerde ses kaydı alınmamıştır.

Kadın Konukevi Müdürlüğünün görüşme yapmaya uygun bir odasında araştırmacı ve katılımcı arasında tamamen eşit şartlar sağlanarak görüşmeler yapılmıştır. Görüşme süreleri 45-60 dakika arasında sürmüştür.

Araştırmaya katılan kadınlardan bazıları uzun zaman önce şiddet ortamından ayrılmış ve kadın konukevinde yaşamaya başlamış olmalarına rağmen tüm katılımcıların maruz kaldıkları şiddetin yıkıcı etkilerinin hala duygusal olarak taşıdıkları görülmüştür.

Katılımcıların hemen hemen hepsinde maruz kaldıkları olumsuz durumların izleri, yaşadıkları şiddet deneyimlerinden bahsederken takındıkları hal ve tavırlarından gözlemlenmiştir. Kadınların birkaçı ise yaşadıklarından bahsederken duygusal bir boşalım yaşayarak ağlama tepkisi göstermiştir. Bu durumlarda kadınların sakinleşmesi beklenerek görüşmeye devam etmek istememeleri halinde bırakabilecekleri tekrar vurgulanmıştır.

Kadınlardan ikisi, gün içerisinde kullandıkları anti-depresan ilaçlarını görüşmeye başlamadan önce aldıklarını ve ilaçlar sayesinde sakin kaldıklarını özellikle belirtmişlerdir.

Henüz birkaç ay önce boşanma davasının olduğu gün kayınbabası aynı zamanda annesinin eski eşi olan kişi tarafından annesi, teyzesi ve teyzesinin eşi öldürülen katılımcının psikiyatrik destek almasına rağmen henüz yaşadıklarının etkisinden çıkamamış olduğu ve kendisine yöneltilen her soruya, yaşanan bu olayın tarihiyle bağdaştırarak cevap verdiği dikkat çekmiştir.

Kadınlardan birinin ise görüşmede sorulan her soruya, sabit bir ses tonunda ve aynı hızla, ifadesinde hiçbir değişiklik olmaksızın donuk bir şekilde cevap vermesi dikkat çekmiştir.

Görüşmelere başlamadan önce soruların işlevselliğini ölçmek amacıyla pilot görüşme yapılmış ve katılımcılar tarafından anlaşılmasında, yorumlanmasında güçlük yaşanabilme ihtimali olan sorular revize edilmiştir.

3.5. VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmanın amacı doğrultusunda yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Bu görüşme formunun araştırmanın amacı doğrultusunda olmasının yanı sıra literatürde yer verilen konular ışığında olmasına ve mağdur kadınların hassasiyetlerine uygun olarak hazırlanmasına dikkat edilmiştir.

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu 7 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların demografik bilgilerine yönelik sorulara, ikinci bölümde şiddetle tanışma ve kadın konukevine girme sürecine dair sorulara yer verilmektedir. Üçüncü bölümde kadınların şiddetle nasıl mücadele ettiklerine yönelik sorular mevcuttur. Dördüncü bölümde şiddet uygulayan kişilere yönelik tanıtıcı sorular bulunmaktadır. Beşinci bölümde kadın konukeviden yararlanma ve sonrasında tekrar kadın konukevine başvurma süreçlerine dair sorular yer almaktadır. Altıncı bölümde kadınların gelecek planlarını öğrenmeye yönelik sorular bulunmaktadır. Son bölümde ise kadın konukevi hizmetlerini değerlendirmelerine yönelik sorular yer almaktadır.

3.6. VERİ ANALİZİ

Görüşmeler esnasında katılımcıların sorulara vermiş oldukları cevaplar ve bu cevapları verirken gösterdikleri tepkilerine dair araştırmacı tarafından notlar alınmış, veri kaybının önlenmesi için görüşmenin yapıldığı gün bilgisayara aktarılmıştır. Daha sonrasında yazıya aktarılan tüm görüşmeler araştırmanın amacı ve sorunsalı göz önünde bulundurularak birçok kez okunmuş ve öne çıkan temalarla kodlar belirlenmiştir. Katılımcılar tarafından sıklıkla dile getirilen, üzerinde durulan hususlar kodların belirlenmesinde yardımcı olmuştur. Belirlenen bu kodlar üzerinde çalışılarak ortaya çıkan ortak noktalara göre sınıflandırma yapılarak kategorilere ayrılmıştır.

Verilerin çözümlenmesi sürecinde katılımcılara ilişkin belirteçler oluşturulmuştur. Katılımcılara ilişkin bulgular ve yorumlar bölümünde gizliliğin sağlanması adına kullanılan belirteçler şu yapıdadır (Görüşme Sırası/ Katılımcının Yaşı)

3.7. SINIRLILIK

Araştırmacının Eskişehir Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğünde sosyal çalışmacı olması nedeniyle araştırmacı bazı katılımcılarla daha önceden mesleki görüşme yapmıştır. Bu nedenle araştırma kapsamında yapılan görüşme esnasında katılımcıların araştırmacıyı bağımsız bir kişi olarak değil de hizmet aldıkları kuruluşun bir parçası olarak görebilecekleri kanaatine varılmıştır. Kadın konukevi hizmetlerinin değerlendirilmesine dair yöneltilen soruları kadınların objektif bir şekilde eleştirmekten kaçınmış oldukları düşünülmektedir.

3.8. ETİK İLKELER

Araştırma süresince çalışan örneklemin hassas bir grup olması nedeniyle etik konulara özenle dikkat edilmiştir. Araştırma öncesinde katılımcılara araştırmanın içeriği ve amaçları hakkında ayrıntılı bilgi sunulmuş, katılım göstermenin tamamen gönül rızasıyla olduğu, araştırmaya katılmamaları halinde herhangi bir yaptırımın olmayacağı özellikle vurgulanmıştır. Katılımcılara “Gönüllü Katılım Formu” nu okumaları, akıllarına takılan hususlar hakkında soru sormaları için zaman tanınmış, ayrıca onam formunu imzalamaları yönünde baskı yapılmamıştır.

Veri analizi süresince tüm cevaplar raporlaştırılmış, katılımcılar için kodlar oluşturularak kimliklerinin belli olmamasına özen gösterilmiştir. Görüşmeler esnasında anlaşılmayan sorular katılımcılara herhangi bir yönlendirme yapılmaksızın açıklanmıştır.

BÖLÜM 4:BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bulguları 8 tema çerçevesinde incelenmiştir. İlk temada şiddet mağduru ve şiddet uygulayana yönelik sosyo-demografik bilgilere yer verilmiştir. İkinci tema “Kadınların Hayatlarında Şiddetin Varlığı” olup kadınların çocukluk şiddeti ve beraberlikle gelen şiddet deneyimlerine, maruz kaldıkları şiddetin sıklığına, şiddetin kadın üzerinde oluşturduğu etkilere ve şiddetin bahanelerine dair bulguları içermektedir. Üçüncü temada “Kadınların Şiddetle Baş Etme Mekanizmaları” altında sabretme, dini inanışlara sığınarak sabretme ve sosyal destek arayışlarına dair deneyimleri yer almaktadır. Dördüncü tema “Şiddet Karşısında Yasal Destek Mekanizmalarını Hayata Geçirme” deneyimlerine yönelik bulguları içermektedir. “Kadınların Konukevi Deneyimi” teması araştırmanın beşinci temasıdır. Altıncı tema “Kadın Konukevinde Kalan Kadınların Yaşam Planları”, yedinci tema “Kadının Toplumda Yalnız Var Olma Çaba”sına dair bulgulardan oluşmaktadır. Son temada ise “Kadın Gözünden Kadın Konukevi Hizmetlerinin Değerlendirilmesi”ne dair bulguları içermektedir.

4.1. SOSYO-DEMOGRAFIK BİLGİLER

Bu temada mağdurun yaş, eğitim düzeyi, evlenme biçimleri gibi sosyo-demografik özelliklerine ayrıca şiddet uygulayıcısının yaş ve eğitim düzeylerine dair sosyo-demografik bilgilere yer verilmiştir.

4.1.1. Mağdura Ait Sosyo-Demografik Bilgiler

Araştırmaya katılan kadınların en küçüğü 19 yaşında olup en büyük katılımcı 58 yaşındadır. Diğer kadınların yaş dağılımları ise şu şekildedir: 20-40 yaşları arasında 8 kadın, 40-50 yaş aralığında 9 kadın ve 50 yaş üzerinde ise 2 kadın bulunmaktadır. Kadınların geneli genç ve orta yaş grubunda bulunmaktadır.

Kadınların yaşam planlarını kurgularken sahip oldukları yaştan etkilendikleri gözlemlenmiştir.

Okumak istiyorum okuluma devam etmekte istiyorum aslında. Çocuğumu da kreşe vereceğim. İş bulacağım. Böyle ama çok da bir şey diyemiyorum ileriye dönük. (K5/Y19)

Aslında ne bileyim şöyle 8 saat oturarak masa başında çalışacağım bir işim olsa keşke. Ama artık benden geçti diye düşünüyorum yaşı gelince huzurevine girmek istiyorum. (K1/Y58)

Yaşı daha genç olan kadın önünde uzun yıllar olduğunu varsayarak daha köklü değişimler sağlayacak planlar kurarken yaşı büyük olan kadınların planları çok daha dar alanda bağımlı hayat sürmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Kadınların genelinin eğitim seviyeleri düşük olup sadece 1 kadın üniversite mezunudur. Kadınlardan 2 tanesi okur-yazar değil, 10 tanesi ilk okul mezunu, 3 kadın ortaokul mezunu 4 kadın ise lise mezunudur.

Araştırmaya katılan kadınların yaşlarının genelde 20-40 ve 40-50 yaş arasındadır. Yalçın (2014) ve Öztürk (2008)'ün çalışmalarında kadın konukevinde kalan kadınların büyük çoğunluğunu 21-40 yaş aralığında olduğu görülmüştür. Sallan Gül (2011)'ün araştırmasında ise kadın konukevinde kalmakta olan kadınların %60'ının 14-28 yaşları arasında olduğu sonucu çıkmıştır.

Yapılan araştırmalar sonucunda her sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyinden kadınlar şiddete maruz kalmaktadır. Fakat kadının ekonomik gelirinin bulunması ve eğitim düzeyinin yüksek olması kadınların şiddete maruz kalma ve şiddet karşısında ezilme oranını azaltmaktadır (Şentürk, 2012; KSGM,2015; Altınay, Arat,2008; Oktay, 2015)

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu [TÜBİTAK]' nun Bakanlığa bağlı kadın konukevlerinden hizmet alan 181 kadın ile yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre kadın konukevinde kalan kadınlarda ilköğretim mezunu olma oranı %37,6 iken üniversite mezunu olanların oranı %2,2'dir. Bu alanda yapılan araştırma sonuçları kadın konukevinde kalan kadınların yarısından fazlasının ilköğretim ve altında eğitimlerinin olduğunu göstermektedir (Öztürk, 2008; Pilgir,2015; Yalçın,2015; Aydın,2014; Sallan Gül,2013). Eğitim seviyesiyle ekonomik gelir düzeyi birbiriyle doğru orantılıdır. Eğitimli, ekonomik düzeyi yüksek kadın can güvenliği riski bulunmadıkça kadın konukevini tercih etmediği için oranlar arasında bu denli uçurumun olduğu düşünülmektedir. Hiçbir yerden geliri bulunmayan orta ve alt sosyo-ekonomik düzeye sahip kadınlar gidecek-kalacak yerlerinin olamaması, maddi sıkıntılarının olması nedeniyle kadın konukevinde kalmayı tercih etmektedirler.

Kız ve erkek çocuklarına eşit eğitim fırsatları verilmediği için kadınların eğitim oranları ve iş hayatına katılımları düşük düzeyde kalmaktadır. Ataerkil anlayışla ailesinde fazlalık olarak görülen kız çocuk “kızlar okumaz, nasıl olsa evlenecek, ele gidecek” anlayışıyla eğitim imkanlarından mahrum bırakılmakta, eğitime devamı için desteklenmemektedir. UNICEF'in 2014 yılı raporunda dünya genelinde halen kız çocuklarının okullaşma oranı erkek çocuklara

göre geride kalmakta olduğunu paylaşılmıştır. Özgür birey olmanın ölçütlerinden olan eğitim seviyesinin yüksekliği ve istihdama katılmada kadınlar erkeklerin çok gerisinde kalmaktadır. Eğitim seviyesi düşük olan kadın, maruz kaldığı şiddet karşısında pek fazla bir şey yapamamakta uzun yıllar boyunca kaderine razı gelip şiddete boyun eğmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, geleneksel kalıp yargılarla yetiştirilen kız çocukları, kadınların bir erkeğe bağımlı oldukları düşüncesine kapılırlar. Bu düşünceye sahip kadın, hayatını devam ettirebilecek özgüven ve bilince sahip olmadığı için şiddet ortamında kalmaktadır. Eğitim düzeyi yüksek olan kadın şiddet karşısında başvuruda bulanabileceği mercilerin bilincinde olup, ekonomik özgürlüğüyle uzun süre şiddete boyun eğmemektedir. Şiddetsiz bir toplum ve şiddete karşı bir toplum için şüphesiz ilk başlanması gereken yer kız-erkek çocuklarının tam okullaşmasını sağlamak, eşit fırsatlar vermekten geçmektedir.

Türkiye’de 1986 yılından beri yürürlükte olan Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW)’nin 10. maddesi taraf devletlere, eğitimde erkeklerle eşit haklara sahip olmalarını sağlamak için kadınlara karşı ayrımcılığı önleyen bütün önlemleri alma yükümlülüğü getirmektedir. Türkiye’nin 32 yıldır taraf olduğu bu anlaşmaya rağmen halen okuma-yazma bilmeyen kadınlar ve eğitimine devam etmeyen/ettirilmeyen kız çocukları bulunmaktadır.

Literatürde kadınların evliliklerini gerçekleştirme şekilleri ve şiddete maruz kalma oranları arasındaki ilişkiye dair yapılan araştırmalarda görücü usulü yapılan evliliklerde şiddete maruz kalmanın daha yüksek bir orana sahip olduğu görülmektedir. (Yalçın, 2015; Sallan Gül,2012). Araştırmaya katılan kadınlardan 8’i anlaşarak evlendiğini, 9’u görücü usulü evlendiğini diğer 3 kişi ise hiç evlenmediğini ifade etmişlerdir.

Kadın evlenme kararını alırken aile içinde şiddetin başka bir türüne maruz kaldığı yadsınamaz bir gerçektir. Ataerkil aile yapısında kadının evleneceği kişiye karar verme süresince genelde fikri yok sayılmakta, aile büyüklerinin münasip gördüğü kişiyle evlendirilmektedir. İkincil konumda olan kadının tercihleri yok sayılmaktadır. Toplumsal ve kültürel yargılar aileyi bireyin hayatının merkezine almakta ve kadının evlenmesi için karar verici mercii haline getirmektedir.

Katılımcılar kaçarak evlenmeleri sonucunda ailelerinin takınmış oldukları tutumları ve kendi hissettikleri toplum baskısını şu şekilde paylaşmışlardır:

Bir de ben kaçtığım için bizimkilerde aşiret ya kendin yaptın ya katlan ya da başının çaresine bak. Kendin yapmışsın biz seni vermedik ki başına geleni çek diyorlar. (K20/Y23)

Ben hep kendim yaptım, kendim çekeyim dedim kendime, en büyük sorumlu bendim. Bu seçimi kendim yaptım, en başından arkadaşlığa ben izin verdim bu adama, onun teklifini ben kabul ettim. (K15/Y43)

Ailesinin uygun bulduğu kişiyle evlenmeyen ve kaçarak başkasıyla evlenen kadınlar, aileleri tarafından cezalandırılarak yok sayılmakta, kadınlara sosyal destek sağlanmamaktadır. Kaçarak evlenme erke karşı geliş, genel otoritenin çiğnenmesi olarak görülmektedir.

4.1.2. Şiddet Uygulayana Ait Sosyo-Demografik Bulgular

Araştırmaya katılan kadınların şiddet uygulayıcılarının eğitim durumu şöyledir: 1 kişi okur-yazar, 9 kişi ilkokul mezunu, 5 kişi ortaokul mezunu, 2 kişi ise üniversite mezunudur.

Şiddet uygulayan erkeklerin büyük çoğunluğunun düşük eğitim seviyesine sahip oldukları yapılan araştırmalarda görülmektedir (Altınay, Arat, 2008; KSGM,2015). Erkeklerin eğitimi incelendiğinde, eğitimin artması hem fiziksel hem de cinsel şiddet uygulayan erkeklerin oranının azaldığı görülmektedir. Eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş erkeklerin %45' i fiziksel şiddet, %19'u cinsel şiddet uygulamışken; lisans ve lisans üstü eğitimi olan erkekler arasında fiziksel şiddet %20'ye cinsel şiddet %4'e düşmektedir (KSGM, 2015).

Bir erkeğin eğitim seviyesinin yüksek olması şiddete başvurma ihtimalini yok etmese de düşürmektedir. Eğitim seviyesi yüksek erkekler de şiddet uygulamaktadır. Ancak eğitim düzeyi arttıkça erkeklerin şiddete başvurma oranı azalmaktadır.

Saldırganların sosyal hayatlarında şiddete meyilli biri olup olmadıklarına dair katılımcılara sorulan soruya büyük çoğunluk eşlerinin dışarıda da asabi, saldırgan biri olarak tanındığını belirtmiştir.

Buraya gelmeden önce 3 polisle benim eşyalarımı almak için eve gittik. Kapıyı çalıyoruz açmıyor. .Polislere küfür etti, tehditler savurdu. Sende silah varsa bende de var diye söylendi, sonra kapıya bıçak sapladı; sonra da vazgeçtik eşyalarımı alamadım. Düşünün ne kadar saldırgan olduğunu. (K5/Y19)

Eşim dışarıda da çok sinirlidir ama vuramaz kimseye, gücü bana yeter. Küfürlü konuşur ama duyurur millete, ama başkasının gidip de yakasına yapışmaz. Ama bana gelince fena. Doktor bu bir hastalık dedi; özele yatırdık sevdiklerini döver dedi. (K8/Y46)

Sinirlidir herkesle kavgalıdır. Konu komşuya selam vermez; herkesle düşmandır. (K10/Y31)

Konu komşu herkes acizdi, korkardı adamdan. Gerçek diyorum valla. Böyle de karakteri var... O tür insanlar belli oluyor aslında; tipine bakınca gözleri filan değişik. (K11/Y42)

Küfürbazdı kocam köylülere filan; sevmezdi kimse. Ama parası var diye sarhoş arkadaşları severlerdi. Asabi adamdı. (K18/57)

Ataerkil toplumlarda erkek çocuk, soyun devamı olarak görüldüğü için kız çocuğuna göre daha üstün ve farklı şekilde büyütülür. Erkek çocuk, her daim güçlü olması, saldırgan olması, ağlamaması yönünde telkinlerle büyür. Buna birde ev içerisinde tanık olduğu ve maruz kaldığı şiddet eklenince erkek çocuk şiddeti içselleştirir. Daha sonra o çocuk “erkekliğine” “otoritesine” karşı tehdit olarak algıladığı her duruma karşı tetikte ve saldırgan biri haline gelir. Erkek için şiddet “erkekliğinin” yani “gücünün” göstergesidir.

Bazı katılımcılar ise eşlerinin dışarıda çok sakın, ılımlı yapıda olduğunu ev içerisinde gücünün yettiği kişilere şiddet uyguladığını dile getirmiştir.

Benim dışımda herkese çok iyi davranırlardı. Çevrelerinde çok saygın, çok dikkatli insanlardı. (K12/Y43)

Dışarıda aslında çok merhametli, çok sakın öyle bir güzel yüzü var ama evde ona hiçbir şey demeyeceksin, muhabbet etmeyeceksin, nasılsın bile demeyeceksin yani insan o ortamın içinde zaten gün için bunalıyorsun sıkılıyorsun, yani bir şey sormak kötü bir şey mi, nasılsın demek kötü bir şey mi? (K14/Y35)

Çok güzel konuşur, çok ikna edicidir ama saldırganlığı vardı; yaptığı işler de ona göreymiş, kiraathane işletir, barda filan çalışırdı. Ama hep dışarıya bir iyidir, evden daha iyidir. (K15/Y43)

Başkalarına karşı saldırgan değildi, çocuklarını dövmezdi. İnsanlara karşı çok iyi; biri gelse dese ben açım dünyaları verir, canını bağışlar nerdeyse çok merhametli ama bana karşı öyle değil. (K16/42)

Etrafında çok fazla saygı duyulan, hocam hocam diye karşılanan biri. Yardımsever iyi biri olarak tanınıyor. Ama bulunduğu ortama göre değişik özellikler gösteriyordu; mesela kiracılarına çok kötü saldırganlığı vardı. Mesela bir binasında sadece erkek kiracılar varmış ve kadınların çıplak fotoğraflarını gösterip bu adamlara kadın buluyormuş. (K19/Y41)

Kadınların bu paylaşımlarından bazı erkekler için şiddetin tüm sosyal hayatlarında başvurdukları bir davranış biçimi olmadığı, saldırganlıklarını güçlerinin yetebildiği alan olan ev içinde gösterdikleri fark edilmektedir.

4.2. KADINLARIN HAYATINDA ŞİDDET GEÇMİŞİ

“Kadınların hayatında şiddet geçmişi” teması altında 5 kategori bulunmaktadır. Bunlar; çocuklukta maruz kalınan şiddet, beraberliklerinde yaşadıkları ilk şiddet deneyimi, maruz kaldıkları şiddetin sıklığı, şiddetin mağdur üzerinde etkileri ve şiddetin bahanelerini içeren kategorilerdir.

4.2.1. Çocuklukta Maruz Kalınan Şiddet

Bandura’nın (1973) geliştirdiği sosyal öğrenme kuramı, bireyin davranış ve tutumların oluşmasında, çocukluk çağlarında sürekli etkileşim halinde bulunduğu sosyal çevresinin etkili olduğunu belirtmektedir. Şiddetin de çocukluk çağlarında aile, okul, akran grubu gibi çocuğun içinde bulunduğu çevreden öğrenildiğini savunur. Bireyin çocukluğunda şiddete maruz kalması veyahut tanık olması şiddetin normalleştirilmesine neden olmaktadır. Şiddetin sıradanlaştığı bir ortamda büyüyen kız çocuğu şüphesiz susup, şiddete boyun eğmeyi öğrenmekte ve şiddeti her ailede olan sıradan bir durum olarak benimsemektedir.

Araştırmaya katılan birçok kadının çocukken ailesinde şiddet öyküsünün bulunduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmada tek ebeveynli ailelerde büyüyen veyahut anne-babası olmaksızın yakın akrabaları tarafından büyütülmüş olan kadınlar da vardır. Bu kadınlar, çocukluklarının sevgiden, şefkatten uzak olduğunu ifade ederek kendilerini “aralarda” büyüyen bir çocuk olarak tanımlamışlardır.

Çocukluklarından itibaren şiddetin hayatlarında var olduğunu belirten kadınların korkulu çocukluk paylaşımları şu şekildedir;

Anne-babam beraberdi, evimizde hep şiddet vardı ama annem şiddet uygulardı. Sınavdan kötü alsak dayak yerdik demir sopayla; ondan sonra bir şey desek mesela bir şey yapsak çocuğun ya bir ton sopa yerdik. (K5/Y19)

Değişik yani bilmiyorum. Hem korku hem üzüntü hem hüznün arada bir mutluluk her şey vardı yani çocukluğumda. Babamdan çok korkardık, sürekli alkollü gelirdi eve; yani ablam kardeşim ve ben çocuktuk istediğimiz hiçbir şey olmazdı, alamazdık. Bize çok uygulamazdı ama anneme çok şiddet uygulardı. (K7/Y21)

Dayak, ne annede sevgi gördüm ne de babamdan sevgi gördüm. Ne de kocamdan sevgi gördüm. Kurban olduğum Allah bana bu kadarını yakıştırmış, böyle vermiş. Bilmiyorum. (K16/Y42)

İğrençti, hiç uşaklığımı yaşayamadım. Kızları istemiyorlar bizim oralarda. Ablamla da konuşmaz anam. (K18/Y57)

Altınay ve Arat'ın (2008) “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet” araştırmasında çocukken tanık olunan ve/veya maruz kalınan şiddetin, erkeklerin şiddet uygulama olasılığını arttırdığı gibi aynı zamanda kadınların da şiddete maruz kalma olasılığını iki kat arttırdığı görülmektedir.

Yani dayakla diyeyim; ben babasız büyüdüm annem babamdan ayrılmış beni anneanneme bıraktılar, ben onun yanında büyüdüm. 11 yaşında anneannemi kaybettim, sonra aralarda büyüdüm. Teyzemin yanında üvey babam var diye annemin yanına gidemiyordum. Annem 3 kez evlendi, hiç gidemedim yanına teyzelerimin yanında büyüdüm. (K9/Y29)

1 ay halam baktı, 1 ay teyzem baktı, 1 ay da amcamın oğlunun karısı baktı böyle böyle büyüdük işte, böyle hale geldik. (K7/Y22)

Anne-babası olmadan yakın akrabaları tarafından büyütüldüklerini ifade eden katılımcılar şiddetin yanında “aralarda” büyüyen, evi olmayan, istenmeyen bir çocuk olduklarına dair paylaşımlarda bulunmuşlardır. Bireyin hayatında, kişiliğinin temellerinin atıldığı çocukluk dönemi büyük öneme sahiptir. Çocuğun ebeveynleriyle sağlıklı ilişki geliştirememiş olması, reddedilmiş olması ve değersiz hissetmiş olması yetişkinlik döneminde insanlarla olan ilişkilerini etkilemektedir (Çelik, 2012, s.406). Çocuklukta tanık olunan/maruz kalınan şiddetin yanı sıra anne-baba yoksunluğu, akrabaları tarafından istenmeyen bir çocuk olarak büyütülmüş olunması, kadının yeterli özgüveni geliştirememesine neden olduğu için şiddetten kurtulmaya yönelik atılımlarda bulunabilmesini etkilemektedir.

Anne-babasının ayrı olmasından dolayı halası tarafından büyütülen katılımcı çocukluğunda cinsel şiddete maruz kaldığını paylaşmıştır.

Annem babam ayrılar, annem 3 yaşındayken bizi terk etmiş. Çocukken bana bir dönem babaannem baktı, bir dönem de üvey annem baktı ilkokul 3. Sınıfa kadar; sonra da büyük halam beni İzmit’e götürdü, onun iki tane oğlu vardı. Onların yanında kaldığım zamanlarda büyük oğlu tarafından yıllarca cinsel istismara uğradım ve aileme anlatamadım. Anlattığım zaman ise beni suçladılar, bana inanmadılar. (K14/Y35)

Katılımcı yıllarca sistematik bir şekilde maruz kaldığı cinsel şiddeti dile getirdiğinde suçlamalarla karşılaştığını ve kendisine kimsenin kendisine inanmadığını paylaşmıştır. Ataerkil düzen erkeği yüceleştirirken kadın ne kadar mağdur olursa olsun yine de kadını suçlama eğilimdedir. Toplumda var olan genel yargı kadın bir suç işlemiştir ki şiddet görmüştür şeklindedir. Cinsel şiddete uğramış bir kadın hakkında hemen “o saatte dışarıda ne işi varmış” ,“o kadar açık giyinmeseymiş” şeklinde yargılamalar oluşturularak “kurban suçlanmakta” suçlunun suçu göz ardı edilmektedir.

Araştırmaya katılan birçok kadının çocukluklarında şiddetin farklı türlerini deneyimledikleri görülmektedir. Sosyal öğrenme yoluyla öğrenilen ve toplum normlarıyla pekiştirilerek benimsenen kadına yönelik şiddet, katılımcılar için uzun yıllar baş edilmesi gereken bir sorun olarak algılanmamıştır.

Çok boyutlu bir sorun olan şiddetin nedenini sadece çocuklukta maruz kalınan şiddet olarak genelleyebilmemiz mümkün değildir. Çocukken şiddet ortamında büyümeyen, evlilikle şiddetin hayatına girdiğini ifade eden katılımcılarında farklı değişkenlerden dolayı uzun yıllar boyunca sessiz kalarak şiddeti kabul etmiş oldukları görülmektedir.

Çocukluk döneminde şiddete maruz kalmadığını, evlilikle şiddetin hayatlarına dahil olduğunu ve hayatlarının kötü bir döneme girdiğini vurgulamışlardır:

Çocukluk dönemim çok güzel geçti ama evlendiğim günden sonraki dönem berbat. Annem babam sağdı, iyi bakmışlardı bize. (K10/Y30)

Valla çocukluk dönemim acayip iyiydi babam çalışmazdı ama babamın çiftçiliği, hayvancılığı vardı ekmek paramızı getirirdi, rahattık yani huzurluyduk. Şiddet yoktu dayağı da kesmeyi de vurmaya da kocamdan gördüm. (K11/Y42)

Çok güzel bir çocukluk dönemi geçirdim, gerçekten çok dolu doluydu, belki de eşimle arkadaş olmamın sebebi buydu; ben erkek olarak babamı tanıdım, amcalarımı tanıdım, dayımı tanıdım ve şeydi bizde erkekler kadınlara sahip çıkar, işlerinde güçlerinde olurlar, maddi manevi olarak işlerine yardımcı olurlar, hani ben zannedyordum ki o 16 yaşında hep erkekler böyle bir modeldir. Hani bu modelin dışında benim 25 yıllık ömrümü geçirdiğim adam modelinde hiç tanımadım. (K15/ Y43)

Şiddetin normalleştirilmediği ailelerde büyüdüklerini söyleyen katılımcıların şiddet ortamında kalmalarına yine ataerkil sistemin neden olmaktadır. Ekonomik özgürlüğü bulunmayan, yasal hakları konusunda yeterli bilgi sahibi olmayan, annelik mitiyle çocuklarının parçalanmış bir ailede büyümesini istemeyen, çevreden baskı görmeleri gibi daha birçok nedenden korkan kadınlar uzun yıllar boyunca şiddet karşısında suskun kalmaktadır.

Çocukluk döneminde şiddet ve baskı altında büyüyen, eğitim olanaklarından tam olarak yararlandırılmayan kadınların özgüvenleri düşük, analiz etme, sorun çözebilme yetenekleri zayıf kalmaktadır. Bu nedenlerden dolayı kadınlar şiddete karşı mücadele etmekte zorluk yaşamaktadırlar.

4.2.2. Beraberlikte Yaşanan İlk Şiddet Deneyimi

Katılımcılar beraberliklerinde ortaya çıkan ilk şiddet deneyimlerinin genellikle beraberliğin ilk yıllarında ortaya çıktığını belirtmişlerdir:

İlk şiddete 3 -4 aydan sonra başladı 42 yaşındayım düşün 16 yaşında evlilik yaptım 26 senedir dayak yiyorum. Bir de bizim orda hemen çıkmazlar, çekerler. Ama ben buraları böyle olduğunu bileydim çocuğumu çocuğumu hiç telef etmezdim. (K11/Y42)

Yüksel'in (1985) yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne başvuran kadınlarla yapmış oldukları araştırma sonuçlarından edinilen bilgilere göre eşler arasında yaşanan şiddetin % 62 oranında evliliğin ilk yıllarında gerçekleşmektedir. Yüksel'in araştırma bulgularına benzer şekilde bu araştırma sonucunda da evliliğin ilk zamanlarında şiddetle karşılaşıldığı görülmektedir. Kadın, beraberliğinin ilk yıllarda maruz kaldığı şiddet sonrasında şok yaşayarak, hatalı olanın kendisi olduğunu düşünür. Ve sonrasında tekrar böyle bir durumla karşılaşmayacağı beklentisine girer ancak şiddet, ilişki boyunca psikolojik, sözel, ekonomik, cinsel şiddet gibi farklı türlerde artarak devam etmektedir.

Bazı yörelerde evliliğin ilk gecesinde yeni kurulmuş olan ailede kimin reis olduğunun kanıtlanması, kadının sindirilmesi, gözünün korkutularak cinsellikle baskı altına alınması için kadının dövülmesi, kuşun kafasının koparılması, kedinin bacağının ayrılması, gibi gelenekler bulunmakta olup halen devam ettirilmektedir (Öztürk, 2014, s.179).

İlk geceden başladı neden olduğunu anlatmak istemiyorum ama düğün gecesi başladı. Ertesi günde bu sürahiyi neden buraya koydun neden masada değil; bir sonraki günde sürahiyi masaya koydum içindeki su bitmiş bunun içinde neden su yok diye diye devam etti. (K8/ Y46)

Evliliğimin 3. günü ben şiddet gördüm. Biraz kötü bir şey olmuştu söylenmez. ilişkiyle dolayı olmuştu yani. Benim ilk gerdeği girme dönemim çok kötü oldu kanamam çok olmuştu yaklaşmamıştım korkmuştum izin vermiyordum. Bir gün kapıyı kilitledi ağzımı burnumu kırdı, dişim filan kalmadıydı. (K10/Y31)

Her ne kadar şiddet denildiğinde ilk akla fiziksel şiddet geliyor olsa da şiddet birçok farklı türlerde kendini göstermekte ve çoğu kadın yaşadığı durumun şiddet olduğunun bile farkında olmadan hayatını sürdürmektedir. Yukarıda yer verilen paylaşımlarda kadınların şiddetin başka türü olan cinsel şiddeti deneyimleri görülmektedir.

Ekonomik şiddet, kadının kazancına zorla el koyma, imkanları olmasına rağmen evin ihtiyaçlarını karşılamama, kadına para vermeme, kadının kazancı ve harcamaları üzerinde

tahakküm kurma, parayı kadının üzerinde yaptırım ve baskı aracı olarak görme olarak açıklanabilir.

Psikolojik baskısı da çok fazlaydı. Biz evlendik ertesi gün şiddeti başladı. İşte benim param yok ben parasızım; halbuki her yerden kira alıyordu, sekiz tane dairesi vardı. Benden sakın para isteme, dışarıya çıkmadan hemen önce yiyin, için, tuvalete girin, sakın dışarıda bana para harcatmayın. (K19/Y41)

Ekonomik şiddet, psikolojik ve sözel şiddetle birlikte ortaya çıkmaktadır. Ekonomik geliri bulunmayan kadın hayatını sürdürebilmek için eş, baba, ağabey gibi para kazan birinin yanında olmaya ihtiyaç duymaktadır. Erkek hakimiyetini destekleyen önemli unsurlardan biri erkeğin ekonomik gücü elinde bulundurmasıdır. Bu gücü elinde bulunduran erkek kadının kendisine olan muhtaçlığından faydalanarak çeşitli yollarla kadına şiddet uygulamakta baskı altına almaktadır.

Evlendim 2 ay gülüm balım gidiyordu, hep bir aradaydık zati ama sora hamile kaldım istemediler beni; kayınpederimin, kaynanamın görümcelerimin maddi, manevi şiddet ve baskıları arttı. (K3/Y34)

1 ay olmadan beni dövmeye başladı ki. Benim başım açıktı kaynanam başını kapatacaksın diyordu eşim kapattırmıyordu. Oğlunu kızıştırmış bu sebeple keserle benim her yanımı kesti. (K18/Y57)

Ataerkil toplum normlarını benimsemiş ailelerde kadına şiddet uygulayan sadece “koca” figürü değildir. Erkeğin anne-babası, kardeşleri de kadına şiddet uygulamaktadır. Türkiye genelinde yapılan araştırma sonucuna göre eşinin veya birlikte yaşadığı kişinin şiddetine maruz kalan kadınların %33’ü şiddetin en yaygın nedeni olarak “erkeğin ailesiyle yaşanan sorunları” göstermektedir (KSGM,2015).

Gümüsoğlu (1998)’nin çalışmasında Mor Çatı Sığınma Vakfı’na başvuran 4 bin kadının ilk şiddet deneyimlerinin %45.8 oranıyla balayı dönemi sonunda olduğu, %1.3’ünün ilk hamileliklerinde, %9.9’unun ise doğum sonrasında yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Akt. Dişsiz, Şahin, 2008, s.54).

Evliliğin ilk yıllarında kadına yönelik şiddet kendini göstermektedir. Mağdurun uzunca bir süre bu durumun düzeleceği beklentisi ve toplum baskısı, ekonomik yetersizlik, çocuk sahibi olma gibi birçok nedenden dolayı şiddete katlanmaya devam ettiği görülmektedir.

Kadınlar maruz kaldıkları şiddet, baskı, tüm sindirme politikaları sonrasında ilk şiddet sonrasında şiddete karşı değil de şiddetten korunmaya yönelik kabuğuna çekilme, her denileni

ve istenileni yapma, ideal kadın olma çabasına girmektedirler. Kadınlar, can korkusundan şiddet karşısında sadece günü kurtarmaya yönelik önlemler almaktadırlar.

Evimde bıçakları kullanır hemen saklardım ortalıkta bırakmazdım hiç. Bıçak geçti mi eline bana dırterdi, kaç defa yaptı da çok batmadı Allahtan. Tedbir amaçlı elbiseyle yatar, elbiseyle kalkardım, kalın olsun bıçak batırmak isterse batması güç olsun diye. En son zamanlarda Allah'ım bu gün bitti yarın nasıl geçecek diye yeni günden korkuyordum aşırı şiddet uyguluyordu kimse de duymuyordu; zaten özellikle akşamları daha çok döverdi kimse duymasın diye. Akşam olması benim için felaketti; gündüzleri en azından konu komşuya güveniyordum ama akşamları hiç kimse beni duymazdı. (K8/Y46)

Evde kimse olmazsa çatal bıçak ne varsa saklıyordum ki beni öldürmesin, döverken eline kesici bir şey geçmesin diye. (K18/Y57).

Sonuç olarak genellikle kadınların evliliklerinin ilk zamanlarında şiddete maruz kaldıkları, şiddetin evlilik hayatı boyunca farklı farklı türlerde ve yoğunluklarda karşlarına çıktığı görülmektedir. Kadına yönelik şiddetin sadece erkekten kaynaklanmadığı, erkeğin aile büyükleri tarafından da kadına yönelik şiddet uygulandığı görülmüştür. Kadınlar beraberliklerinin ilk günlerinden itibaren hayatlarında olan şiddet karşısında şiddetten kurtulmaya yönelik sadece günü kurtarmaya ve o günü şiddetsiz geçirmeye yönelik önlemler almaktadırlar.

4.2.3. Şiddetin Sıklığı

Beraberliklerde baskı ve şiddetin sistematik bir hal aldığı, fiziksel, sözel, ekonomik, psikolojik gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkarak kadınların hayatlarında var olduğu görülmektedir. Gezen ve Oral'ın (2013) araştırma sonuçlarına göre kadın konukevinde kalan kadınların %34'ünün her gün şiddete maruz kaldığı, %29.3'ünün ayda birkaç kez veya daha sık şiddete maruz kaldığı saptanmıştır.

Katılımcıların birçoğu her gün fiziksel olmasa da sözel ve psikolojik şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir:

Valla çenesi her gün oluyordu. Bana küfretmese de her gün anama küfür ederdi. Her gün içerdi hem de nasıl. Sabah başlardı geri sabah olasıya parası bitesiyse içerdi. Parası bitti mi azıcık dururdu. Bende hep derdim paran olmasa daha iyi. (K6/ Y 47)

Her zaman şiddet vardı beni kapı dışarı atıyordu. İçip içip geliyordu her gece 1 den 2 den sonra gelip vuruyordu, tepiyordu bana. (G 18/Y57)

Hemen hemen her gün fiziksel olmasa da sözel. Tekme atardı, saçımı çekerdi ittirirdi, ondan sonra ne bileyim işte yapıyordu bir şeyler. (K14/Y35)

Her Allah'ın günü dayak yiyordum. Ama küfürsüz gün geçmezdi benim evimde. Bana kurşun sıkırsa bile bu kadar zoruma gitmezdi küfrediyordu. (K16/Y42)

Katılımcılar evlerinde her gün fiziksel şiddet olmasa da her gün muhakkak şiddetin başka türüne maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Sürekli şiddete maruz kalan kadın için bu durum sıradanlaşmakta, rutin hayatın bir parçası haline gelmektedir. Kadınlar günlük maruz kaldıkları şiddet sonucunda tedirginlik duymakta, korkuyla hareketlerini kısıtlayarak şiddetten korunmaya çalışmaktadırlar. Bu kadar yoğun bir baskı ve şiddet altında kadınların kendilerini sürekli tedirgin hissettikleri görülmektedir.

Her gün yoğun bir şekilde maruz kalınan şiddet kadının çözüm yollarını araştırarak harekete geçmesini olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Sürekli baskı ve şiddet altında olan kadının özgüveni ve özsaygısı düşmekte kadın öğrenilmiş çaresizliğe kapılarak şiddet karşısında sadece boyun eğmekte, şiddetle mücadele etme yönünde geleceğine dair planı yapmamaktadır.

4.2.4. Şiddetin Mağdur Üzerinde Etkileri “Kaderine boyun eğmiş gibi bir hal aldım, robot gibi bir hal aldım.”

Şiddete maruz kalma kadınları fiziksel, psikolojik, sosyal, ekonomik olmak üzere çok farklı açıdan etkilemektedir. Karataş'ın (2006) araştırmasında aile içi şiddete maruz kalan kadınların %89'u sıkıntı, %83'ü kaygı, %75'i korku, %74'ü yorgunluk ve çaresizlik duygularını yoğun olarak yaşadıkları görülmüştür. Şiddetin mağdura etkileri üzerine yöneltilen soruya katılımcıların birçoğu şiddeti karşısında özgüvenlerinin zedelendiğini, çaresizlik hissine kapıldıklarını, içe kapandıklarını, şiddete boyun eğerek kabullendiklerini belirtmişlerdir.

Kaderine boyun eğmiş gibi bir hal aldım, robot gibi bir hal almıştım. Yani ömrüm boşa geçiyor işte buna layık değilim filan diye kendi kendime şey yapıyordum ama çocuk için sabrediyordum. Hep bitkin, hep çaresiz hissediyordum kendimi. Adım atacak halim kalmadı ya adım atamıyordum ben (K3/Y34).

Mum oluyordum ben. İnsanların ismini söyleyemiyorum, unutmuşum, aklım gitmiş. (K11/Y42)

Sürekli canım acıyordu, yanıyordu üzüliyordum, ağlayarak içime kapanıyordum çocuğum duymasın diye ama beni hep çocuğun önünde döverdi. (K9/Y29)

Şiddet nedeniyle kadınlar fiziksel, psikolojik olarak zarar görürken aynı zamanda da maruz kaldıkları şiddet iş hayatlarını da etkilemektedir.

Psikolojim alt üst işe gidiyorum, kendimi işe veremiyorum çünkü ağza alınmayacak kelimeler sonra hiçbir şey yokmuş gibi karşıma geçip işte ben seni seviyorum kıskanıyorum demeler, hep onun istediklerini yaparsam benden iyisi yoktu ama ters bir şey yaparsam hakaret küfür ediyordu, ağza alınmayacak kelimeler, başta büyük orospu derdi bana. (K2/Y50)

Şiddet sonrasında kadında meydana gelen yıpranmalar, kadınların hayatlarının her sisteminde ortaya çıkmaktadır. Kadınlar şiddetin hem fiziksel hem de psikolojik etkileri nedeniyle işe geç kalma, işe kendini verememe gibi sorunlar yaşamaktadırlar. Corporate Alliance to End Partner Violence (CAEPV) (2002)'ın verilerine göre şiddet mağdurlarının %37-%69'unun iş yaşamlarında sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir (Akt. Yalçın, 2014,s.29).

Berberliklerinde şiddete maruz kalan kadınlarda şiddet sonrasında obsesif-kompulsif davranışlar sergiledikleri görülmüştür (Solmuş, 2011, s.219). Kadınlar şiddet karşısında geliştirdikleri bu takıntılarıyla bir nevi kendilerine savunma mekanizmaları oluşturmaktadırlar.

Bunalıma giriyordum, sinir stres oluyordum. Sinir strese girince sürekli yemek yiyordum ya da sürekli iş yapıyordum. Saatlerce ayna silerdim mesela. Kendimi çocuğa veriyordum, onunla oyun oynuyordum öylelikle yatışıyordum biraz. Sigara içerdim gizli gizli. (K5/Y19)

Maruz kaldığı şiddet karşısında baş etme mekanizması geliştiremeyen ve mücadele edemeyen kadın, dikkatini başka yöne çevirmek, kendisini oyalamak için takıntılı davranışlar geliştirmektedir.

Şiddete maruz kalma sonucunda özgüveni zedelenen, içe kapanan, kendisini değersiz hisseden kadının yaşadıklarından dolayı kendisini suçlu hissettiği, utanma duygusuna kapıldığı ve sosyal hayata karşı kendisini kapatmakta olduğu tespit edilmiştir.

Özgüvenim zedeleniyordu, ne bileyim dışarıya çıkamayacak hale geldim. Yani çocukla tek başına hiçbir şey yapamayacak hale geldim. Korkularım başladı. Hayatla ölüm arasında mücadele, nasıl yapacağım, nasıl edeceğim şeklinde korkular oluştu. (K14/Y35)

Katılımcılar maruz kaldıkları şiddet sonucunda psikolojilerinin bozulduğunu, yaşam kalitelerinin düştüğünü, çalışma hayatlarının olumsuz etkilendiğini, çaresizlik hissine kapıldıklarını, özgüvenlerini kaybederek adeta robotlaştıklarını belirtmişlerdir.

Fiziksel şiddet sonucu oluşan yaralanmalar haricinde kadının kişiliği etkilenecek nedensiz ağrıları ortaya çıkmaktadır. Kadınlarda ağır depresyon, sürekli ağlama nöbetleri, intihar düşünceleri meydana gelmektedir. Yapılan görüşmelerde kadınların paylaşımlarında maruz kalınan şiddetin boyutu ve yoğunluğu nedeniyle kadınların kabuğuna çekilme, ağlama, şiddet

karşısında sinme gibi davranışlar sergilediği gözlenirken, aynı zamanda şiddet karşısında yaşamlarına dair planlar geliştiremediği fark edilmiştir. Bu nedenle şiddet sonucunda ciddi sorunlar yaşayan kadınların fiziksel iyilikleri sağlandıktan sonra kadınlara muhakkak ciddi bir psikolojik destek verilmeli ve özgüvenlerini geri kazanmaları için güçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.

4.2.5. Şiddetin Bahaneleri “Benim nefes almam bile dayak konusuydu”

Araştırmada kadınlara beraberliklerinde en çok tartışma yaşadıkları, karşı tarafın şiddet uygulamayı bahane ettiği durumların neler olduğuna dair sorular yöneltilerek kadınların deneyimledikleri şiddetin detaylarına ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu sorular katılımcılara yöneltilirken hiçbir nedenin şiddeti meşru kılamayacağı özellikle belirtilmiş ve kadınların hassasiyetine dikkat edilmiştir.

Katılımcıların bir kısmı evlerinde yaşanan şiddetin en çok ekonomik nedenlerden, ev masraflarından dolayı gerçekleştiğini belirtmişlerdir.

Eşim sıkıntıdan ev masraflarına sinirlenir döverdi hani işinden hep üstüme binerdi ben söyledim dayak yerdim, eltim görüncem yardım etmezdi ev işlerine, ben de yetiştiremezdim çoluk çocuk, bulaşık; sonra da dayak yerdim, ben katlanırdım. (K4/Y35)

En çok para konusunda kısıtlardı, bir şey alıp gelmezdi, bana hele hiçbir şey almazdı, sadece elektrik suyun parasını verir başka para vermezdi... Ben para lazım evin şu ihtiyacı var dediğimde bana ağız burun daldardı. Dışarı çıkmamı istemezdi, sadece anneme giderdim, o eve gelmeden hemen geri evimde olurdum (K9/Y29)

Her konuda, basit konuda tartışabildiğimiz için şu sebep diyemeyeceğim ama en çok para yüzünden iş bulamam yüzünden getirdiğim paranın az olması yönünden. Kazandığının büyük kısmını ona verirdim ama az para olduğundan tatmin etmezdi onu ,senin getirdiğin anca senin boğaz masrafın derdi. İşi de bırakınca yine sorun oluyordu. (K17/Y25)

Kadınlar ve erkekler arasındaki sosyo-ekonomik farklılıklar, kadınların şiddet mağduru olmalarını da büyük ölçüde etkilemektedir. Genel nüfus içerisinde eğitim düzeyi, istihdam oranı, kamusal alanda görünürlüğü erkeklere göre çok daha düşük düzeyde olan kadınların ikincil insan olarak görülmesi ve şiddete uğraması neredeyse doğal karşılanmaktadır. Erkek kendini evin ihtiyaçlarını karşılayan yegâne kişi olarak görmekte, kadının ev ile ilgili isteklerini dahi yük olarak görmekte ve şiddete başvurmaktadır. Zaten kadın ailede “kaşık düşmanı” olarak nitelendirilmekte ev içindeki emeği görünmez kılınmaktadır, kadının çalışma hayatı olsa dahi evin reisi olarak kodlanan erkek kadının kazandığı üzerinde tasarruf sahibi olup ekonomik şiddet uygulamaktadır.

Erkeğin bağımlılığının olması da kadına yönelik şiddet riskini artıran önemli etkenlerden biridir. Birçok erkek alkol ve bağımlılık yapıcı madde kullanmakta ve bu dönemlerde şiddete daha meyilli hale gelmektedirler (Zastrow, 2013, s.367). Katılımcılar arasında eşlerinin alkol ve madde bağımlılığından dolayı sık sık şiddete uğradıklarını belirten kadınlar bulunmaktadır.

İçmediği sürece hiçbir şey de kısıtlamazdı beni. Anca ailemle görüşmemi engellerdi....İçeceği saati bilirdim, anlardım şu sofradan kalkarken anlarım davranışından belli ederdi kendini. İçeceği zaman anlardım daha asabi olurdu. ...Bırakmak istiyorsan da hastaneye git tedavi ol derdim. 30-40 liralık içkileri dizerdi eve canı batasınca ekmek almazdı, onları alırdı eve. (K6/Y47)

Alkolden tartışırdık en çok. (K18/Y57)

Bağımlılık oranları ve çeşitleri gün geçtikçe artmakta olup ayrıca bağımlılık yapıcı maddeler kolay ulaşılabilir hale gelmektedir. Öztürk (2008)'ün araştırmasına göre kadına yönelik şiddetin önemli nedenlerinden biri de madde kullanımı olmaktadır. Eşinin maddenin etkisinde olduğu zamanlarda kendisine şiddet uyguladığını, normalde olsa şiddet uygulamayacağı düşüncesinde olmak kadının bağımlılıktan kaynaklanan şiddeti normalleştirmesine neden olmaktadır.

Şiddetin nedenleri üzerine yapılan birçok araştırmada ekonomik sorunlar, bağımlılık, erkeğin isteklerinin karşılanmaması, ilişkiyi çevreleyen aile baskıları, erkeğin kıskançlığı, psikiyatrik hastalıklar, hamilelik gibi çeşitli faktörler şiddetin nedenleri olarak ortaya çıkmıştır (Koç, Düşünceli ve Çolak,2012; Altınay, Arat 2007; KSGM. 2015, Oktay,2015; Güler, Tel, Özkan Tuncay, 2005).

Kadına yönelik şiddetin nedenleri arasında gösterilen bir diğer durum ise erkeğin psikolojik rahatsızlığının bulunmasıdır. Kadınlardan biri eşinin psikolojik sorunları olmasını şiddetin nedenleri arasında göstermiştir.

Eşim bana seni bir şey gibi domuz gibi görüyorum derdi” ilk başlarda nişanlandık geçer dediler ben niye bu bana söylüyor dedikçe.... Hiçbir şey bulamazsa bu domates neden çürük diye yine beni dövüyordu veya çocukları bahane ediyordu, çocuklar yokken de döverdi ama çocuklar olunca hepten dövmeye başladı, günden güne şiddet çoğaldı hastaneye yatırdık, bu dedi doktor deliriyor kendinizi koruyun dedi. (K8/Y46)

Bu paylaşımdan şiddet uygulayıcısı hakkında tanılanmış psikiyatrik rahatsızlık belirtilmemiştir. Ancak kadının ifadelerinden vakanın doğrudan olmasa da psikiyatrik sorunu olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların büyük bir kısmı eşlerinin kendilerini çok kıskandıkları ve sınırlamaya çalıştıkları için sık sık tartışma yaşadıklarını belirtmişlerdir. Erkeğin sevgisinden ileri geldiği savunulan ve bu şekilde kadınlara empoze edilmeye çalışılan kıskançlık erkeğin kadını

denetim altında tutmasının başka bir yoludur. Kadının cinsel bir obje olarak görüldüğü toplumlarda ev içinde hakim olan erkek, kadının cinsel denetimini sağlamak için sosyal ilişkilerine, kimle görüşeceğine, dışarıya çıkıp çıkmamasına karar verir.

Telefondan, internet kullanmamdan rahatsız olurdu. Arkadaşlarımı ekleyemiyordum normal arkadaşımı bile farklı bir amaç için görüştüğümü ima ediyordu kıskançlık vardı. (K2/Y50)

Ben dışarı çıkamam, arkadaşlarımda evime gelemmez korkularından...Okulun toplantısına dahi yollamaz beni, ben yalandan toplantı var diyormuşum koca bulmaya gidiyormuşum dışarıya (K10/Y31)

En çok kıskanırdı beni dışarı çık da seni vuracağında birisi beni görecekt diye aklı başından gidiverirdi . (K11/Y42)

Kıskanç çok aşırı derecede başkalarıyla görüşmeme çok karıştırdı dışarıda sosyalleşmeme karşıydı. Bir gün benim elimden tutan olurda kendisini bırakır giderim diye korkardı. (K15/Y43)

Erkeğin aşırı kıskançlık ve aldatılma şüphesinin arkasında kendine güvensizlik duyması, kadını denetim altında tutamama endişesi yatmaktadır (Peralta vd., 2010, s.400-401; Akt. Öztürk, 2014, s.184). Basında da görüldüğü üzere kadın cinayetleri sonrasında fail kadının birileriyle ilişkisi olduğunu, kıskançlık yaşadığını ve namusu için yaptığını vurgulamaktadır. Kadının cinsel bir meta olarak, erkeğin ise kadının cinselliği üzerinde denetim mekanizması olarak görüldüğü toplumlarda erkek her ne kadar suç işlemiş dahi olsa altına sığındığı namus algısıyla toplumda saygı ve imaj kazanmaktadır.

Berberliklerinde değersiz bir varlık olarak görüldüklerini belirten katılımcılar, cinsiyetçi iş bölümüyle belirlenmiş “kadınlık görevlerini” aksatmalarının şiddet görmelerine neden olduğunu belirtmişlerdir.

Her konuda bana baskı uyguladı. Köle Isaura gibi çalıştırıyordu anca beni, bir sevgi sözü demezdi bana. Konu komşuyla görüştürmezlerdi beni. (K18/Y57)

Benim yaptığımı, pişirdiğimi beğenmiyordu, evde malzeme olmayınca ne yapacağım ki ben. (K3/Y34)

Mala bakmıyorsun ona bakmıyorsun yatıyorsun evde diye işten güçten laf eder bana. (K10/Y31)

Sen bir işe yaramazsın hiç bir b.k yapmıyorsun diye beni döverdi. Halbuki ben hem dükkana bakıyordum hem evi temizliyordum hem de binanın temizliğine bakıyordum. (K8/Y46)

Cinsiyete dayalı iş bölümü eril iktidarın kendisini en fazla gösterdiği alanlardan biridir. Kadının “kadınlık” görevlerini yapmaması, ev işlerini yerine getirmemesi, aksatması şiddetin haklı sebeplerinde görülmektedir (Altınay, Arat, 2008; KSGM, 2015). Kadının eğitim

düzeyinin yüksek olması, ekonomik özgürlüğünün bulunması ev işlerinin kadının görevi olduğu algısını değiştirmemektedir.

İki kez evlilik yapan katılımcı eşleri tarafından ekonomik olarak hiçbir şeyden kısıtlanmadığını belki de kendisinin şiddeti hak ettiğini düşündüğü belirterek cevabında sosyal desteğinin olmamasından dolayı erkekler tarafından kimsesi olmayan, kolay şiddet uygulanabilir biri olarak görüldüğünü ifade etmiştir.

Hiçbir şeyde de kısıtlamazlardı beni, yemekte giymekte sorun yoktu. Belki de gerçekten sorun bendeydi de şiddet yaşıyordum. Eksiklerimi hep yüzüme vururdu, ailemin yanımda olmayışını kendisine fırsat bilirdi nasıl olsa gidecek yeri yok diye. Onun babası her hatasında, her koşulda, her pisliğinde onun yanında olup destek veren biriydi ama benim kimsem yoktu. Beni eksik görürlerdi. (K12/Y43)

Üniversite mezunu olduğu bilinen bu katılımcı, refah seviyesinin iyi olduğunu, maddi anlamda kısıtlama olmadığını vurgulayarak sahip olduğu bolluk içinde olduğu için şiddetin asıl sorumlusu olarak kendisini suçlamaktadır. Ancak sonrasında sürekli eksikliklerinin yüzüne vurulduğunu, aile desteğinin bulunmaması nedeniyle sık sık şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Kadının şiddet karşısında kendisini koruyabilecek güce sahip olmaması, kadını şiddetten koruyan aile desteğinin, devlet desteğinin olmaması erkeğin kadını kendisine muhtaç olarak görmesine neden olmaktadır.

Literatürde yer verildiği gibi bu araştırmada daha önceden yapılan araştırma sonuçlarıyla benzer olarak ekonomik sorunlar, bağımlılık, psikiyatrik rahatsızlıklar, kadının aşırı kıskanılması, kadının küçük-değersiz görülmesi, kadının ev içi sorumluluklarını yerine getirmemesi gibi birçok nedenden kadınların şiddete maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Görüldüğü üzere kadına şiddet uygulamak için domatesin çürük olmasından telefon kullanmasına kadar her şey bahane olabilmektedir. Ataerkil toplum normlarıyla güçlenen erkekler, kadın üzerinde hâkimiyetlerini, otoritelerini güçlendirebilmek için her fırsatı şiddete dönüştürmektedir. Özel alanda şiddetle, kamusal alanda fırsat eşitsizlikleriyle ikincil plana atılan kadın, erkeğe bağımlı kılınmaktadır. Bu bağımlılıkla, şiddet karşısında destek alacağı mekanizmaların farkında olmayan kadın kendisi için, geleceği için plan yapmayı ve çıkış yolu aramayı dahi düşünememektedir.

4.3. ŞİDDETLE BAŞ ETME MEKANİZMALARI

4.3.1. Şiddeti Kabullenme, Kabağuna Çekilme “Baş etme yöntemim sessizlikti içine kapanma işte ezik ezik takılıyordum”

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ve eril iktidarın hâkim olduğu toplumlarda yetişen kadın, şiddet karşısında öğrenilmiş çaresizlik duygusuna kapılarak şiddet karşısında tepkisiz ve sessiz kalmaktadır. Kadınların şiddete tepki göstermeme nedenleri arasında %58.2 oranıyla iyi olur düşüncesiyle sabretmeyi tercih etmeleri ve %45.5 oranıyla da şiddeti alınyazısı olarak kabul etmeleri bulunmaktadır (Ayrancı, Günay, Ünlüoğlu, 2002).

Erdoğan, Aktaş, Onat Bayram’ın 2009 yılında kadın konukevinde kalan kadınların şiddet deneyimleri ve baş etme yaklaşımları üzerine yaptıkları araştırma sonucu olarak kadınların duygu odaklı yöntemlerden sabır, boyun eğme, kaderci ve din ağırlıklı baş etme çabalarının olduğu görülmüştür.

Katılımcıların bir kısmı şiddete uzun yıllar boyun eğerek bu durumun değişmesi için beklediklerini sonrasında da çocuk sahibi oldukları için harekete geçemediklerini onlar için sabrettiklerini ifade etmişlerdir.

Çocuk için hep sabrettim hep bu zamanı bekledim çocuk biraz büyüsin onları gerçek yüzleri ortaya çıksın diye bekledim. İçime kapanmak oldu, çocuk meydana gelene kadar hep içime kapandım. (K3/Y34)

Ben bu kadar küfür içinde yaşayan insanım, sineye çeker gider ahırda ağlar ağlar işime gücüne bakarım. Dişimi sıkarak gözümün yaşını dökerek çocuklarım için sabrediyordum. (K10/Y31)

Dayanıyordum işte çocuğum var benim nereye gideceğim... E şimdi ben o evden çıksam çocuğu bıraksam olmuyor e çocuğu kendimle birlikte sürükleyince de tehdit ediyor, çocuğu alacam, seni boşamayacağım, seni nerde görsem öldüreceğim. (K20/Y23)

Toplumsal cinsiyet rolleri ile kadına verilen ve kutsal sayılan annelik sıfatıyla kadınlığın anlam kazandığına inanılır. Bu nedenledir ki anne olan kadının çocuğu için her türlü fedakârlığı yapması beklenir ancak aynı beklenti baba için geçerli değildir. Kadınlar, şiddete katlanma sebebi olarak kutsal annelik vasfına sığınarak çocuklarını göstermektedirler. Ancak bu durum kadının şiddet karşısında harekete geçmemesi, çocuğun şiddetin var olduğu sağlıklı bir ortamda büyümesine hem kendisinin hem de çocuğunun şiddetten etkilenmesine neden olmaktadır. Kadın, çocuğunun bakımının sağlandığı, ihtiyaçlarının giderildiği ve toplumsal baskıdan korunduğu için şiddet ortamında kalmaya göz yumduğunu ve şiddete

boyun eğdiğini belirtmesine rağmen, asıl sebep kadınların kendilerine olan inançlarının, özgüvenlerinin ve güçlerinin olmamasıdır.

Okutan'ın (2007) çalışmasında, kadınların şiddet karşısında en sık gösterdikleri tepkinin sessiz kalmak olduğu, şiddetle baş etmeyi en çok zorlaştıran faktörün ise toplumun boşanmış kadına yönelik tutumu olduğu görülmüştür.

Yapılan araştırma sonuçlarına paralel olarak bu araştırmada da kadınların susarak, boyun eğerek şiddetle baş etmeye çabaladıkları görülmüştür.

Hiçbir şey yapamadık çünkü elden gelen bir şey yok yani pek bir şey yapmadık. Şikayetçi olmadık. (K7/Y22)

Tek baş etme yöntemim sessizlikti içine kapanma işte ezik ezik takılıyordum. Ama ben bir gün her şeyin değişeceğine inanıyorum. (K12/Y43)

Kadının sürekli yoğun bir şekilde şiddete maruz kalması sonucunda bu durumu değiştirebileceğine dair inancını kaybeder ve içinde bulunduğu öğrenilmiş çaresizlikle şiddet karşısında ne yaparsa yapsın kurtuluşa eremeyeceğini düşünmektedir. Bu nedenle maruz kaldığı şiddeti kabullenir ve zamana bırakarak, susarak, dua ederek bu durumdan kurtulacağını ummaktadır (Solmuş, 2011, s.221).

Şiddet gören kadınların yarısına yakını gördüğü şiddeti kabullenmekte ve kimseye yaşadıklarını anlatamamakta, kadınlardan sadece %30'luk bir oran polise gidip şikayetçi olmaktadır (Naçar, 2009; Akt. Delice, Teymur, 2013, s.241).

Şiddet karşısında sadece susup boyun eğmeyi kabullenen kadınların mücadele etmeye yönelik fikirlerinin olmadığı, geleceklerine dair de planları bulunmadığı görülmektedir.

Kadınların uzunca bir süre şiddeti kabullenerek sabretmelerinin nedenleri arasında ataerkil bir toplum yapısının var olması ve erkeğin kadına karşı şiddet uygulamasının normal karşılanması nedeniyle ailelerin destek vermemesi, aksine sürekli sabretmeleri yönünde salık vermeleri; bir erkeğe bağımlı bir hayat süren kadınların maddi desteklerinin bulunmaması, devlet tarafından sunulan sosyal hizmetlerin, yasal hakların az bilinir olması ve yetersiz olması; tehditlerle korkutularak sindirilmiş olmaları sayılabilir.

4.3.2. Şiddet Karşısında Dine Sığınma “İnancım vardı. Sabrettiğim bir gün muhakkak mükâfatımı alacağıma dair”

Yaygın olarak başvurulanan bir diğer şiddetle başetme/me yöntemi ise dine sarılarak kaderci bir anlayışla ilahi adaletin bir gün yerini bulacağına inanmaktır. Kadınların dini, duygusal destek aracı olarak benimsedikleri ve dini inanışları sayesinde içsel huzurlarını şiddet karşısında korumaya çalıştıkları görülmektedir.

Yapılan araştırmalarda kadınların şiddetle mücadele etme yöntemleri arasında dini duygular sayesinde kendilerini daha güçlü hissettikleri ve rahatladıkları ve kaderci anlayışın depresyon düzeyini düşürdüğü görülmektedir (Hassouneh-Phillips, 2003, Akt. Erdoğan, Aktaş, Onat Bayram, 2009).

Araştırmaya katılan kadınların bir kısmının maruz kaldıkları şiddete karşı dini inançlarıyla baş etmeye çalıştıkları öğrenilmiştir.

Dua ediyordum işte, yazıyordum aklıma gelenleri sonra yazdıklarımı çöpe atıyordum kendi kendime söyleniyordum içimden beddua ediyordum, Allah bilsin diyordum başka çarem yoktu çünkü. (K3/34)

Temizlik yapıyordum, namaz kılıyordum, kuran okuyordum, ne bileyim ilahi dinliyordum, o gelince yüzüne gülüyordum, ben haklı olsam da belki düzelir bir yola gelir diye dayanıyordum. (K5/Y19)

Ben namaz kılmayı, Allah'ı zikretmeyi, bir de ruhaniyetimi asla kötü şeylerle beslemem; hep güzel şeyler düşünerekten kalbimi temiz tutmaya çalışırım ve bu bana güç verir. Bu durum herkese güç verir. İnancım ile ayakta duruyorum, mücadele ediyorum. (K19/Y41)

İnancım vardı. Sabrettiğim bir gün muhakkak mükâfatımı alacağıma dair ve Allah rızası için ben buna sabredersem bir gün bunun düzeleceği ve şöyle de düşünürdüm bana olan oldu artık başkasına da bu adamın şerri bulaşmasın hani bir başkasının daha burnu kanamasın bir başkasına daha zarar vermesin (K15/Y43)

Maruz kalınan şiddet sonrasında elbet bir gün refaha ereceğine dair inancı olan kadın psikolojik olarak geçici rahatlama girmektedir. Pasif bir mücadele etme, hatta kabullenme yöntemi olan dini inançlara sığınma, “Derdi veren Allah dermanını verir”, “Ahirette mükâfatını elbet alacağım” inancıyla kadının şiddet karşısında daha da ezilmesine neden olmaktadır. Görüldüğü üzere kadınların şiddet karşısında dini inanışlarla mücadele etmesi gelecek algılarının sonsuz yaşam olduğuna inanılan ahirettir. Kadınlar şuan yaşadıkları dünyada maruz kaldıkları şiddete karşı mücadele edici plan oluşturamamaktadırlar.

4.3.3. Sosyal Destek Arayış Çabaları “Annem sabret diyordu. 3 çocuğun var nereye gideceksin diyordu”

Türkiye’de aile içerisinde yaşanan sorunlar mahrem kabul edildiğinden en yakın kişilere dahi zor anlatılmaktadır. Problemlerin aile içinde çözülmesi, çözülemiyorsa da aile özelinde kalması, ailenin mahremiyetinin bir gereği olarak düşünülmektedir (Mavili Aktaş, 2006). Şiddete maruz kalan kadınlar hem aile mahremiyeti hem de utanç duydukları için bu durumun başkaları tarafından bilinmesini istememektedir. Bir şekilde mahrem kabul edilen sorunlarını anlatan ve yakın çevrelerinden maruz kaldıkları şiddetten kurtulmak için yardım isteyen kadınların geleneksel yargılar ve kabullerle normalleştirilen şiddet davranışı karşısında sabretmeleri yönünde tavsiyeler aldıkları görülmüştür.

Katılımcıların birkaçı maruz kaldıkları şiddeti aileleri ile hiç paylaşmadıklarını, paylaşmak zorunda kaldıklarında ise küçük bir kısmını paylaştıklarını belirtmişlerdir:

Aileme hiçbir şekilde ben yansıtmadım, çoğunu yansıtmadım. (K3/Y34)

Ben onlara söylemiyordum ki. Hiç söylemedim hiç, anca içiyor derdim sadece. Çok sonradan öğrendiler beni dövdüğünü, hakaret ettiğini, haberleri yoktu. Neden söylemedim söylemek istemedim. (K6/Y47)

İnanın karakola gittik dedim ya o zamana kadar aileme hiç anlatmadım adam bana bunu yapıyor diye hissettiklerini tahmin edebiliyordum ama ben alenen hiçbir zaman karşılığın geçip bu durumu anlatmadım. O da neden ben hep kendim yaptım kendim çekeyim dedim kendime en büyük sorumlu bendim. Bu seçimi kendim yaptım en başından arkadaşlığa ben izin verdim bu adama, onun teklifinin ben kabul ettim. (K15/Y43)

Katılımcıların bir kısmı uzunca bir süre susarak “kol kırılır yen içinde kalır” anlayışıyla ailelerine kendi evlerinde yaşadıkları şiddeti anlatmaktan kaçınmışlardır. Cesaret bulup ailelerinden yardım isteyen kimi katılımcıların ise susup sabretmeleri, boyun eğmeleri yönünde şiddeti pekiştirici cevaplar almış oldukları görülmüştür. Bu süreçte şiddet gören kadının mağduriyeti aile desteğinin olmaması nedeniyle bir kat daha artmakta ve kadın eril şiddetin altında ezilmeye devam etmektedir.

Maruz kaldığı şiddeti aileleriyle paylaşarak yardım isteyen kadınlar aileleri tarafından sadece sabretmeleri yönünde öğüt aldıklarını ifade etmişlerdir.

Hiçbir şey demiyorlardı 2 dayak yersin, iyileşir, düzelir, ilk başlarda hep böyle olur diyorlardı. (K5/Y19)

Annem ilk zamanlarda sabret derdi bana çünkü o da eşimin babasıyla evliydi dirlik düzen bozulmasın derdi ama ben annem bu iş olacak gibi değil, ben ayrılmak istiyorum dedim;

zaten üvey babamda anneme bakmıyordu, biz de dedik ayrılalım bu adamlardan ayrılmalıyız. Her defasında dayak yiyip şikayetçi olup geri çekme olayı olunca ve hiçbirinde de verdiği sözü tutmayınca anlamıştım ben artık bu işin devam edemeyeceğini anneme söylemiştim istemiyorum ayrılacağım diye, zaten üvey babamdan annemde ayrılmıştı, onu da eşimin babası tehdit ediyordu o da korkuyordu ben de korkuyordum. Karakoldan uzaklaştırmamız vardı. (K9/Y29)

Annem sabret diyordu 3 çocuğun var nereye gideceksin diyordu. Dışımı sıkarak gözümün yaşını dökerek sabrediyordum. (K10/Y31)

Maruz kaldığım şiddeti anlattığımda ailem susacaksın, oturacaksın sen yıkıldın işte bunu da yıkma bu çocuk babasız kalmasın, bu çocuğunu bari büyüt, diğerini büyütemedin. O ne yaparsa yapsın ona karışma gitsin kimle görüşüyorsa görüşsün yapıyorsa yapsın küfür ediyorsa sanki beni mi yapıyor gibilerinden babam üvey annem öğüt veriyordu. (K14/Y35)

Erkek egemenliğini kabullenen geleneksel aileler kadına yönelik şiddeti normal karşılayarak şiddeti sabredilmesi dayanılması gereken geçici bir durum olarak görmektedir. Ayrıca yuvayı dışı kuşun yaptığı ve koruduğu inancıyla her ne olursa olsun kadının şiddet yuvasına sahip çıkması beklenmektedir. Kadın şiddet karşısında aile desteğine başvurup ailesinden destek göremeyince şiddet karşısında daha da ezilmektedir. Aile desteğinden mahrum olmak kadının şiddet görmesinin artıran etkenlerden olduğu araştırma sonuçlarında görülmüştür. (Altınay, Arat, 2008,s.104).

Kadınların şiddetten kurtulmak için tek başlarına bir mücadeleye girmekten kaçınmakta oldukları görülmektedir. Kadınlar sosyal destek arayışına girerek geleceklerine yine ataerkin hakim olduğu aile çatısı altında sürdürebileceklerini düşünmektedirler.

4.4. ŞİDDET KARŞISINDA YASAL DESTEK MEKANİZMALARINI HAYATA GEÇİRME

Altınay ve Arat'ın (2008) araştırmasında kadınların %92'sinin şiddet uygulayan erkeklerin mahkemelerce cezalandırılması gerektiğini savunmakta olduğu görülmüştür. Ancak kadının şiddet döngüsü içerisinde gücünü toplayarak şikâyet etme, yardım isteme basamağına geçmesi vakit almakta ve bu nedenle kadınların çoğu uzun süre şiddete maruz kalmaktadır.

Araştırmada kadınların şiddetle mücadele etmede yasal hakları konusunda şiddete maruz kaldıkları uzun bir süre haberlerinin olmadığı, yasal haklarını öğrendikten sonra harekete geçmek için güç kazandıklarını ifade etmişlerdir.

Bilmiyordum bilsem eşimin yanında kalmazdım çünkü sağ olsun baktı ama köle gibi eziyet etti bana. (K4/Y45)

Hiç bilmiyordum ne hakkım var ne yapabilirim hiç bilmiyordum. Ama böyle haklarımı öğrendikten sonra daha da bir ferahladım psikolojimin bozulacağını düşünüyordum ama hiç de öyle olmadı evdekenden çok daha iyi hissediyorum kendimi. (K6/Y47)

Bilmiyordum. Beni yabancı birilerinin evinde dövmüştü komşular sesten rahatsız olup şikayetçi olmuştu polis gelmişti ve o gün bende belki kendimi koruyabilirim artık diye düşünmüştün ama ertesi gün sabah eve geldi ve beni daha da fazla dövdü. Kadın konukevinde kalmaya başlayınca öğrendim bir bilgim yoktu kesinlikle. (K12/Y43)

Araştırmaya katılan kadınların genel eğitim seviyelerinin düşük olması nedeniyle kadınlar yasal hakları, yararlanabilecekleri hizmetler hakkında bilgi sahibi olma düzeyleri düşüktür.

2012 yılından itibaren yürürlükte olan ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi için önemli düzenlemeler getirilen 6284 sayılı kanunun şiddet uygulayan kişinin evden uzaklaştırılması, şiddete maruz kalan kişilere barınma imkânı ve geçici koruma verilmesi en çok bilinen 3 madde olup kanunun bu maddeleri %80 oranında bilinmektedir. Bu üç maddeyi %75 bilirlilik oranıyla şiddet uygulayan kişinin mağdura yaklaşmasının engellenmesi maddesi izlemektedir (KSGM;2015).

Eskişehir ilinde 2017 yılı içerisinde adli mercilere ulaşılarak 6284 Sayılı Kanun kapsamında toplamda 2045 önleyici tedbir kararı, 37 koruyucu tedbir kararı ve 2 zorlama hapis cezası kararı alınmıştır. Ortalama nüfusu 860 bin olan ve ülke genelinde eğitim seviyesi yüksek olan bir İl olarak bilinen Eskişehir’de bile kolluk kuvvetine gördüğü şiddet sonrasında şikayetçi olup 6284 sayılı kanun gereği tedbir kararı aldırın kişi sayısı azımsanmayacak düzeydedir. Ancak bilinmektedir ki şiddet gören kadınların sadece %30’luk kısmı kolluk kuvvetlerine başvurma eğilimindedir (Naçar, 2009;Akt. Delice, Teymur,2013, s.241). Öyleyse kapalı kapılar arkasında yaşanan şiddetin çok büyük bir kısmı, mağdurlar tarafından şikâyet konusu olmamaktadır. Toplumda zihniyet dönüşümü gerçekleştirilmedikçe kadınlar şiddet karşısında susturulup ezilmeye devam edeceklerdir.

Kadını şiddetten korumak için birçok yeni düzenleme getiren 6284 sayılı kanun, önleyici-koruyucu tedbir kararlarının uygulanmasında bazı aksaklıklar halen yaşanmaktadır. Şiddet uygulayan kişilere yönelik eğitici-rehabilite edici hizmet sunumunun aktif bir şekilde yapılamaması, şiddet uygulayan kişiyle çalışma olmadığı için yasa şiddeti önlemede yetersiz kalmaktadır. Ayrıca şiddet mağduruna verilen koruyucu-önleyici tedbir kararlarının yeterli takibinin yetkili merciler tarafından yapılmaması nedeniyle tedbir kararı olmasına rağmen kadınlar şiddet görmeye hatta cinayete kurban gitmeye devam etmektedir.

Kadın konukevine gelmeden önce 6284 sayılı yasa kapsamında tedbir talep eden ve tedbir kararı aldırarak kimi katılımcılar kanunun kendilerini korumada yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

3 defa oldum şikayetçi oldum gizlilik kararı için amma öncesinde evimdeyken hiç şikayetçi olmamış idim. Ki olsaydım karakola gitseydim yine ne olacaktı ki uzaklaştırma vereceklerdi, sonra iyice kuduracaktı, ya aileme gidip saldıracak ya da bana iyice saldıracaktı; evden uzaklaştırma olunca eve gelemeyen bir şey yok ki yine gelecek kapıyı bacayı rahatsız edecek. Bu yasa beni koruyamazdı, eşim beter insan bırakmazdı peşimi, evde oturtmazdı beni. (K6/Y47)

Haklarımı biliyordum ama videolarla şantaj ettiği için sesimi çıkartamıyordum. Bir kez 6284 kanun tedbir kararı aldırıldı. Karakolda da tanıdığı varmış beni şikayetimden vazgeçirmeye çalıştı ama vazgeçemedi 3 ay uzaklaştırma cezası verildi tabii pek uymadı işe gidip gelirken hep önüme çıktı. Caydırıcılığı olduğunu düşünmüyorum, evime gidemedim, işime korkuyla gittim, her an ensemedeydi çünkü. Hapse de girsem seni öldüreceğim derdi. (K2/Y50)

13 kez uzaklaştırma cezası aldırıldı. Önceleri kısa kısıydı 1 ay 2 ay filan. Savcılığın bana tahsis ettiği evi eşim olacak kişinin de uzaklaştırmasının bulunmadığını eve başka insanları yerleştirmiş ben Şiddet Önleme ve İzleme Merkezine gidince siz düşünün ne kadar caydırıcılığı olduğunu (K19/Y41)

6284 sayılı yasa kapsamında birkaç kez koruyucu-önleyici tedbir kararı aldıkları ancak yasanın erkekler için pek caydırıcı olmadığını ifade etmişlerdir. Mahkeme kararıyla alınan tedbir kararı süresince izleme ve takip çalışmalarının yeterli düzeyli olmaması nedeniyle evden uzaklaştırma cezası olan erkek rahatlıkla evine girip çıkmakta kadını rahatsız etmeye devam etmektedir. Ayrıca hala polisler tarafından kadına yönelik şiddet olaylarında arabuluculuk rolünün üstlenilmesi kadınların yasaya olan güvenlerini sarsmaktadır.

Bazı katılımcılar maruz kaldıkları şiddeti adli mercilere bildirdikleri, yasal girişimlerde bulundukları ancak eşlerinin kendilerini ikna etmeleri, bir şeylerin düzeleceğine dair söz verdikleri ve tehdide maruz kaldıkları için şikayetlerini geri çekerek döndüklerini paylaşmışlardır. Bu durum kadının şiddetten kurtulmaya ve bireyselleşmeye geçmeye tam anlamıyla karar verene kadar kısır bir döngü şeklinde devam etmektedir.

Ben hep karakola giderdim şikayet dilekçesinde bulunmuştum ama belki düzelir diye hep geri aldım. Haklarımı biliyordum aslında cesaretli de biriydim şikayetçi oluyordum ama hep bir şekilde gönlümü yapıyordu ve şikayetimi geri çekiyordum. Yaklaşık 4-5 defa geri çekmişimdir. (K9/Y29)

2 kez uzaklaştırma alındı, gizlilik kararım çıktı ama hata benimdi, geri döndüm o adama mücadele etmeyip. Keşke dönmeseydim. Döndükten sonra daha kötü oldu. Gittiğimde hayatında bir sürü kadın kız vardı. (K20/Y23)

Birçok kez şikayetçi oldum, bir çok darp raporum var. Ama ben şikayetçi olsam da sonrasında geri çekiyordum tehditlerden dolayı, yuvamız düzelecek diye özür dileyerek beni ikna ediyordu. Tamam erkek sözü bir daha yapmayacağım diye beni kandırıyordu, ben de inanıyordum gidiyordum yine aynı oluyordu (K5/Y19)

Kadın her ne kadar erkek tarafından şiddete maruz kalıyor olsa da toplumsal kodlamalar nedeniyle erkeği sözünde duran, güvenilir bir insan olarak algılamaktadır. Erkeğin tekrar şiddet uygulamayacağına dair “erkek sözü” vermesi ve kadın zihninde bu “erkek sözünün” çok güvenilir olması nedeniyle birçok kez kadının şikayetini geri çektiği görülmektedir.

Kadınların tedbir kararı aldırdıktan sonra gelecekte çocuğuyla kendisini bekleyen hayatı kestirememesi, en fazla 6 ay süreyle verilen tedbir kararı bittikten sonra eşinin davranış ve tutumlarından korkması ve sosyal desteğinin olmamasından dolayı kadınlar şikayetleri geri çekmektedir.

K15/Y43 kodlu kadın, darp edildiği esnada araya giren apartman görevlisini öldürdüğü için hapisshanede olan eşinin on bir yılın sonunda açık cezaevine alındığı için izinli olarak ilk kez evine geldiğini ve hemen şiddete bıraktığı yerden devam ettiğini ifade etmiştir. Kadın eşinin kendisine ve çocuklarına eve gelir gelmez şiddet uygulamaya başladığını, öldürmekle tehdit ettiğini bu sebeple evden kaçarak polise sığındıklarını ifade etmiştir. K15/Y43, şiddetin hala “aile içi bir mesele olarak görüldüğünü”, yaptırımların, cezaların yetersiz olduğu, mahrem(!) konu sayılan aile içi şiddetin normalleştirilmesiyle ilgili şunları ifade etmiştir:

Biz hep insan olarak da hep yapıcı olsun ailedir kurtulsun diye çaba gösteriyoruz ya böyle bir olaydan dolayı karakola ilk başvurulduğunda bile hani niçin hala bu aile arasında bir davadır gözüyle bakılıyorlar da hani aile arasında böyle bir olay olabilir miş normal meşru bir şey gibi görülüyor. Aile içi şiddet niçin bu kadar normalleştirilmiş. Mesela o gün bile kapalı ceza evine geri döndürülebilirdi, ilk izninde bize bunları yapan ilerleyen zamanlarda kim bilir ne yapardı. Hani devlet bu adamı sosyalleşsin diye açık ceza evine almışsınız, halkın içine salmışsınız ama adam sınayı kaybetti bak sosyalleşemiyor hani adam daha düzelmemiş bu kadar ceza indirimi uygulamışsınız; bir de artı adamı dışarı yollamışsınız bir de o gün mağduriyetime rağmen karakolda hani aile içinde bu tarz bir şey olabilir gözüyle bakılıyordu. Ben 3 kere şikâyet amaçlı karakola gittim ve 3. de bu böyle oldu. Tamam belki diyorum insanlıklarından aile dağılmasın diye, aile içinde düzelir belki diye, hani aradaki o nikah bağlayıcılığı var diye. Ama bu bağın korunması gereken insan vardır korunmaması gereken insan vardır. Bizim gibi insanların peşine düşülse hani tamam o gün aile içinde haydi barışın bir şey olmaz diye eve gönderildiğimizde birkaç gün sonra kapımız çalınsa takibi yapılırsa arkamıza düşülse karakol ya da polis devletin hangi birimi varsa bu aileye arada ziyaretler yapılırsa düzeldiniz mi o gün böyle bir şey yaşamıştınız hani ne oldu. Olayın peşini bırakmasın devlet nolur. Adama şu izlenim verilmeli biz burada seni karınla barıştırıyoruz ama biz senin peşini bırakmadık takip ediyoruz, sen güçlü değilsin senden güçlü devlet var imajı verilmeli. Bunlar insanlara hissettirilmeli aslında. Bak polis de bir şey yapamadı dediği bana çok oldu, gerçekten şikayet ettin de ne oldu, akşam nezarete giriyorum sabah eve geliyorum, sen kimsin ki polis kim ki derdi bana.

Tüm vatandaşların güvenliklerini sağlamakla yükümlü olan kolluk kuvvetlerinin kadına şiddet vakalarında arabuluculuk yapmaları alışlagelmiş ataerkillikle kadına yönelik şiddeti sıradan görmelerinden kaynaklanmaktadır. Maruz kalınan şiddet sonucunda şikayet etmek için kolluğa başvuran ancak polisin arabuluculuk yaptığını deneyimleyen kadın eşinin bu durumdan güç aldığını ve şiddetine kaldığı yerden devam ettiğini belirtmiştir.

Katılımcıların değinmiş olduğu bir diğer önemli nokta ise izleme çalışmalarının yapılmasının önemidir. Kadınların korunduklarının erkekler tarafından bilinmesi erkeklerin biraz geri çekilmelerini sağlamaktadır. Sürekli paylaşıldığı gibi şiddete özel alan meselesi olarak bakılmadan devlet politikalarıyla mücadele edilmelidir çünkü eril hegemonyaya karşı ancak güçlü politika uygulamalarıyla karşı konulabilir.

4.5. KADIN KONUKEVİ DENEYİMİ

Bir kadının maruz kaldığı şiddetin normal olmadığını, mücadele etmesi gereken bir durum olduğunu fark etmesi ve harekete geçmesi çeşitli parametrelere bağlı olarak uzunca bir zaman almaktadır. Hiç çalışma deneyimi olmayan, sürekli özel alana hapsolmuş bir kadın için alışık olduğu haneyi, sahip olduğu düzeni bırakmak tek başına hayat mücadelesi yürütmeye karar vermek kolay bir süreç olmamaktadır.

Katılımcıların şiddete başkaldırarak kadın konukevine gelmeye karar verme serüvenlerine yönelik paylaşımlarına aşağıda yer verilmiştir.

Evden iyi olur dedim hani. Güvenli olur, maddi manevi nasıl olsa boğaz tokluğuna duruyorum orda da olsa. 183'ü tv öğrendim kafamın bir kenarına yazdım biraz bekledim. Onların şiddet şeysi artıkça, evdekilerin bana karşı zulmü artıkça son çareyi öyle buldum. ... Tek ayaküstiinde korkuyla durmaktansa 2 ayak üstünde tek başıma dururum, yaşarım dedim her şeyi göze alıp çıktım. Çocuğuma da bana da devlet sahip çıkar diye. (K3/Y34)

Alo 183 danışma hattı hakkında bilgi sahibi olmak şiddet karşısında ne yapacağını bilemeyen kadınlar için güvenli bir çıkış yolu olarak görülmektedir. Kadın için şiddetin artık mücadele edilmesi gereken bir olay olarak algılanması aşamasına gelince sadece bir telefonla hizmetlere ulaşabileceğini bilmek kadınlar için büyük kolaylık oluşturmaktadır.

Katılımcıların paylaşımlarından kadın konukevine başvurma aşamasının kadınlar için “son çare” olduğu ve “her şeyi” göze alarak buna karar verdikleri görülmüştür.

Evden ayrılınca annemi aradım durumu anlattım; O da ben kimseye kapımı filan açamam ne halin varsa gör dedi telefonu yüzüme kapattı. Başka da gidecek yerim olmadığından devlete sığındım. (K5/Y19)

Buraya gelmemin sebebi ben bu adamla 2-3 defa boşanmayı denedim her birinde anne babamın yanına sığındım, gideceğim yer orası sonuçta. Ama ben onlara sığındığımda beni hep onlara zarar vermekle tehdit etti, kardeşlerime zarar vermekle tehdit etti, hep sevdiğim insanlara zarar vermekle beni tehdit etti ve bu sebeple ben hep onun yanına dönmek zorunda kaldım. (K15/Y43)

Babam silah çıkarıp annemle beni tehdit ediyordu, silahı vardı babamın, öldüreceğim falan diye o gün gecede baya bir şey yaptı hani erkenden kaçtık evden. E çünkü gidecek yerimiz yoktu teyzemlerin evini babam biliyordu onların huzurunu bozmasın falan diye çünkü teyzelerimi tehdit ediyordu. (K7/Y22)

Erkek kardeşim istemiyordu beni evde, sürekli bana şiddet uyguluyordu, istemiyordu beni evde. Ben evleneceğim defol evimden diyordu, sonradan polislik olduk. Polislerin yanında yine bana şiddet uyguladı beni tabancayla vuracaktı nerdeyse kardeşim. Sonradan kadın sığınmaya geldim. (K18/Y57)

Şiddet karşısında mücadele etmeye başlayan kadının öncelikle yakın çevresinden yardım istemekte ancak ailesi tarafından şiddetin meşru görmesi ve eşine geri dönmesi yönünde baskı yapılması, şiddet uygulayıcısı tarafından ailesine zarar vermekle tehdit edilmesi ve bunlara benzeyen çeşitli sebeplerden dolayı aileleri tarafından desteklenemediklerini belirtmişlerdir. Şiddetle mücadele etmeye başlayan ancak ailesinden destek göremeyen kadın, başka çıkış yolları arayarak kadınlara sunulan sosyal hizmetlere başvurmaktadır.

Boşanmak üzere olduğu eşinin babası aynı zamanda annesinin eski eşi olan kişi tarafından annesi, teyzesi ve enişte mahkeme öncesinden öldürülen K9, yaşadığı bu kadar acının yanında akrabaları tarafından “katilin gelini” olma etiketiyle dışlandığını ve kadın konukevine girmek zorunda bırakıldığını paylaşmıştır.

Karakoldan uzaklaştırmamız vardı. Annemi, teyzemi, eniştemi öldürdüğü zaman uzaklaştırmamızın süresi yeni bitmişti. Boşanma mahkememizin olduğu zaman avukatım sen katılma dediği bana tanık olarak da annem, teyzem eniştem katılacaktı ben çalışıyordum saat 2 de haber geldi 3 tane cenazen var diye bayıldım neye uğradığımız şaşırılmışım. Cenazeleri toprağa koyduktan sonra teyzelerim dayılarım bana biz seni istemiyoruz evi terk et nereye gidiyorsan git dediler, defalarca çocuğumu yurda vermek istediler, ben istemeyince de çocuğunu da al sen buradan git dediler, bana ölen teyzemin çocuğu filan olmadığı için onu evinde kalıyordum ben. Tüm mahalleye rezil olduk, katilin gelini evden çık diye çok üstüme geldiler; ramazan ayıydı bayrama birkaç gün kala karakola gidip gidecek yerim yok, bana yardım edin dedim ve beni kadın konukevine yerleştirdiler. (K9/Y29)

6284 sayılı kanun kapsamında önleyici tedbir kararı bulunmasına ve kendine ait evi olan katılımcı beraberliği bulunan şahıs tarafından evinin gasp edildiğini ve evden uzaklaştırma cezasının bulunmasının bu kişi için hiçbir caydırıcılığı olmadığını ifade etmiştir.

Bir gün işten izin alıp evime çiçeklerime su vermek için gittim. Bir girdim eve adam evde kahvaltı sofrası kurmuş sanki kendi evi benim iç çamaşırlarımı giymiş evin içinde geziyor Kapıyı açar açmaz üstüme çullandı ve kurtulamadım baya şiddet gördüm. Ben şikâyetimi geri alacağım diye elinden öyle kurtuldum. İşe gidince yüzüm gözüüm mor şekilde hastaneye ve polise götürdüler beni. 3 ay uzaklaşması vardı ama hiç uymamıştı tekrar şikâyetçi olunca hâkim beni kadın konukevine yönlendirdi. (K2/Y50)

Kadının sahip oldukları içerisinde yasalarla şiddet uygulayıcısından korunması 6284 sayılı kanunun önleyici tedbir kararlarının temel hedefidir. Ancak görülmektedir ki evden uzaklaştırması bulunan kişi gayet rahat bir şekilde kendisine ait bile olmayan bir eve girip gasp edebilmekte ve evin asıl sahibini darp edebilmektedir. Evlerinde kendi kurdukları düzen içerisinde güvenlikleri sağlanamayan kadınlar güvenliğinin tahsisi için ülkenin her hangi bir yerinde bulunan kadın konukevine yerleştirilmektedir. Ve maalesef ki kadın ardında evini, işini, sosyal çevresini bırakarak şiddetten korunmasının sağlanması için tecrit edilmek zorunda kalmaktadır.

Katılımcıların kadın konukevine başvuruda bulunmalarında sadece şiddet mağduru olmaları değil farklı durumlarında etkili olduğu görülmüştür. Kadınlar şiddetin yanı sıra sosyo-ekonomik yetersizlikler, bağımlılık, kendini yalnız hissetme gibi nedenlerinde kadın konukevinde kalma nedenleri arasında olduğu tespit edilmiştir.

İlk gelmem ilk oğlumla geldim çok da çaresizdim iki aylıktı oğlum. Sürekli dayak vardı imam nikahlı eşimden, mama paralarını dahi karşılamıyordu, çocuğuma yedirecek mama bulamıyordum. (K14/Y35)

Kendimi yalnız hissetmişim sahipsizdim ve savunmasızdım ilk kadın konukevi girdiğimde evli değildim sokaklarda kalıyordum ve bağımlılığım vardı. Bağımlılığımı azaltmak ve bitirmek için gitmişim. (K12/Y43)

Katılımcıların ailevi desteklerinin olmaması, kimisinin ise ailevi destekleri olsa da eşleri tarafından ailelerine zarar verileceği korkusunun olması, 6284 sayılı kanun gereği evden uzaklaştırma tedbiri bulunmasına rağmen can güvenliği riskleri olması gibi nedenlerden dolayı kadın konukevinde kalmaya karar verdikleri ayrıca kadınların son çare olarak kadın konukevine geldikleri görülmektedir.

4.5.1. Şiddete Dönüş: “Kandırıldım her defasında bir daha olmayacak sorunlar çözüldü diye”

Katılımcılar arasında çeşitli nedenlerden dolayı birçok kez kadın konukevi hizmetinden yararlanan kadınlar bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar da kadın konukevine giren kadınların, her ne kadar şiddetten uzak bir ortamda yaşamaya başlamış olsalar da %40 ila %60’sının kendilerine şiddet uygulayan kişilere geri dönmekte olduğu göstermektedir (Strube, 1988, akt. Ben-Borat ve Itzhaky, 2008, s.598).

Kadınların eşlerinden şiddetsiz bir beraberliklerinin olacağı yönünde aldıkları sözler kadın konukevinden kendi istekleri doğrultusunda ayrılma nedenleri arasındadır. Coop Gordon, Burton ve Porter (2004)’ın çalışmasında kadın konukevinden ayrılarak şiddet gördüğü haneye dönen kadınlarda şiddet uygulayıcısını affetmenin diğer değişkenlere göre daha etkili olduğu görülmektedir (Akt. Maybek, 2017, s.156).

Eşime döndüm, beni kandırdı değiştim diye ama hiç değişmemişti. 1.5 sene daha onla yaşadık, geri yine kadın konukevine geldim. Hiçbir problemimi çözmemiştim değişti değişmiş olabilir yaptığı işleri bıraktı diye çıktım (K19/Y23)

Kandırıldım her defasında bir daha olmayacak sorunlar çözüldü diye ayrıldım ama hep daha kötüsü oldu. Eşimle barıştım beni kandırdı her seferinde daha çok dövdü. (K8/Y46)

Kadının, konukevine girip kısa süre kalıp tekrar şiddet gördüğü haneye dönmesinde kadının geleceğiyle ilgili kaygı duyması, çocuğu için eşine bir şans daha verme isteği, ataerkil anlayıştan kurtulamadığı için erkeksiz bir hayat sürebileceğine inanmaması gibi birçok farklı etken bulunmaktadır.

Çocuklarının mutsuz olacağından korkma veya çocuklarını kaybetme gibi etkenlerden dolayı kadınların %52 sinin tekrar şiddet gördüğü eve dönme sebepleri arasındadır (KSGM, 2009). Katılımcıların bir kısmı, kadın konukevinden ayrılıp şiddet gördükleri haneye dönme sebebi olarak çocuklarının iyiliğini düşündüklerini paylaşmışlardır.

Kadın konukevine girdim 14 gün kaldım, sonra kocam beni ikna etti, eve götürdü, 2 gün evde kaldım. Eşim telefonla aradı, bugün gelersen gelirsın, gelemesın ben çocuğu elinden alırım, ben seni ezdirmeyeceğim, hiçbir şekilde sorun olmayacak diye inandırdı beni, sadece bana güven sen filan diye. Oradan çıktığım gün zaten hemen çocuğu aldı, görümceme, kaynanama gitti. Ben kimseye bulaşmadım haklarında dava açtığım için, sen özür dileyeceksın onlardan dedi, davaları geri çekeceksın, hattı, telefonu kırdı bu sefer öyle oldu işte. (K3/Y34)

Üç sefer geldim. Hepsinde de kocama döndüm gittim. İlkinde kumamla geldiydim ben buraya araya sevdiğim bir amcam vardı M. amca o gönlümü eyledi öyle gittim. İkincide de kadın konukevinde kalan N. abla bana eşin iyidir bak 3 çocuğun da var kocana dön

dedi öylelik gittim. Problem çözerek ayrılmadım ben aslında gitmek istemedim de işte gönlümü yaptılar şansını dene dediler olmadı amma. (K10/Y31)

Sosyo-demografik özellikler açısından daha yaşlı, evli ve daha çok çocuğu olan kadınların eşlerine dönme oranlarının daha fazla olduğu görülmektedir (Sallan Gül, 2013, s.178).

Şiddetle mücadele etme girişiminde kadın konukevine gelebilen kadın için kadın konukevi deneyiminin ilk günlerinde sunulan hizmetlerin önem arz ettiği görülmektedir. Çünkü kadın konukevine gelen kadına geleceğiyle ilgili duyduğu endişelere dair açık ve net cevaplar verilerek, hizmetler ve yasal hakları konusunda bilinçlendirilerek güçlendirilmenin temelleri atılarak kadının hızlı karar verip tekrar şiddet yuvasına dönmesi engellenmelidir.

Bybee ve Sullivan (2005)'nin yapmış oldukları çalışmada kadın konukevinden ayrılan kadınların %48.7'si kuruluştan ayrıldıktan 6 ay sonra, %48.1'i 6-12 ay sonra %37.4'ü ise 18-24 ay sonra tekrar şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır. Katılımcılarda evlerine döndükten kısa bir süre sonra tekrar aynı kişi tarafından şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bir kısmı kadın konukevinden ayrılıp evlerine döndüklerinde şiddetin dozunun artmış bir şekilde kaldığı yerden devam ettiğini belirtmişlerdir.

Kadın konukevinden ayrılıp gittikten sonra artık ölüm vuruşundaydı bana, yıllardır normal dayağını çektim tamam ama artık gırtağımı çöker olmuştu. Önceden en azından işe gidince rahat ederdim ama dükkânı da olunca işe gidip gelirdi hep genelde evdeydi bana hiç rahat yoktu inanın elinde biberon gibi bira şişesi eksik olmazdı. (K8/Y46)

İlk 5-6 ay iyiydi sonrasında işte yine aynı sorunlar. Şiddet işte yine şiddet. Aynı şekilde devam etti silah bıçak çekme boğazıma saldırma gibi. Şiddet uygularken bir şey bulmazsa sopayla döverdi. (K19/Y23)

Eve döndüğüm gün şiddet hemen devam etti zati keşke dedim çıkmayaydım niye çıktım ki devlet güzel bakıyordu, hakları hizmetleri öğrendim zaten, 1 hafta durmadan geri geldim konukevine. (K10/Y31)

Kadınların, kadın konukevi hizmetlerini deneyimlemiş olmaları nedeniyle verilmekte olan hizmetler ve haklarıyla ilgili bilinç düzeyleri arttığı için maruz kaldıkları şiddet sonucunda tekrar kadın konukevine başvurumaktadırlar.

Kadın konukevine toplamda 7 başvuruda bulunan ve en uzun süreyle 3 ay kalan katılımcı hiçbir zaman problemlerini çözerek çıkmadığını, hep birliktelik yaşadığı kişiye döndüğünü sonraki süreçte ise başka biriyle evlilik yaptığı için çıkış yaptığını ancak şimdide ondan şiddet gördüğü için burada olduğunu paylaşmıştır.

Bu seferle 7. kez oldu. En uzun süreli 3 ay kaldım. Birinde çocuğumun babasıyla barıştım gittim. Diğerinde de babasıyla anlaştım yine kadın konukevinden çıktım. İmam nikahlı eşimle barışıp çıktığımda belki resmi olarak evleniriz çocuk babasının nüfusuna kaydolur diye çıkmıştım, olmadı; sürekli ailem de analı babalı büyüün nikah yap diye baskı

yaptıkları için devamlı ona döndüm ama olmadı. Çünkü defalarca girdim çıktım. En uzun süre 3 ay kaldığım zaman şimdi eşimle flört etmeye başlamıştık, evlenmeye karar verip ayrıldım hatta kadın konukevinden arkadaşlar kınamı yakmışlardır. Bir defasında şimdiki eşim cezaevine girdiği için kadın konukevinde kaldım maddi yetersizlikten. (K14/Y35)

Kadın konukevine 7 kez giriş çıkış yapan kadının gelecek planları hep aile yaşamı ekseninde kurgulanmaktadır. Bir erkeğin yanında olması gerektiğine inan kadının, her kadın konukevi deneyimi kısa sürede son bulmakta ve kadın şiddet uygulayıcısına geri dönmektedir. Üst üste benzer seçimleri yapıp pişmanlık yaşayarak kadın konukevine gelen kadın için kadın konukevinin barınma yeri olmasının ötesine geçemediği görülmektedir. Kadının, kadın konukevinde kaldığı süre boyunca güçlendirilmesinin hayatına kendisinin yön verebileceğine dair inancının geliştirilemediği görülmektedir.

4.5.2. Konukevinde Kalma Deneyimi Sonrasında Şiddete Bakış

Kadınların haklarının farkına varmaları, hizmet alabilecek kuruluşları öğrenmeleri sonucunda bilinç düzeyleri ve kendilerine güvenleri artmaktadır. Sallan Gül'ün (2011) yaptığı araştırma sonuçlarına göre kadın konukevinde kalmanın kadınların özgüvenlerinin artırmanın yanında şiddete maruz kaldıkları evin dışında alternatif barınma imkanlarının olmasının kadınların mutluluklarını artırdığı görülmüştür.

Kadın konukevinde kalma kadınların güçlenmelerinin, özsaygılarını geri kazanmalarını sağladığı ve erişebilecekleri kaynaklar hakkında bilinçlenmelerini sağladığı için kadınların memnuniyet düzeylerini artırmaktadır (Ben-Porat, Ithazky, 2008, s.601).

Araştırmaya katılan kadınların hepsi kadın konukevi hizmetinden yararlanmanın hayatlarında olumlu etkilerinin olduğunu belirtmişlerdir. Kadınların bir bölümü kadın konukevinde kaldıktan sonra özgüveninin arttığını, şiddet karşısında artık mücadele edebilecek özgüveni kazandıklarını ifade etmişlerdir:

Değişti hem de çok değişti. Keşke hamileliğimde gelseydim, keşke bana ilk şiddet uygulandığında gelseydim diye düşünüyorum şimdi bu kadar ezilmeseydim bu kadar ezdirmeseydim yok etmeseydim kendimi. (K3/Y34)

Değişti çok şey öğrendim buralar bana çok şey kattı. Şimdi aklım yıllar öncesinde olsaydı ne kabul eder ne de boyun eğdim bu kadar eziyete. (K16/42)

Tabi ki kadın konukevinde kalmak bana katkı sağladı. Öncesi ve sonrası olarak kıyaslanamayacak kadar farklılıklar var. Daha rahatım, içim huzurlu daha kendime güvenliyim biraz daha mutluyum. (K1/Y58)

Kadınların bir kısmı ise kadın konukevinin kendileri için güvende ve huzurlu barınma yeri olduğunu belirtmişlerdir.

Kendimi kadın konukevinde daha güvende hissediyorum... Haklarımın daha çok farkındayım şuan. (K2/Y50)

Kendimi burada iyi, değerli hissediyorum uyuyabiliyorum, ne bileyim yani psikolojim iyi değildi, kapının tıkırtısına havaya çıkardım ben, şimdi o korku kalmadı. Keşke imkanları tam bilseydim kızımı yavrumu da alırdım gelirdim ah ah hiç bu kadar çekmezdim. Ben kimseye ne derdimi anlatırdım burada ki gibi ne de 2 çift laf edebilirdim; yeni yeni benim dilim açılıyor. (K6/Y47)

Kadınların önemli bir kısmı kadın konukevi hizmeti sonrasında bilinçlendikleri, haklarının farkına vardıklarını ifade etmişlerdir.

Bu araştırmada da katılımcıların büyük bir kısmı kadın konukevinde kalmanın öncelikle öz güvenlerini artırdığını, şiddete karşı bakışlarının değiştiğini daha huzurlu olduklarını dile getirmişlerdir.

Boyun eğiyordum o zamanlar hizmetleri bilmediğimden ama şuan kendimi ezdirmem. (K17/Y25)

Vallaha değişti, şimdiki aklım olaydı vallaha da kalmazdım billaha da kalmazdım devletin böyle kapısının olduğunu bileydim. O kocamı bir gün çekmezdim. Çocuklarıma da çekmezdim memnunum ben devletten de hizmetten de... Önce o evde dururken güvenim yoktu amma hindik güvenim geldi kendime ev bulmaya da gidiyorum iş aramaya da gidiyorum. Önce benim kendime güvenim yokmuş, zaten olaydı o kocamı çekmezdim. Güven çok önemli (K11/Y42)

Polise haber veririm, 183 ü ararım, eskisi gibi çekmem çekmem, akıllandım artık beni benden aldı bu şiddet neye çekeyim. (K18/Y57)

Kadın konukevi gözümü açtı, eskiden kadın sığınma olduğunu bilmiyordum, devletin bu kadar bayanlara baktığını bilmiyordum, iyi ki var iyi ki buradayız. (K20/Y23)

Hani en azından sahipsiz olmadığımızı bir yerlerde bizim için iyi şeyler yapılmaya çalışıldığının farkına vardım. Daha önceden böyle yerler olduğunu bilseydim çocuklarımı o caninin yanında büyütmektense gelir devlet desteğiyle ayaklarımın üstünde durup buralarda büyüttürdüm. (K15/Y43)

Kadınlar, kadın konukevinde kalmaları sonucunda öz güvenlerinin artarak şiddete bakışlarının değiştiğini, bilinç düzeylerinin arttığını, güvende olduklarını bilmenin kendilerine huzur, mutluluk verdiğini vurgulamış ve bilinçsiz olmalarından dolayı şiddet ortamında geçirdikleri zamanlarına dair üzüntülerini, pişmanlıklarını dile getirmişlerdir.

Bu sonuçlar şiddet mağduru kadınlara yönelik sunulan hizmetlerin bilinirliğini artırmaya yönelik çalışmalar yapmanın önemini göstermiştir. Özel alana sıkışıp kalan kadın dışarıda

kendisi için sunulmakta olan hizmetlerin ve kaynakların farkında olmadığı için şiddet karşısında öğrenilmiş çaresizlikle harekete geçmeye dahi cesaret etmeyerek sadece susup beklemektedir. Şiddetten kaçıp kadın konukevine gelen kadının güçlendirilmesi, özsaygısının kazandırılması çalışmaları yürütülmelidir.

Kadın konukevinde kalma deneyimi sonrasında, kadının şiddet karşısında tutumunun değişmesiyle, özgüven kazanmasıyla, bilinç kazanmasıyla kadının geleceğine erkeğin varlığına ihtiyaç duymaksızın yön verebilmelidir.

4.6. KADIN KONUKEVİNDE KALAN KADINLARIN GELECEĞE DAİR YAŞAM PLANLARI

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesine Dair Yönetmelikte belirtildiği üzere “Fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri ve kadın konukevi, sığınma evi, kadın sığınağı, kadın evi, şefkat evi ve benzeri adlarla açılmış ya da açılacak yatılı sosyal hizmet kuruluşu” olarak tanımlanmıştır. Yani kadın konukevlerinin hizmet politikası şiddet mağduru olup kalabileceği ve gidebileceği yeri gidecek yeri olmayan kadınların öncelikle güvenlerini sağlama ve sonrasında psiko-sosyal güçlendirilmelerini sağlama, ihtiyaçlarını gidermektir. Söz konusu yönetmelikte belirtildiği üzere kadınlar kadın konukevi hizmetlerinden en çok 6 ay yararlanırlar. Bu süre kadının durumuna göre gerekli hallerde uzatılabilmektedir.

Kadın konukevinde sunulan iyileştirici hizmetlerin nihai amacı kadının kriz durumunu atlatıp şiddetin var olmadığı bir ortamda hayatını sürdürebilmesini sağlamaktır.

Katılımcıların büyük bir kısmı kadın konukevi sonrasında yaşamlarına dair planlarının öncelikle iş bulup çocuklarıyla beraber eve çıkmak olduğunu ifade etmiştir.

Hayalim çocuğumla mutlu bir dünya kurmak. Kendime bir iş hani gizlilik şeysi de var zaten. Ben kadın konukevinden ayrılmadan önce bir iş imkânı, çocuğa kendime bir yardım bekliyorum başka da bir şey istemiyorum. Çocuk kreşe gitse bende kendime bir iş bulsam geçinir gideriz aslında. (K3/Y34)

Yine iş bulmak istiyorum, bir de kızımı almak istiyorum yanıma. Aklıma hiçbir şey gelmiyor düşünemiyorum. Oğlumun kafasına da sokuyorum beraber çalışıp bir ev turalım dey. (K6/Y47)

En çok istediğim iş bulmak hayalim. ... Rahat etmek sigortalı bir işe girmek çocuğumu okutmak istiyorum. Aklımda şöyle bir planım var; önce iş bulup para biriktirmek, sonrasında ev tutmak, çocuğumu kreşe verip kendime bir düzen kurmak istiyorum. Bu hayattaki tek dalım oğlum başka hiçbir şey yok. (K9/Y29)

En azından şu adamdan kurtulmayı istiyorum, ondan sonra ben kendime göre bir iş bulup çalışmak, onsuz bir hayat yaşamak istiyorum. Kızımın tekinin engelsi KPSS si var, ondan bir ataması filan olursa onu yerleştirmek. Küçük kızımı okutmak iş sahibi yapmak. (K15/Y43)

En büyük hayalim ayrı eve çıkmak. Şöyle bir planım var: önce çocuğu kreşe vereceğim, sonra burada iş arıyorum inşallah olacak işe gireceğim, işte kendimi toparladıktan sonra eve çıkmak istiyorum. (K20/Y23)

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin beslediği “kadınlık” ve “erkeklik” rolleriyle erkek kamusal alanda var olurken kadın özel alanda ev işleri, çocuk bakımıyla meşgul olmaktadır. Her ne kadar modernleşen dünyayla kadının kamusal alanda işi de olsa evinde “eş” ve “anne” kimliği ön plandadır. Annelik mitiyle çocuğun bakımını sağlamak kadına verilmiş bir görevdir. Kadınlar uzun yıllarca şiddete maruz kalmış olsalar da bu duruma boyun eğdikleri ancak çocuklarına şiddet uygulanmasının şiddete karşı mücadeleye başlamalarında itici güç olmaktadır (Moe, 2007). Çocuğuyla beraber şiddetten kaçıp kadın konukevine gelen kadın nitekim gelecek planlarını da öncelikle çocuklarını düşünerek yapar. Çocuğun eğitiminin tamamlanması, çocuğa güvenli bir yuva kurma gibi kadınların çocukları ekseninde kendilerini gelecek planı kurmakta oldukları görülmektedir. Literatürde de karşımıza çıktığı gibi kadınların hayatlarını çocuklarına göre şekillendirdikleri öncelikle ev tutma, iş sahibi olma ve çocuklarına güvenli bir ortam sağlama şeklinde olduğu görülmektedir. (Logan&Walker, 2004;akt. Moe, 2009).

Hemşire olan ancak hemşirelik yapmak istemediği için babasından şiddet gören K17/Y25 evlenerek babasından kurtulabilmeyi hedeflemektedir.

Geleceğe dair hiç plan kurmazdım, düşünmezdim, aslında kafamda hep çatışmalar olduğu için. Evlenebilirim artık belki öyle kurtulurum.

Katılımcıların eğitimi ve mesleği olmasına rağmen babasından gördüğü şiddetten uzaklaşabilmek için yine bir erkeğe ihtiyaç duyduğunu belirtmektedir. Toplumsal cinsiyete ilişkin beklentilerin oluşturduğu baskı eğitimin önüne geçmektedir.

Düzenli maddi geliri bulunmasına rağmen yaşının büyük olmasından dolayı kendisinin yeni bir düzen kuramayacağını, hayatla mücadele edemeyeceğini düşünen ve tek başına bir hayat sürmek istemediğini belirten katılımcı gelecekte planının olmadığını, devlet kurumlarında hayatına devam etmek istediklerini şu sözlerle ifade etmiştir.

58 yaşımdayım 2 sene daha kadın konukevinde kalıp huzurevine girmek istiyorum. Bu zamana kadar hep tek başımdım, her ne kadar babamdan kalan maaşım da olsa 60 yaşından sonra yaşitlarımla birlikte huzur evinde kalmak istiyorum paylaşmak güzel ya. Mesela kalabalık bir şekilde yemek yiyoruz, insanlarla dertleşebiliyoruz, ondan sonra hasta olduğunuzda ilgilenecek insanlar var etrafınızda. Bunlar benim yıllarca ihtiyaç duyduğum tatmadığım lezzetler. (K1/Y58)

Bu paylaşımdan sadece ekonomik gelirin olmasının kadınların bağımsız yaşama geçebilmeleri için yeterli olmadığı, kadının tek başına yaşayabilmesinin birçok farklı değişkenden etkilendiği görülmektedir. K1/Y58 hiç evlenmemiş, uzun yıllar boyunca annesiyle yaşamış, annesinin vefatı sonrasında deneyimlediği yalnız bir kadın olarak hayat sürmenin zorluklarını paylaşmıştır.

Türkiye’de bir kadın olarak yalnız yaşamak ne kadar büyük bir rezillik, ne kadar büyük bir zillet. Tek başına bir kadınsanız kimse size yakın durmuyor, kimse sizle dostluk kurmak istemiyor.”

Katılımcı yalnız kadın olarak yaşamanın çok zor olduğunu bu nedenle bağımsız bir hayat sürmektense devlet himayesinde yaşitlarıyla beraber bir edilgen hayat sürmeyi yeğlemektedir.

Bilgin (2015)’in araştırmasında ise kadın konukevinde kalan kadınların %86,6’sı kendilerine yeni bir yaşam kurmayı düşünürken, kadınların %5,4’ü ailesinin yanına dönmeyi istemekte, %4,3’ü ise eşinin yanına dönmeyi istemektedir. %2,2’si kararsız olup aralarında engelli bakım merkezine ve huzurevine gitmek isteyenler bulunmaktadır.

Araştırmada, katılımcıların büyük bir kısmı gelecek planlarını iş bulmak, ayrı eve çıkmak ve çocuklarıyla beraber huzurlu bir hayat sürmek olarak dile getirmişlerdir. Sallan Gül (2013)’ün araştırma sonucunda kadınların %52’sinin kadın konukevi sonrasında iş bularak çocuklarıyla beraber yeni bir hayat kurmak istedikleri ancak kadın konukevinde kalmasına rağmen çalışma hayatına katılan kadın oranının sadece %5’te kaldığı tespit edilmiştir.

Eğitim düzeyinin düşük olması, iş deneyimlerinin olmaması, düzenli ekonomik gelir elde edebilecekleri bir işlerinin olmaması kadınların kadın konukevi sonrasındaki hayatlarını planlamalarını önemli ölçüde etkilemekte olduğu görülmektedir. Kadınlar, düzenli ekonomik gelirlerinin olması halinde ancak bireysel hayata geçebileceklerinin üzerinde durmuşlardır.

4.6.1. Kadınların Yaşam Planlarına Ulaşmak İçin Verdikleri Uğraş

Görüşme yapılan 20 kadından 14 tanesi öncelikli hedefinin işe girmek, maddi gelir elde ederek kendilerine ev tutmak olduğunu belirtmişlerdir. Kadın konukevlerinde kadınlar iş

bulmaları ve meslek edinmeleri için İŞKUR'a yönlendirilmektedir. Kadınlara hedeflerine ulaşabilmeleri için ne gibi çabalar sarf ettikleri sorulduğunda sadece 5 kadın iş aradığını bunun için uğraş verdiğini ifade etmiştir.

Uğraş veriyorum, iş bulursam hemen gidip geleceğim işe. İŞKUR'a kaydımı yaptırdım (K6/Y41)

En fazla İŞKUR'a gidip iş arıyoruz. Parasız olmuyor çünkü paraya ihtiyaç var. İş bulamıyorum gerçekten; Cuma günü gittim işe dedi ki ikametgah getir, benim gizlilik kararım var ikametgah veremiyorum, bankaya git dedi (K7/Y22)

Geçen İŞKUR'a gittim, birkaç uygun iş buldum, onlara başvuruda bulunuyorum, değerlendiriyorum. Psikolojim çok kötüydü, buralarda toparladım sayılır, ilaçlarla duruyorum ayakta. (K9/Y29)

İşe girmek isteyip iş arama yönünde çabaları olmayan diğer kadınlar sağlık problemlerinin olması, henüz şehre adapte olamamaları, çocuklarının bulunması, yaşlarının büyük olması, çalışma ortamında da eril şiddete maruz kalmaya devam etmeleri gibi nedenlerden dolayı iş bulma yönünde herhangi bir çaba gösteremediklerini ifade etmişlerdir.

2 defa işe girdim, biri organizedeydi, çok ağırdı nefes aldırıyorlardı, sonra başka bir yere girdim lokantaya usta yardımcısı olarak ama sahibi aynı benim kocam gibiydi eşimin bana yaptığı zulmü o da yapıyor gibiydi, ilk günden başladı, kötü hissettim kendimi, aynı eşimin davranışlarıydı görür görmez anladım. (K8/Y46)

Bu katılımcıların paylaşımıyla kadına yönelik şiddetin mekân sınırlaması olmadığını, kadınların sadece evlerinde ezilmediğini her yerde kadın oldukları için baskıya şiddete maruz kaldıklarını görmekteyiz. Kadının özel alanda maruz kaldığı şiddetten kurtulabilmesi için öncelikle çalışma hayatında var olması desteklenmektedir. Ancak kadın kamusal alanda da şiddetle karşılaşmaktadır.

Şiddete maruz kalma sonucunda kadınlarda derin fiziksel, psikolojik, sosyal yaralar açılmaktadır. Kadınların bir kısmı psikolojik olarak bir işe girmeye henüz hazır olmadıklarını, depresyon tedavilerinin bitmesi ve kendilerini bir işte çalışabilir hissettikten sonra gelecek planlarına ulaşabilmek için çaba sarf edebileceklerini ifade etmişlerdir.

Şu an sadece sağlığıma kavuşmak için çaba gösteriyorum. Hastanede yattım 10 gündür tedavi sürecime devam ediyorum ilaçlarımı kullanıyorum. (K12/Y43)

Antidepresan kullanıyorum normalleşmek için çünkü ben çok negatif bir insanım, hep olumsuz yönüne bakıyorum hayatın. Sadece kendimi toplamaya çalışıyorum. 6 ay ilaç kullanmam gerekiyormuş. Hazır hissediyorum kendimi aslında ama biraz daha zamana ihtiyacım var. (K17/Y25)

Boşanma davası açtım. Onu bekliyorum. Aslında ondan çok adamın açıktan kapalı ceza evine dönmesini bekliyorum. Kıyafetimi gördünüz (siyah çarşaf giymekte) ben tesettürlü bir insanım öyle her yerde çalışamam sadece bayanların olduğu yerlerde çalışabilirim.

Bu tarz bir yer aramak niyetine girdim arayacaktım ancak kızıma söyledim o da benim biraz daha kendime gelmemi toparlanmamı işe başlamama istedi. (K15/Y43)

Apar topar biz dayaktan kaçarak buralara sığındık geldik ertesi gün tek başına olduğunu anlıyorsun tek başınasın üstüne üstün dayak yemiş bir kadınsın özgüven kazandırıcı hizmetler versinler bize. İş, harçlık, iyi davranma; biz evde hep aşağılanıyorduk burada daha iyiyiz. İŞKUR kurslarına katıldım ama yolları karıştırıyorum, geç saate kalınca karanlık çökünce yolları karıştırıyorum, çıkaramıyorum, uğradığım şiddetten dolayı kafam dönüyor (K8/Y46)

Şiddete maruz kalan kadınlarda çoğunlukla öz saygı yitimi, kendini suçlu ve yetersiz hissetme, yaşadıklarının etkisinden kurtulamama, depresyon gibi sonuçlar görülmektedir. Çocukluğundan beri özel alanda olmayı öğrenmiş, erkeklerle eşit fırsatlar göremediğinden düşük sosyo-ekonomik yapıda kalmış kadınlar şiddet uygulayıcılarına muhtaç olmakta ve şiddet yuvalarından çıkamamaktadır. Çıktıklarında ise yaşadıkları travmaları atlatabilmeleri için ciddi psikiyatrik tedaviler görmek zorunda kalmaktadır. Bu nedenlerle henüz öz saygısını kazanmayan, kendine güveni gelmeyen, yaşadığı travmaları atlatamayan kadınlar her ne kadar iş bulup çalışmayı isteseler de onlar için iş bulmak için çaba harcamak kolay olamamaktadır.

Katılımcılardan biri kadın konukevinde kaldığı öğrenildiği zaman etiketlenerek işe alınmadığını belirtmiştir.

İŞKUR sorunu çözmiyor kişiye göre davranıyor kaç kişiyle görüştüysen hepsi farklı yani değişik davranıyorlar. Çoğu kişi kişiye göre davranıyor. Sistemde gözükmüyorsun, aa gizlilik kararın mı var, neden kaçıyorsun. Mesela ben bir fabrikaya başvurduğum, adres istedi benden, ben de dedim burada kaldığımı ve e dedi kan davası yüzünden mi terörden mi buradasın ön yargılı davranıyorlar... ben oraya çalışmak için başvuruyorum sonuçta, beni almadı kan davası yüzünden burada kaldığımı düşünüyorlar. (K7/Y22)

Kadınların bu tarz damgalanmalarının önüne geçilebilmesi ve kadınların daha kolay başvurularını yapabilmeleri için Şiddet Önleme ve İzleme Merkezler Hakkında Yönetmeliğin 31/1a maddesine göre Merkezlerde iş ve meslek danışmanı istihdam edilmesi düzenlenmiştir. Ancak Eskişehir Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğünde fiilen görevli iş ve meslek danışmanı bulunmamaktadır. İŞKUR'da kadın konukevinden yönlendirilen kadınların işlemleri yapan ayrı bir iş ve meslek danışmanı bulunmaktadır. Ancak kadının İŞKUR'a gidip asıl görevli memura ulaşınca kadar kadın konukevinden geldiğini birçok kişiye anlatmak zorunda kalmaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kadın konukevlerinde 2017 yılı içerisinde 33.413 kadın hizmet almış ve bu kadınlardan 5.015'i meslek edindirme kurslarına katılmış ve yalnız 1027 tanesi işe yerleştirilmiştir (Türkiye'de Kadın Bilgi Notu,2018). 2017 yılı içerisinde kadın konukevi hizmetinden yararlanan kadınlardan sadece % 3'lük bir kısmını işe

yerleştirilmiş olması birçok farklı açıdan değerlendirilmeye açıktır. Kadın konukevinin güçlendirme ve aktif hayata geçmeye yönelik hizmetlerinin yetersiz kaldığının bir göstergesi sayılabilmektedir. Ayrıca kadın konukevine girmiş olan çoğu kadın kısa süre hizmetlerden yararlanıp ayrılan yapmakta meslek edindirme kurslarına katılma veya herhangi bir işe yerleşmesine fırsat olmamaktadır. Bir diğer husus ise kadınların istihdamına yönelik politikaların olmaması, kadınlara sunulan iş imkanlarının kısıtlı olmasıdır. TUIK 2015 yılı verilerine göre kadınların istihdama katılma oranı %27.5 olup erkeklerin istihdama katılma oranı ise %65'tir. Kadınlar iş hayatında ancak erkeklerin yarısı kadar yer edinebilmişlerdir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği iş olanaklarında da kendini göstermektedir. Kadının yerinin evi temel görevlerinin ise çocuklara ve aile fertlerine bakmak olarak benimsenmesi, sosyal politika önlemlerini etkileyerek kadının dışarıda çalışmasını engellemektedir (Buğra, 2010, s.28). Kadının yerinin evi olduğu ve evinde kadınlık görevlerini yapması beklenirken erkeğin evine bakması, evin ihtiyaçlarını gidermesini üzerine olan ataerkil pazarlıktan dolayı kadının özgürleşmesi için çalışma hayatına katılması gerektiği göz ardı edilerek kadın istihdamı çok düşük seviyelerde kalmaktadır.

4.7. KADININ TOPLUMDA YALNIZ VAR OLMA ÇABASI

Bu tema altında “Toplumda Yalnız Var Olma Çabasında Öz Güvenin Etkisi” ve “Toplumun Dul-Yalnız Kadına Bakışı” kategorilerine ait bulgulara yer verilecektir.

4.7.1. Kadının Toplumda Yalnız Var Olma Çabasında Öz Güvenin Etkisi

Araştırmada şiddete artık dur diyerek mücadele eden kadınlara, kadın konukevinde kalma deneyimlerinden sonra yalnız başlarına bir hayat sürebilecek düzeyde kendilerine güvenip güvenemedikleri yönünde soru sorulmuştur.

Görüşme yapılan kadınların büyük çoğunluğunun eğitim seviyesinin düşük olması, ataerkil normları benimseyen ailelerde yetişmiş olmaları nedeniyle hep aile reisinin erkek olduğu ve erkeğin gölgesinde olmaya alışık halde olmalarının etkisinde yalnız başlarına bir hayat sürebilmelerinin zor olduğunu, bu konuda kendilerine güvenemedikleri, çevreden kendilerine zarar geleceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Kadınların birkaçı eğitim seviyelerinin düşük olduğu ve kendilerine güvenlerinin olmadığı için yalnız başlarına yaşayamayacaklarını belirtmişlerdir.

Okumam yok, para hesabı bilmiyorum, bunun için kızımın büyümesi lazım buralarda. Süremem yaşayamam tek başıma kızımla. Korkarım o eve baskın olur çocuğumu kaçırlılar söylediler bana bazı yerlerden çocuk kaçırma oluyor diye. (K4/Y35)

Tek başıma bir hayat kurma çabam olmadı çünkü korku var, ben de sağa sola gidemem anlamam beceremem. 22 sene dayak yemiş yemiş oturmuşum sonra beynime yer etmiş dayak. Onca laf küfür şiddet hala kafamda, hala hafızamda, hala yaşıyorum. Çünkü arada bir yapmıyordu her zamandı dayak. Ben tek başıma yaşamam beceremem. Kafam hep dalgın, konsantre olamam hiçbir şeye. Yalnızlık zor geliyor bana, sadece çocuklarımla yaşayabilirim. (K8/Y46)

Kadınlar eğitimsizlik ve sindirilmiş olmalarından dolayı kendilerine güven duymamaktadır. Şiddetin uzun süreli etkileri devam etmektedir.

Bazı kadınların ise kadın oldukları için her türlü tehlikeye açık olduklarını belirtmişlerdir.

Tek başıma olmaktan korkuyorum ama yine de çabalayacağım. Bir şey olmasından korkuyorum ama Allaha şükür dik durursam hallederim diye düşünüyorum. Ayrı eve çıktığımda başıma bir şey gelir diye korkuyorum, bir kadın olarak başımıza her şey gelebilir, o tarz bir şey olmasın, üst katlardan bir ev tutayım, kimse evime ulaşmasın, istemiyorum. (K9/Y29)

Çocukluğunda cinsel şiddet mağduriyeti bulunan (K14/Y35) uzun yıllardan beri maruz kaldığı erkek şiddeti sonucunda erkeklere karşı geliştirdiği fobiyi şu çarpıcı cümlelerle dile getirmiştir.

Maddi imkânım yok, yalnız yapamam, o kadar korkuyorum ki yalnız kalmaktan, yalnızlıktan; bu çocuğa gece bir şey olduğunda taksiye binmekten korkuyorum, taksicilerden korkuyorum, gece karanlıktan korkuyorum, sarhoşlardan korkuyorum yani erkeklerden korkuyorum iki erkek çocuğu annesi olarak. Babamdan bile korkuyorum, bana kötü bir şey söyleyecek diye onun gözünün içine bakıyorum, belki bana kızım der sever diye ama babam hep sen suçlusun, sen şöyle yaptın, senin hatan der bana (K14/Y35)

Her şeyden korkar oluyorsun kimseye güvenemiyorsun işte, bir yerde erkek gördün mü onlardan kaçyorsun. Bir erkek bana normal bir şey bile sorsa korkuyorum, bana kötü niyetle yaklaşıyor zannediyorum. (K20/Y23)

Yaşamı boyunca erkek şiddetinin her türüsüne maruz kaldığını belirten katılımcı tüm deneyimlerinden yola çıkarak yalnız olmayı bir zayıflık olarak görmektedir. Tüm erkekler tarafından şiddete uğrayabileceği korkusunu yaşamaktadır.

Bazı katılımcılar yalnız yaşayabilecek gücü kendilerinde bulduklarını, hayatlarını devam ettirebilmek için bir erkeğin varlığına ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir.

Ben kocam olmasına rağmen 25 yıldır zati kendi evimi kendim geçindiriyordum. Çalışırım hallederim hem onun çenesi dinledim hem evime çocuklarıma baktım. Şimdi şu durumda Allah'ıma bin şükür kendimizi geçindiririm (K6/Y47)

Yapacağım deneyeceğim kendime güveniyorum korkum yok. (K10/Y31)

Devamlı bir işim olursa tek başıma yaşayabilecek güce sahibim aslında. Alistım ben her şeyin üstesinden geldim. Eşimden ayrıldıktan sonra. (K2/Y50)

Yalnız yaşayabilmeleri için kadınların paylaşımlarından yine ön koşulun ekonomik gelir olduğu dikkati çekmektedir. Ayrıca bu kadınların eşleriyle birlikteyken de çalışıyor olmaları iş hayatında hiç var olmamış bir kadına göre tek başına hayatını sürdürebileceğine dair özgüvenlerinin daha yüksek olduğu fark edilmektedir.

4.7.2. Toplumun “Dul-Yalnız Kadına” Bakışı

Bir kadının yanında erkeğin olmaması, yalnız bir kadın olması, eşinden ayrılmış kadın olması bulunduğu çevrede “dul-yalnız kadın” olarak her türlü şeyi yapabilir algısının bulunduğu katılımçıların çoğu tarafından paylaşılmıştır.

Baskı yaparlar. Tek başına kadın olunca erkekler gelir eve aboo dul karı tek başına ev tutmuş bide işini görür giderler. Ben güvenemem tek başıma. Kaldığım yerlerde tek başıma ben çarşıya bile çıkmam korkumdan. (K4/Y35)

Tek bir bayan, dul bir bayan duyuldu mu pek hoş olmuyor etrafında illaki birileri oluyor rahatsız edici. Dul kadını duyan erkekler hemen tanıyıp da yatağa atmaya bakıyorlar mesela. Sadece arkadaş gibi yaklaşp birkaç zaman geçtikten sonra beraberlik istiyorlar. Bunlar çok oluyor. (K2/Y50)

Dışarıdaki erkekler. Erkekler dul kadına tacizci gözüyle bakıyorlar; dul bir bayan görsünler a bu dul şuradan geliyor, şöyle oluyor, böyle oluyor, şunu yapıyor, şununla geziyor, yani dul bayan gezemez mi gidemez mi bir yere. Bu bizim toplumumuzda var yalnız yaşayan kadınlar her zaman kötü yollu onların gözünde. (K14/Y35)

Dul kadına kötü bakıyorlar köy gibi yerlerde, hele bizim köyümüzde işte iyi bir garı olaydı kocası bırakmazdı falan diye dedikodu yaparlar. İftira atıyorlar, kötü yollu diye. (K18/Y57)

Toplumda dul kadın olmak üzerine yapılan araştırmalarda, kadınlar “dul kadın” olarak etiketlenmekten, insanlara karşı güvensiz yaşamaktan, erkekler tarafından farklı beklentilere maruz kalmaktan, çekingen hissetmekten, yalnızlıktan çekinmektedirler. (Uzunkaya Seçen, 2017; Acar, 2017)

İki kez evliliği deneyimlemiş ve boşanmış olan katılımçı çevresinden gördüğü baskıya dayamayarak kendisini korumak için tekrar evlenmek zorunda kaldığını ifade etmiştir.

3. eşimle yıllar sonra dul kadın baskısından kurtulmak için evlendim aslında ama evliliğimizin ilk senesinde aldatılıp yatağıma kadar kadın getirildiğini öğrendim. Bunalım ve ruhsal sağlığım baya bir bozuldu. Erkeklerle güvenemez oldum, onlar bana dostça yaklaşmaya bile kalkışsa konuşmak bile istese korktum hepsinden acaba o da öyle çıkarsa diye. (K2/Y50)

Kadınların, yalnız-dul kadın olmanın birçok farklı açıdan baskısını hissettikleri görülmektedir. Yalnız kadınlar hem toplum tarafından istismar edilme ve iftira atılma endişesini hem de evlenmesi yönünde mahalle baskısını üzerlerinde hissetmektedirler.

Katılımcılardan hiç evlenmeyen annesiyle bir hayat süren ancak annesinin vefatından sonra çeşitli problemler yaşayan K1/Y58, yalnız bir kadının hayatında bir erkeğin olmasının önemini şu şekilde anlatmıştır;

İnsanlar tek bir kadınsanız çok rahat yaklaşıyorlar size. Her istediklerini yaptırabileceklerini düşünüyorlar, çekinmiyorlar. Kolay bir insan olarak görüyorlar sizi. Evli olmak aslında kadına bir statü veriyor, kocan yoksa da bir erkek çocuk illaki bulanacak yanında, 5 yaşında da olsa erkek olacak toplumda yanında. ben üniversite bitirmiş olarak bunu diyorsam düşünün diğer insanları ama ben bunu yaşadım hiç evlenmedim benim tercihimdi ama evli olmadığımından bazı ortamlara giremedim. Kemikleşmiş bir yapı, ne yazık ki durum bu, ne yazık ki o çocukları yetiştirende anneler ama erkeksiz bir kadın olmak çok zor.

Ataerkil iktidar namusu sadece kadın bedeninde arayarak, erkeklerin denetimine bırakmıştır. Bu anlayışa göre yanında erkeği bulunmayan kadının namusunu koruyacak kimse bulunmadığı için her an her şey yaşanabilen davetkar kadınlar olarak algılanmaktadır. Yetişkin bir kadının yanında küçük yaşta dahi olsa bir erkek çocuğunun olması gerekliliği ataerkin ne kadar ciddi boyutlarda toplum hafızalarına kazınmış olduğunun göstergesi sayılabilir.

K15/Y43 toplumda kocası olmayan tek yaşayan kadın imajına karşı kendince çeşitli önlemler aldığını ifade etmektedir.

A'nın hem de uç bir mahallesinde kenar bir mahallesinde yaşıyorduk, mahalle baskısının fazlasıyla yaşanabileceği bir yerdirdi... Çarşaf kıyafetine girmek benim seçimimdi, çok daha öncesinden ben tercih etmiştim. Ama beni koruyan da bir şeydi dışarıya karşı yadsınamaz bir gerçek bu. Kılık kıyafet olarak daha rahat giyinmeyi tercih eden bir kadın böyle bir mahallede çok zor yaşardı tek başına. Olduğun yerden başka bir yere gitmektense orada kalmak seni tanıyan nasıl biri olduğunu bilen insanların içinde yaşamını devam ettirmek daha kolay oluyor ben onun kolaylığını da yaşadım çünkü mahalleli beni tanıyor orada yaşadım beni biliyorlar eşimin olduğunu hapiste olduğunu birini beklediğimi biliyor olmaları avantajdı benim için. (K15/Y43)

K15/Y43 ise eşinin yıllardır hapiste olduğunu erkekler tarafından tacize maruz kalmamak için kılık kıyafetine özen gösterdiğini ve eşinin tanındığı mahalle dışında başka bir mahalleye

taşınmayarak önlem aldığını belirtmiştir. Kadın toplum karşısında yalnız kadın-dul kadın baskısına, tacizlerine maruz kalmamak için hapiste olan kocasının gölgesine sığınmaktadır. Fiilen yanında bulunmasa bile bir eşe, babaya, erkeğe sahip olmak onu bekliyor olmak dahi kadına güven sağladığı düşünülmektedir.

Yalnız-dul kadın olma etiketi karşısında bir diğer kadın ise evli imajı çizdiğini paylaşmıştır.

Dul kadın olduğumuzu da erkekler öğrenmeyiversin. Öğrendiklerinde risktir. Evli imajı çizmiyordum ama keke çizseydim çoğu yaşadığım şeyi yaşamazdım evli kadın olmaz toplumda biraz daha kadını koruyan bir şey bence ben artık asla yüzüğümü çıkarmıyorum parmağımdan beni evli sansınlar biraz daha kendimi koruyayım diye evli olmayan çoğu kadın için alyans dışarıdaki tehlikelere karşı bir nevi kalkandır. Birde muska takıyorum beni korusun diye. (K12/Y43)

Katılımcı yalnız olduğunun anlaşılmaması için alyans taktığını ve bu alyansın tehlikelere karşı kendisini koruyan bir kalkan olduğunu belirtmiştir.

Tüm bunlar sonucunda ataerkilliğin kadın üzerinde hükümlanlığının boyutunun ne kadar geniş olduğu görülmektedir. Toplumda erkeksiz kadın olmanın her türlü riske ve damgalanmaya davetiye çıkardığı bu nedenle yanında çocuk da olsa bir erkeğin olmasının, fiilen yanında olmasa bile kadının beklediği bir erkeğin olduğunun bilinmesinin, alyans takılmasının kadını koruduğuna inanıldığı görülmektedir.

Kimi katılımcılar ise toplumda dul kadın algısının olmadığını artık köylerde dahi boşanmaların olup kadınların tek başlarına yaşam sürdüğünü ifade etmişlerdir.

Var elbette ama yaşadığın yere göre değişiyor köy yerlerinde yan gözle bakan olur ama bazı yerlerde de rahat dul kadın diye yan gözle bakmıyorlar. Her yer farklıdır birbirinden. Ama yine de tek kadın olmak zor birinin olması lazım destekçi lazım yoruluyorsun tek başına. (K8/Y46)

Artık herkes tek yaşıyor, bizim köyde bilem vardı mesela ayrılmış ev tutmuş çocukları için yalnız yaşıyor. Zor mu zor tabii tek garı olarak yaşamakta benim 3 çocuğum var tek değilim ki. kocamın evinde şiddet görmektense gider çalışır yaşarım çocuklarımla. (K10/Y31)

Gelirin olduktan sonra kimse kimseye bir şey yapamaz, tek başına da gayet yaşanır. 4 sene benim kocam hapis kaldı ben yine memlekette tek başıma çoluk çocuğumla yaşadım. Ağır taşı kimse kaldırmaz kadın kendine sahip çıktıktan sonra ister mintanla yaşa ister çıplak yaşa her yerde yaşar. (K11/Y42)

Kadınların bir kısmı toplumda artık dul-yalnız kadın algısının olmadığını olsa da daha küçük gelişmemiş yerlerde bu düşüncenin olduğu belirtmişlerdir. Kadınlar yine ekonomik güce destek sağlayacak birinin olması gerektiğini vurgulamışlardır. Ayrıca katılımcılardan biri

“ağır taşı kimse kaldıramaz” deyimini kullanarak kadınların ağırbaşlı olmaları halinde zarar görmeyeceklerine dair ifade de bulunmuştur. Bu ifade erkeklerin saldırılarını haklı çıkarmaları için geliştirdikleri ataerkil ağızla düzenlenen bir söylemdir.

4.8. Kadın Gözünden Kadın Konukevi Hizmetlerinin Değerlendirilmesi

Araştırmada görüşme yapılan kadınların neredeyse tamamı kadın konukevinde sunulan hizmetlerden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar, kadın konukevi tarafından güvenlik ihtiyaçlarının, maddi ve günlük ihtiyaçları açısından değerlendirmiş oldukları dikkat çekmektedir.

Yeterince hatta fazlasıyla her şeyimiz var. Kişisel ihtiyaçlarımız, ilacımız devlet tarafından karşılanıyor. (K5/Y19)

İyi çok iyi ben ne yalan söyleyeyim evimde görmedim böyle hizmet diyorum ya ben burada düzeldim. Hastaneye götürüyor hemşireler ilaçlarımızı takip ediyorlar. Ben buraya gelince ne buldum sandım kursları her şeyi iyi. (K6/Y47)

Yemeğimi veriyorlar, kıyafet veriyorlar, harçlık veriyorlar, tamam benim için başka bir şeye ihtiyacım yok, kadın konukevinden beklentimde yok. (K7/Y22)

Verilen her hizmetten yararlanıyorum, çorap mı lazım gidip istiyorum veriyorlar sağ olsunlar. 240 TL harçlığımız var daha fazla olsa daha iyi ama ona da şükür. Memnunum ben ama. (K11/Y42)

Çok güzel hizmetler var. 42 yaşındayım 13 yaşında evlendim inancın olsun son 1 ay öyle güzel yaşıyorum ki sığınma evinde 29 yıldır yaşamıyordum ben. Buradaki kadar ne saygı ne sevgi hiç bir şey görmemişim ki ben. Anam babamdan kocamdan görmediğimi burada gördüm ben. (K16/Y42)

Kadın konukevi hizmetinden yararlanan kadınların memnuniyet düzeyleri üzerine yapılan Irmak’ın (2014) araştırmasında araştırmaya katılan 80 kadından yarısından fazlası yani %59’u kadın konukevi hizmetlerinden memnun iken, % 35’i kısmen memnun olup; % 6’sı kaldıkları kadın konuk evinden memnun olmadıkları görülmüştür.

Kadınlar, kadın konukevi hizmetlerini öncelikle güvenli barınma yeri, yeme-içme ve günlük ihtiyaçların karşılanması bakımından değerlendirdikleri için memnuniyetlerinin yüksek olduğu görülmüştür. Kadınların kadın konukevinden beklentilerinin temel düzeyde kaldığı geleceğe yönelik değerlendirmelerinin olmadığı görülmüştür.

Katılımcılardan bir tanesi küçük görüldükleri, hırpalandıkları şiddet ortamından sonra kadın konukevinde kendisini değerli hissettiğini ifade etmiştir.

Son derece faydalı, kadınlar sokakta kalmıyorlar, her ihtiyaçları karşılanıyor. Yönlendiriliyorlar. Kendinize bir güven kazanıyorsunuz. Ben buralarda insan olduğumu hissettim ay ben ne kadar değerliymişim dedim. Hukuksal anlamda bana çok destekçi oldular ayrıca sağlık anlamında hemşireler çok destek verdiler. (K1/Y58)

Tüm bu değerlendirmeler sonucu görülmektedir ki kadınlar kadın konukevinden güvenli barınma yeri ve temel düzeyde insani ihtiyaçlarının karşılanmasını beklemektedirler. Kadın konukevinde kaldıkları süre içinde gelişmeye, iyileşmeye dair aldıkları hizmetlere dair hiçbir paylaşımında bulunmamışlardır.

4.8.1. Kadınların Süre Hakkındaki Düşünceleri

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelikte belirtildiği üzere müracaatçı kadın konukevinden en çok 6 ay süreyle hizmet alabilmektedir. Bu altı aylık süre, kadının şartları değerlendirilerek gerekli hallerde uzatılabilmektedir. Sürenin uzatılmasına kuruluş müdürünün başkanlığında sosyal çalışmacı, psikolog, öğretmen, çocuk gelişimcisi ve hemşireden oluşan değerlendirme komisyonu tarafından karar verilir.

Kadının barınma sorunun devam etmesi halinde bir kez süre uzatımı verilir ve kadının barınma ihtiyacı halen devam ediyorsa kadın başka bir il’de bulunan kadın konukevine nakil edilerek mağduriyetinin önüne geçilmektedir. Katılımcılardan birçoğunun 6 aydan daha fazla kadın konukevinde kaldığı bilinmektedir. Araştırmaya katılan K4/Y34, 5 yıldır 12 farklı İl’de kadın konukevi hizmetinden yararlanmıştır. K1/Y58, 2 yıldır kadın konukevi hizmetinden yararlanmaktadır. K7/Y22, 2 yıldır 3 farklı şehirde kadın konukevi hizmetinden yararlanmıştır.

Katılımcıların bir kısmı 6 aylık sürenin kadının yaşadığı travmayı atlatıp yeni bir hayata hazırlanması, düzen kurması için yeterli bir süre olmadığını kadınlara en azından 1 yıl süre tanınması gerektiğini vurgulamışlardır.

6 ay yetmezse uzatıyorlar zaten bence kadın kendini toparlayana kadar devlet sokakta bırakmıyor kadını. Ama sadece 6 ay olarak düşünürsek bir kadının kendini toparlaması için yeterli süre değil. Benim 1 seneye ihtiyacım var. (K5/Y19)

6 ay süre çok az mesela biz temmuzda geldik, 2 ayımız kaldı gidiyoruz yani ben kaç aydır iş arıyorum iş başvuruları yapıyorum. Kişiye göre değişmeli süre zaten öyle oluyor ama 6 ay çok az 1 sene olmalı en az. Çünkü 6 ay çok kısa bir süre, tam hayatını düzenini kurdun, alışmaya başladın derken gidiyorsun başka şehre, başka kurum, başka insanlar; böyle sık

sık insanın dengesi değişiyor, tam alışmaya başlarken süre tekrar bitiyor ve başka şehre gidiyorsun. (K7/Y22)

Kalma süresi en az 1 sene olmalı akıllım. Ben 6 ay burada kalıyorum 3 ay zaten burayı tanımakla geçiyor günüm, 3 ay sonra da iş aramaya başlıyorum çevreden, bir yabancı gelip de tanıyana kadar baya bir zaman geçiyor. İş aramaya başlıyorsun buluyorsun, tam işe başlıyorsun, 6 ayın doluyor gidiyorsun mecbur ev tutamadıysan yandın. (K11/Y42)

Araştırmaya katılan kadınların bir kısmı kadın konukevinde kalma süresini yeterli görmeyip en az 1 sene olması gerektiğini belirtmişlerdir. Kadınlar şiddet ortamından uzaklaşarak geldikleri bu yeni ortama yaklaşık 6 ayda alışabildiklerini sonrasında da sürelerinin dolması nedeniyle başka yere gönderildiklerinden gelecek hedeflerine ulaşabilmeleri için çaba sarf edecek zamanlarının kısıtlı olduğunu ifade etmişlerdir.

Ülke genelinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı 109 kadın konukevi; İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne bağlı 1 kadın konukevi; sivil toplum kuruluşlarına bağlı 1 ve yerel yönetimlere bağlı 32 olmak üzere ülke genelinde toplam 143 konukevi toplam 3.444 kapasite ile hizmet vermektedir. 5393 Sayılı Belediye Kanuna göre nüfusu 100 bini geçen belediyelerin kadın konukevi açma yükümlüğü bulunmasına rağmen yerel yönetimler tarafından sadece 32 kadın konukevi bulunmaktadır (Türkiye’de Kadın,2017). Kadın konukevi sayısının ve kapasitesinin yetersiz olması nedeniyle kadın konukevinde kalma belli süre sınırlandırılması bulunmaktadır. Kadının ihtiyaçları, gelişimi, şiddet riski göz önünde bulundurularak süre uzatımı gerçekleştirilmektedir.

Bilgin (2015)’in araştırmasına göre kadın konukevinde kalan kadınların %54.3’ü de kadın konukevinde kalma süresinin yeterli olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca kadın konukevinde kalan kadınların %30’unun kalma süresinin uzatılmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

K8/Y46 süre hakkındaki sınırlandırılmanın sürekli dile getirilmesinin psikolojik olarak kadınları etkilediği şu sözlerle dile getirmiştir.

Onu da söyleyince bizim iyice psikolojimiz bozuluyor. Aslında 6 ay az değil çok bir süre bakınca ama benim gibi gözü açık olmayan kadınlara az geliyor. Kadınlar iş bulup kendi düzenlerini psikolojilerini düzeltene kadar olmalı süre. Bence 2 sene filan izin verilmeli kadınlar bu kadar süre kalmalıdır. Her kadın aynı olmuyor çalışan kadınların özgüveni yerinde oluyor ama benim gibi bir kadın kendini hemen toparlayamıyor, iş bulamıyor. (K8/Y46)

Kadının harekete geçip kendisine bir hedef bulması için süre vurgusu itici bir güç olabileceği gibi baskı unsuruna da dönüşebilmektedir. Süresinin azaldığı yönünde uyarılar alan katılımcıların hayatına dair aceleci bir karar almasına da neden olabileceği düşünülmektedir.

4.8.2. Kadın Konukevi Hizmetleri Kadınlara Gelecek Planlarına Ulaşması Yönünde Yardımcı Oluyor Mu?

Araştırma sonucunda kadın konukevinde kalan kadınların büyük bir kısmının hedefinin iş bulup, varsa çocuklarıyla beraber ayrı eve çıkmak olduğu görülmektedir.

Kadın konukevlerinde verilen barınma, danışmanlık, yönlendirme, psikolojik destek, hukuki destek, tıbbi destek, geçici maddi yardım, iş bulma konusunda destek, kreş, mesleki eğitim kursu, grup çalışmaları, çocuklar için burs, sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler gibi hizmetlerin kadının güçlenmesi, planlarına ulaşabilmesinin sağlanması için katkılarının olup olmadığı yönünde kadınlara sorular yöneltilmiştir. Kadınların küçük bir kısmı kadın konukevi hizmetinin kadını gelecek planlarına hazırlayabildiğini belirtmiştir.

Bana göre hazırlıyor. Ben İŞKUR un kursuna gittim orada işe başladım 2.5 ay çalıştım para da biriktirmeye başlamıştım, depresyon tedavisine başlamıştım her şey çok iyiydi aslında orada. (K2/Y50)

Evet çok yardımcı oluyorlar. İlk başta psikologlar var onlar destek veriyor sonra devlet yardım veriyor. Zaman tanıyorlar sana, birçok imkanlar sunuyorlar önüne şunu yapabilirsin, bunu yapabilirsin şeklinde. Çocuğu kreşe bırakabiliyoruz ve iş hayatına girebiliyoruz. (K5/Y19)

Kimi kadınların kadın konukevini öncelikle güvenli barınma ortamı olarak gördükleri ve temel ihtiyaçlarının karşılanmasının, günü kurtardıkları için yeterli olduğunu başka taleplerinin olmadığını görülmüştür.

Çok sağlam hem de çok bu şekilde her şey iyi. Normal dışarıda duran bir insandan bile daha garanti burası gerek maddi gerek manevi açıdan. Güvenlik ortamı yeme içme anlamında. (K3/Y34)

Harçlık veriliyor mesela, onu biriktiriyoruz, harcamıyoruz elimizde bir miktar olmuş oluyor; böyle çocuğu olanlara çocuk parası falan veriliyor, oluyor yani yardımlar oluyor. Yemeğimi veriyorlar, kıyafet veriyorlar, harçlık veriyorlar tamam benim için başka bir şeye ihtiyacım yok kadın konukeviden beklentimde yok. (K7/Y22)

Öyle bir şey bilmiyorum da henüz. Ama biliyorum ki güvenli bir yerdeyim kimse seni dövemez, kimse sana iftira atamaz, kocamın tarafı bana kötü söz diyemezler, kötü iş yaptığımızı söyleyemezler, biliyorlar ki ben sığınma evindeyim devlet korumasındayım. (K16/Y42)

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle hep edilgen yapıda ve ikincil planda olmaya alışmış kadının zincirlerini kırarak özgür bir hayata geçmesi kolay olmamaktadır. Kadınlar tarafından, konukevinde belli kurallar çerçevesinde devlet eliyle sunulan hizmetler kadınların günlük

bireysel ihtiyaçlarını karşıladığı için yeterli görülmektedir. Ayrıca kadınlar geleceklerine dair plan yapma gereği duymayarak temel ihtiyaçlarının karşılandığı günü yaşamaktadırlar.

Katılımcıların bazıları da kadın konukevi hizmetlerinin kadını her ne kadar geleceğe hazırlayıcı yönde olduğunu belirtse de kadınların çalışma anlamında istekli olmadıklarını bu nedenle kadın konukevinde kalıp iş hayatına katılan kadın sayısının oldukça az olduğunu belirtmişlerdir.

Hazırlıyor ama kimi kadınla çalışmayı istemiyorlar işte devlet nasıl olsa bakıyor azda olsa harçlık veriyor diye. Oturalım yiyelim diyorlar. (K18/Y57)

Aslında bu 2 taraflı olabilecek bir şey şuan yukarda gördüğüm kadarıyla 30 a yakın kadın var bunlardan sadece 6 sı kursta sadece 3-4 tanesi işte geri kalan nerde? İmkanın sunulması herkesin bunlardan yararlandığı anlamına gelmiyor. 2 taraflı bir olay karşıdaki insan bunu nasıl değerlendiriyor ya da değerlendirmek istiyor mu? Mesela siz şimdi bir tarama yapsanız 26 kişiden sadece 6 si kursa katılıyorsa demek ki ya kurs insanların dikkatini çekmiyor ya da kadınlara başka kurslarda verilmeli (K15/Y43)

Toplumsal cinsiyet rol dağılımıyla evde olmaya, ev işleriyle uğraşmaya alışkın olan ancak kamusal alanda hiçbir şekilde var olmayan kadın, konukevinde kaldığı süre boyunca iş bulma, meslek edinme konusunda istekli ve cesaretli olmamaktadır. Kadınların birçoğu ataerkil hâkimiyetle üzerlerine yüklenen evlenme, evinin kadını olma, ev işlerinden ve çocuğun bakımından sorumlu olma gibi vazifeleri yüklenerek erkeğinse evin geçimini sağlaması gerektiğine inanmaktadır. Kandiyoti (1997)'nin ataerkil pazarlık olarak tanımladığı bu durum kadınların devletin sağladığı temel düzeydeki ihtiyaçlarıyla yetinerek geleceğe dair bir arayışa plana girmemelerine neden olmaktadır.

4.8.3. Kadınlardan Konukevlerine Hizmet Önerileri

Katılımcılara, kadın konukevinde nasıl hizmetler sunulmasını istediklerine ve en çok nelere ihtiyaç duyduklarına dair sorular yöneltilmiştir. Kadınların konukevlerinde sunulmasını bekledikleri hizmetler genellikle devlet eliyle iş verilmesi, maddi desteğin artırılması ve uzun süreli olması, kira yardımı-eşya yardımı yapılması ve psikolojik destek hizmetlerinin, güçlendirme çalışmalarının artırılması olmuştur.

Mesela şöyle bir şey parasal konuda 250 TL değil de 400 TL verseler hem biz daha rahat para biriktirebiliriz. Bir de kendi tanıdıkları bildikleri yerde bize iş sunabilseler biz o şekilde daha güvenilir yerlerde işe başlasak, çalışsak. Tamam bizi İŞKUR'a yönlendiriyorlar ama çocuklu birisi için git gel daha zor oluyor, bir de güvenilir olmama ihtimali oluyor. (K5/Y19)

İşte diyorum iş versinler daha çok harçlık versinler ev tutmak için yardım etsinler. Apar topar biz dayaktan kaçarak buralara sığındık geldik ertesi gün tek başına olduğunu anlıyorsun tek başınasın üstüne üstün dayak yemiş bir kadınsın özgüven kazandırıcı hizmetler versinler bize. (K8/Y46)

Devlet kadın konukevlerinde bir iş açmalı kadınlara. Aslında kadınlara harcadığı parayı açmış olduğu işten karşılayabilir ama önce iş açmalı işte. Bir şirket gibi kadınlar orada çalışacak aylığını alacak sigortası yatacak böyle kadınlar hem ayakları üstünde durur hem de öz güvenleri gelir.. (K11/Y42)

Meslek edindirilmeli kalıcı bir meslek sonra da meslek edinen iş bulmasına, kurmasına yardım edilse. Sadece mesleği kazandırmak değil sonrasında da kazandığını nasıl harcayacak nasıl sürekli kazanacak bunlara dair rehberlik yapılmalı bence. Tek başına psikolojisi bozuk olan insanı tek başına yaşayacağı hayata alıştırma mesela. (K15/Y43)

Kadınların, iş konusunda destek sağlanmasının fazlaca vurgulanmasının nedeni kadınların eğitim seviyelerinin düşük olması ve mesleklerinin bulunmaması sebebiyle iş bulmalarının zor olmasıdır. Zaten şiddetle baskılandıkları ve belki de ilk kez özel alan dışında var olmaya çabaladıkları için işlerinin takibini yapmakta zorlandıkları da düşünülmektedir.

Ayrıca kadınlar genellikle düşük ücretli geçici ve düzensiz işlerde sosyal güvenceden yoksun ve kayıt dışı olarak çalışmakta ya da ücretsiz aile işçisi olarak istihdam edilmektedir (Koray,1992, s.104). Genelde sağlık ve sosyal güvenlik başta olmak üzere kadınlar, erkeğe ömür boyu bağımlı kalmaktadır. Kadınların erkeklere bağımlılıkları güçlendiren geleneksel değerler ve politikalar kadınların şiddet ve yoksulluk karşısında güçsüzlüğünü pekiştirmektedir.

Pilgir (2015)'in "Sığınmaevindeki Kadınların İstihdamı ve Uygulanan İstihdam Politikaları: Eskişehir ve Bingöl Sığınmaevi Örnekleri" konulu araştırmasında 2013 yılında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'yla imzalanan protokolle Toplum Yararına Programlar (TYP) kapsamında dezavantajlı grup olarak sayılan kadın konukevinde kalan şiddet mağduru kadınlara işe yerleştirmelerde öncelik tanınacağını hayata aktif şekilde geçirilmemiş olduğu sadece kâğıt üzerinde kaldığı tespit edilmiştir.

Hiçbir yerden geliri olmayan ya da yeni yeni kazanım elde etmeye başlayan kadının bağımsız yaşama geçebilmesi hem toplum baskısı hem de maddi baskılardan dolayı kolay olamamaktadır. Bu nedenle ev kiralama konusunda kadınların daha fazla desteğe ihtiyaç duydukları görülmüştür.

Katılımcılardan bir tanesi kadın konukevlerinde daha fazla psikolojik destek verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Önce gelen kadınlara değer versinler, değerli olduklarını hissetsinler, toplum içerisinde var olabileceklerine inandırsınlar. Çünkü oraya gelen kadınların ihtiyaç duydukları en önemli şey motive edilmek, yönlendirilmek. Her gelen kadının bambaşka sorunları oluyor, koşulları farklı oluyor, çocuğu olan olmayan vs kadınların motivasyona çok ihtiyaçları var, kendilerine inanılmasına güvenilmesine çok ihtiyaçları var. (K1/Y58)

Yurt dışında doğup büyüyen katılımcı K1/Y43 oradakine benzer bir hizmet model geliştirilmesi yönünde şu paylaşımlarda bulunmuştur:

Yurtdışındaki gibi olsun. Her aileye bir uzman olsun kadın konukevinden ayrılan kadınların takibini yapsın gerekiyorsa, çocukların eğitimlerinin takibi yapılsın, maddi destekler sunulsun. Kadın konukevinden ayrılan kadınların A.' da daha hızlı işliyor bu hizmetler, kadın konukevinde kalan kadına bir ev bulunuyor, evin kirasını ödemen için devlete başvuruluyor, ayrıca ufak bir maaş bağlanıyor işin yoksa çocukların varsa. Çocuklar okul konusunda destekleniyor, kadın iş konusunda destekleniyor, işe yerleştiriliyorlar. Ayrıca kadın konukevinden ayrıldıktan sonra kadın takip ediliyor, izleniyor, psikolojik olarak destekleniyor. Dışarıdan aileye bir uzman atanıyor, o uzman sorumluluğunda olan aileleri takip ediyor, ev ziyareti yapıyor, çocukların okul durumlarını izliyor. Mesela şu Türkiye de hiç yok mu çocukların okuldan sonra gidebileceği abilerin ablaların gönüllü faaliyetler yaptığı çocukların hem ödevlerini yaptıkları hem de oyun oynadıkları spor yaptıkları yerler zaman zaman annelerinde gelebildikleri kaynaşma ve etkileşim ortamların olduğu yer kurulmalı bence Türkiye de. Anne gönül rahatlığıyla işine devam eder öğleden sonra çocuğuma ne oldu kim bakacak kaygısı çekmez ve çocuklar içinde eğlenceli olur. Türkiye AB ye uyum sürecinde belli yenilikler yapıyor çoğu hizmette sözde burada da veriliyor gibi ama daha oturmamış hizmetler çok yavaş ilerliyor, bürokrasi çok fazla, pratik değil iş bir iş. Her aileye bir uzman olsun kadın konukevinden ayrılan kadınların takibini yapsın, gerekiyorsa çocukların eğitimlerinin takibi yapılsın, maddi destekler sunulsun. Hizmetler var ama çok yavaş işliyor. (K12/Y43)

Avrupa'da sunulan kadın konukevi hizmetleriyle ilgili paylaşımlarda bulunan katılımcı, müracaatçının takibinin yapılmasını, izleme çalışmalarının önemli olduğunu vurgulamıştır. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin tüm ülke geneline yayılması ve yeterli uzman personelin istihdam edilmesiyle kadın konukevinden ayrılan kadınlarla izleme çalışmaları kapsamında hizmetler sunulabileceği düşünülmektedir. Katılımcı yurt dışında kadının konukevi sonrasında hayatına adapte olurken zorluk çekmemesi için kira yardımı yapıldığı, ekonomik destek verildiği paylaşılmıştır. Türkiye'de bürokratik işlemlerin fazlalığı, meslek elemanın yetersizliği ve çok başlı hizmet sunumu olduğu için kadınların taleplerine hızlı bir şekilde cevap verilememektedir.

BÖLÜM 5: SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada, kadın konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların yaşam planlarının neler olduğunu ve bu planları oluştururken kadınların toplumsal, sosyo-ekonomik, kültürel hangi değişkenlerden etkilendikleri feminist sosyal hizmet kapsamında nitel bir araştırma tarzıyla olarak ele alınmıştır. Ayrıca araştırmada kadın konukevi hizmetlerinin kadınları gelecek planlarına ulaştırmada ne kadar etkili bir rol oynadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında kadın konukevinde kalmakta olan şiddet mağduru 20 kadınla bu doğrultuda hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla görüşme yapılmıştır. Bu bölümde görüşmeler sonrasında elde edilen verilerin sonuçlarına ve önerilerine yer verilmiştir.

5.1. SONUÇ

Bu araştırmada, hem literatürde yer alan çalışmalar hem de araştırmacının mesleki gözlemlerine göre kadın konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların birçoğunun şiddet gördükleri haneye geri dönme eğilimlerinde olduğu ve ilerleyen zamanlarda bu kadınların tekrar şiddete maruz kalmaları nedeniyle kadın konukevi sürecinin yeniden başladığı görülmektedir. Tekrar başlayan bu yeni süreçte kadınların hedeflerinin neye göre şekillendiğinin ve hedeflerine ulaşabilmek için çabalarının ne olduğunun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Ancak görülmektedir ki kadınların her ne kadar gelecek planları olduğu yönünde ifadeleri olsa da kadınlar için kadın konukevi bakımevinin ötesine geçememektedir.

Araştırma sonucunda, kadın konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların büyük kısmı öncelikle işe girip ekonomik olarak özgür olmayı ve ev tutarak çocuklarıyla birlikte şiddetten uzak huzurlu bir yaşam sürmeyi planlamakta oldukları tespit edilmiştir. Kadınların küçük bir kısmı hedefledikleri bu yaşam planlarını hayata geçirmek için aktif olarak çaba göstermekte diğerlerinin ise herhangi bir çaba sarf edemedikleri görülmektedir. Kadınlar küçük çocuklarının olması, sağlık sorunlarının bulunması, henüz bulunduğu İl'e alışmamış olması, yaşının büyük olması gibi nedenlerden dolayı yaşamlarına dair hedeflerine ulaşmak için çaba sarf edemediklerini ifade etmişlerdir.

Ancak araştırma kapsamında toplanan tüm veriler geniş perspektifte değerlendirildiğinde kadınların şiddetin politik boyutunu göremeyip şiddeti sadece kendi kişisel meseleleri olarak algıladıkları, kadın konukevi hizmetlerini ise sadece günlük temel ihtiyaçlarının karşılanması

odağında değerlendirdikleri görülmüştür. Kadınların şiddete karşı başvurdukları baş etme yöntemlerinin günlük hayatı hatta anı kurtarmaya odaklı olduğu, geleceklerine ilişkin çok boyutlu plan yapamadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca kadınların, kadın konukevini kadının yeniden güçlenmesinin sağlanarak bağımsız hayata hazırlama amacı taşıyan bir kuruluş olmaktan ziyade barınma ve yeme-içme gibi günlük ihtiyaçlarının karşılandığı bakım evi gibi gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Kadınların yaşam planlarını kurarken öncelikle ekonomik koşulların etkili olduğu görülmüştür. Kadınların eğitim seviyelerinin düşük olması ve herhangi bir meslek sahibi olmamaları nedeniyle kadın işi (!) olarak adlandırılan hizmet sektörüne ait işlere yönlendirildikleri ve buralarda da şiddetin kamusal alanda devam ederek ekonomik, fiziksel, psikolojik şiddete maruz kaldıkları görülmüştür. Bu nedenden dolayı da kadınların çalışmaktan, kamusal alanda var olmaktan korktukları ve çalışmaya dair çekinceli oldukları fark edilmiştir.

Ekonomik gelirinin bulunmasının yanı sıra kadınlar tek başına veya çocuklarıyla ayrı bir eve çıkma planlarının toplumun alışlagelmiş ataerkil söylemlerinden etkilendiği görülmüştür. Kadınlar, yanlarında bir erkeğin bulunmamasını dışarıya karşı savunmasız kalma, tehlikeye, iftiraya açık konumda olma gibi algıladıkları için hayatta tek başlarına var olabilmeleri için güçlenmeye ihtiyaçlarının olduğu tespit edilmiştir.

5.2. ÖNERİLER

Kadın konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların yaşam planlarını belirlerken etkilendikleri sosyo-kültürel, ekonomik faktörler ve kadın konukevi hizmetlerinin kadınları gelecek planlarına ulaşabilmeleri için hazırlamasında ne kadar etkili olduğunu tespit etmek amacıyla nitel araştırma yöntemiyle yürütülen bu çalışmanın sonuçlarına göre toplumdaki cinsiyet eşitsizliğini gidermek, kadınların şiddet karşısında mücadele edebilmelerini sağlamak ve kadınları hayatlarına daha etkili bir şekilde hazırlayabilmek için sunulması gereken hizmetler hakkında sosyal hizmet temelinde öneriler sunulmuştur.

Öncelikle maruz kaldığı şiddeti kişisel meselesi olarak algılayan ve sadece günü kurtarmaya yönelik hedefleri bulunan kadınlarla, şiddetin politik boyutu ve yapısal kökenlerine inilerek farkındalık artırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu tarz çalışmalar sayesinde kadınların

şiddet deneyimlerinden kalan olumsuzluklardan kurtulması ve sonraki hayatlarında şiddet karşısında mücadele edici bir tutum sergilemeleri sağlanacaktır.

Kadın konukevinde kalan şiddet mağduru kadınlarla psiko-sosyal servis çalışmaları kapsamında mikro ve mezzo düzeyde kadının insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği konularında bilinç yükseltici çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalar kadınların şiddeti meşru gösteren toplumsal, kültürel sosyolojik boyutlarını anlamalarına ve maruz kaldıkları şiddet karşısında mücadele etmelerini sağlamaktadır.

Kadın konukevlerinde meslek elemanı sayısının yetersiz olması ve birçok bürokratik işin sosyal servis tarafından yapılması beklendiği için var olan meslek elemanlarının asıl yapmaları gereken mesleki işleri sekteye uğramaktadır. Kadın konukevine kabulü yapılan her kadın için hazırlanması gereken “Müdahale Planı” her kadın için matbu bir form olmaktan çıkıp sosyal hizmette “vakanın biricikliği” ilkesine dikkat edilerek kadının kişisel özellikleri, yetenekleri, içerisinde bulunduğu durum ön planda tutularak ve kadının da aktif katılımı sağlanarak hazırlanmalıdır. Kadının, konukevinde kaldığı süre boyunca belirli yaşam hedefleri belirlemesi için yönlendirmeler yapılmalıdır. Kadının öncelikle can güvenliğinin sağlanmasından sonra temel yaşam becerileri, özgüven, stres yönetimi, problem çözme gibi eğitimlerle güçlendirme çalışmaları yürütülerek kadının tam bir iyilik haline girmesi kendi kendine yeter güçlü bir kadın olması sağlanmalıdır.

Kadınların büyük kısmı gelecek planlarını öncelikle ekonomik özgürlük elde etme ve ayrı eve çıkma olarak belirtmelerine rağmen bu hedefler doğrultusunda kadınların çok küçük bir kısmının harekete geçebildiği görülmüştür. Maruz kalınan şiddet sonucunda kadınların benlik saygısının ve öz güvenlerinin düştüğü bilinmekte olup bu durumun kadının kendi hayatı için harekete geçmesini etkilediği bilinmektedir. Kadınların hedeflerine ulaşmalarının sağlanması için kadının güçlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Sosyal hizmet uzmanları güçlendirme çalışmalarını yürütürken her kadının mutlaka kendi içinde barındırdığı güç olduğuna inanmalıdır. Ayrıca kadının sahip olduğu bu gücü ortaya çıkarabilmek için sosyal hizmet uzmanları ve diğer sosyal servis elemanları çevrenin sahip olduğu sosyal ve kamusal kaynaklara hakim olarak bu kaynakların müracaatçı lehine kullanılmasını sağlamalıdır.

Kadın konukevlerinde feminist bakış açısına sahip ataerkil söylemlerden uzak travma konusunda özel eğitim almış donanımlı meslek elemanları istihdam edilmelidir. Kadın konukevlerinde kadınlarla yapılan mesleki görüşmelerde kadının neden şiddet gördüğü, neden kadın konukevine başvuruda bulunduğu gibi konular üzerinde yoğunlaşarak sorun odaklı

değil kadının bundan sonraki hayatında nasıl bir yol izleyeceği, sorunlarının nasıl üstesinden gelebileceği konularına yoğunlaşarak çözüm odaklı müdahale benimsenmelidir.

Araştırmada kadın konukevinde kalan kadınların mükerrer kez kadın konukevi hizmetinden yararlandıkları görülmektedir. Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesine Dair Yönetmeliğin 19. Maddesinde kadın konukevlerinde güvenlik, danışmanlık, psikolojik destek, hukuki destek, tıbbi destek, geçici maddi yardım, iş bulma konusunda destek, kreş hizmeti, mesleki eğitim kursu, grup çalışmaları, çocuklar için burs ve sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler sunulacağı belirtilmektedir. Birçok kez kadın konukevi hizmetlerinden yararlanma fırsatı bulmasına rağmen kadınların çoğunun tekrar aynı kısır döngü içerisinde kadın konukevine şiddet mağduru olarak gelmeleri hizmetlerin yetersiz kaldığını göstermektedir. Kadın konukevi hizmetinden yararlanan her kadınla derinlemesine çözüm odaklı görüşmeler yapılarak kadının şiddet gördüğü hane dışında da tek başına var olabileceği konusunda bilinç kazandırılarak kadının şiddet döngüsünde hırpalanması, yok olması engellenmelidir.

Kadın konukevinden yeni bir düzen kurarak çıkış yapan kadınların izleme çalışmaları aktif bir şekilde yapılmalıdır. Yeni bir hayat kurmaya çalışan kadının takip edilmesi, ihtiyaçları doğrultusunda gerekli rehberlik hizmetlerinin sunulması kadının kendini iyi hissetmesine yardımcı olacaktır. Araştırma sonucunda görüldüğü gibi şiddete maruz kalan kadınlar bu süreçte en çok güvenilir bir yardım eline ihtiyaç duyduklarını, maddi- manevi desteklerinin bulunmamasının şiddetle mücadele etmede kendilerini güçsüz hissetmelerinde rol oynayan en büyük etken olarak göstermişlerdir.

Kadın konukevi hizmetleri konusunda başarılı olan pek çok ülkede “Yeniden Toplumsal Hayata Geçiş” modeli uygulanmaktadır. Bu model iki ana aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada kadının, konukevinde barındığı süre boyunca psiko-sosyal açıdan desteklenmesi ve güçlendirilmesi yer almaktadır. İkinci aşama ise kadının konukevinden ayrıldıktan sonra desteklenmesi ve takibi sürecinden oluşmaktadır. Bu dönemde kadın ekonomik destek ve yeni hayata uyum süreci desteği almakta, olası problemlerde desteklenmeye devam edilmektedir. Bu modelin başarılı olduğu ülkelerden İngiltere, uyguladığı “İyileştirme Modeli” ile son yıllarda şiddet döngüsünde ciddi anlamda azalma kaydetmiştir.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlükleri tarafından kadın konukevinden ayrılış yapan kadınlarla 6 ay içerisinde iletişim kurulması gerekmektedir. İzleme çalışmaları kadının konukevinden ayrılmasıyla hemen başlamalı kadının aldığı hizmetlerin kesintiye uğramasına

engel olunmalıdır. Ancak kadın konukevine giriş çıkış yapan kadın sayısının çok olması, meslek elemanı sayısının az olması nedeniyle izleme takip çalışmalarında aksaklıklar yaşanmaktadır. Bu aksaklıkların giderilmesi için personel sayısının artırılmalı ve ŞÖNİM’ler tüm ülke çapında hizmet vermelidir.

Çocuğuyla beraber kadın konukevine gelen kadının kreş desteğinden yararlanamaması halinde kadının çalışma hayatına katılması sekteye uğramaktadır. Kadın Konukevinde kalan kadınların çocukları için ücretsiz kreş hizmeti ücretsiz kreş kontenjanların yetersiz olması nedeniyle talebi tamamen karşılayamamaktadır. Bu nedenle kreşlerin ücretsiz çocuklar için ayrılan kontenjanlar artırılmalıdır.

Toplu Konut İdaresi tarafından yapılan konutlarda şiddet mağduru kadınlar için öncelik verilmeli ve kadınların önemli hedeflerinden olan ayrı eve çıkma planları devlet tarafından desteklenmelidir.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Ulusal Eylem Planı (2016-2020)’nda “Kadın hizmet birimlerinden yararlanan kadınların istihdama yönelik meslek edindirme kurslarından ve girişimcilik eğitimlerinden faydalanmalarına yönelik işbirliği çalışmaları yürütülecektir.” faaliyeti yer almaktadır. Bu faaliyetin aktif ve işlevsel olması için yerel düzeyde de çalışmalar yapılmalıdır. İŞKUR tarafından şehirde ihtiyaç duyulan alanlar belirlenerek toplumda dezavantajlı durumda olan kişilere yönelik meslek edindirme kursları açılarak kadınların iş gücüne katılımı artırılmalıdır.

İŞKUR’un yanı sıra yerel düzeyde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri aracılığıyla şehrin ileri gelen fabrikalarının, iş sahalarının sahipleriyle protokoller imzalanarak kadın konukevinden ayrılan kadınların işe yerleşmelerine öncelik verilmelidir.

Makro düzeyde ise Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri ve ilgili diğer kamu kurum kuruluşları tarafından her bölgenin risk haritası çıkarılarak öncelikli olarak şiddet riskinin yüksek olduğu mahalleler belirlenmeli ve kadına şiddetin önlenmesi için buralarda önleyici, bilgilendirici çalışmalar yapılmalıdır. Çetin (2012) araştırmasında, zihniyet değişimi için kahvehanelerde çalışmalar yürütmenin önemini vurgulamıştır. Bu doğrultuda öncelikle yüksek şiddet riski bulunan mahallelerde kahvehanelerde, okullarda, camilerde şiddetle mücadeleye yönelik çalışmalar yürütülmelidir. Devlet tüm kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum örgütleriyle iş birliği yaparak kadına yönelik şiddetle mücadele için her eve, herkese ulaşmayı hedeflemeli bunun içinde okuldan-camiye, kahvehaneden- sağlık ocaklarına kadar

her yere ulaşmalı bilinçlendirici çalışmalar yürütmelidir. Kadın sivil toplum kuruluşlarıyla ve devlet ortak programlar oluşturarak kadına karşı şiddetin önlenmesinde beraber daha güçlü şekilde mücadele etmelidir.

Ataerkil toplumsal yapıdan kaynaklanan kadına yönelik şiddetin toplum normlarından silinebilmesi için eğitim hizmetlerine, bilinç yükseltme çalışmalarına önem verilmelidir. 6284 sayılı kanunun 16. Maddesinde yer verilen toplumu bilgilendirici ve bilinçlendirici faaliyetler aktif bir şekilde hayata geçirilmelidir. Bu maddede belirtilen hizmetler daha aktif bir şekilde hayata geçirilmelidir. Kamu spotları, afişler bilinçlendirici materyaller sürekli yayınlanmalı, son yıllarda çok daha kullanılır olan sosyal medya ayağı kadın erkek eşitliğinin sağlanması, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için bilinçlendirme çalışmalarının yürütülmesinde yer almalıdır. Medyada kadına yönelik şiddetle çıkan haberlerde cinsiyetçi bir dil kullanılmamalı toplumun bilinçaltına şiddeti haklı kılacak kavramların yerleşmesi engellenmelidir.

Araştırma sonucunda şiddet mağduru kadınların şiddet karşısında sahip oldukları yasal haklardan, yararlanabilecekleri hizmetlerden haberdar olduktan sonra şiddete karşı mücadele edebildikleri görülmüştür. Bu nedenle 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun, ALO 183 Hattının bilinirliğini artırmak için kamu spotları, billboardlar, afişler hazırlanmalı kadınlarla paylaşılmalı, duyarlılık kazandırılmalıdır.

Uluslararası düzeyde imzalanan kadına yönelik ayrımcılığın önlenmesine dair ve kadını şiddetten korumaya yönelik düzenlemeler getiren CEDAW, İstanbul Sözleşmesi gibi sözleşmelerin gereklerinin tam olarak yerine getirilmediği görülmektedir. Söz konusu anlaşmaların kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik hükümlerinin hayata geçirilmesi için politikalar geliştirilmelidir.

Tüm araştırma sonuçları göstermektedir ki kadının düşük eğitim seviyesine sahip olması, ekonomik gelirin bulunmaması kadının şiddete boyun eğmesine neden olmaktadır. Erken yaşta evliliklerle mücadele edilerek kız çocuklarının eğitim görmeleri sağlanmalıdır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Gönül Elçileri Projesinde 2014 yılında kadın istihdamını ve kız çocuklarının okullaşmasını artırmaya yönelik diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla birlikte çalışmalar yürütülmüştür. Ancak kadın istihdamı ve kız çocuklarının eğitimlerine devam etmesi yönün ufak artışlar olsa da bu çalışmaların daha geniş kitlelere ulaşılması ve etkili olması için her yıl tüm kamu kurumlarıyla ortak çalışmalar yürütülmelidir.

Maruz kaldığı şiddetten kaçarak kolluk kuvvetine başvuruda bulunan kadınlara hala şiddetin aile mahremiyeti olduğu, kadının dayanması yönünde ataerkil söylemlerin olduğu bilinmektedir. Bu söylemlerin önüne geçilmesi için polis, jandarma teşkilatı toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddetle mücadele konularında eğitilmelidir. Zaten bu tarz eğitimlerin yapılmakta olduğu bilinmekle beraber eğitimlerin etkililiği artırılarak zihniyet değişimi sağlanmalıdır.

Eskişehir İl’inde şiddet mağduru kadınların kolluk tarafından güvenlik takibinin sağlanması için tamamen kadın polislerden oluşan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ekibi” bulunmaktadır. Tedbir kararı bulunan kadınların hanelerine belli aralıklarla ziyaretlerde bulunan bu ekip tedbir kararının ihlal edilip edilmediğini kontrol etmekte ve kadına güvende olduğunu hissettirdiği için kadınlarda olumlu etkiler yaratmaktadır. Zaten 6284 Sayılı yasa da belirtilen bu uygulama tüm illerde hayata geçirilmelidir.

6284 sayılı kanunda şiddet uygulayana yönelik verilen önleyici tedbir kararlarının uygulanmasında bazı sıkıntılar yaşanmaktadır. Alkol-madde bağımlılığı bulunan şiddet uygulayan kişiler hakkında tedavi edilmesi yönünde mahkeme kararı olmasına rağmen tedavi edilmesi kişinin kendi rızasına bırakılmakta ve ikna etmeye yönelik herhangi bir çalışma yürütülmemektedir. Hakkında sağlık tedbiri verilmiş kişilere Mahkeme-ŞÖNİM ve Sağlık Müdürlüklerinin ortak yazışmalarıyla son olarak Sağlık İl Müdürlükleri tarafından sadece bağımlılığın tedavisi için en yakın sağlık kuruluşuna başvurması yönünde çağrı yazısı gönderilmektedir. Bağımlılığı olan şiddet faillerinin tedaviyi kabul etmeleri için ikna çalışmaları yürütülmelidir. Eğer bağımlılığı olan ve şiddet uygulayan kişi hakkında birçok kez mahkeme tarafından tedavi olması yönünde karar verilip kişi tarafından tedavi red ediliyorsa bu kişiye karşı belli yaptırımlar getirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Acar, C. (2017). İstanbul'da alt sosyo-ekonomik statüye mensup boşanmış kadınların boşanma sonrası yaşadıkları sorunlar üzerine niteliksel bir araştırma (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Aguirre, E.B. (1985). Why do they return? Abused wives in shelters. *National Association Of Social Work*. 30(4), 350-354. doi:0037-8046/85
- Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun. (2012). Resmi Gazete (Sayı:2839). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2015).Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması, Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Alo 183 Çağrı Merkezi, Erişim adresi: <http://alo183.aile.gov.tr/alo-183>
- Akpınar, O. (2011). Aile içi şiddete maruz kalan kadınların aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliği düzeylerinin bazı değişkenlere göre yordanması (Doktora Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İzmir.
- Altınay A., Arat Y. (2008). Türkiye'de kadına yönelik şiddet. Punto Baskı Çözümleri, İstanbul.
- Aydın, A. (2014). Ailenin korunmasını sağlayan dayanışma örüntüleri ile kadına yönelik aile içi şiddet arasındaki ilişki: Çankaya Belediyesi kadın sığınmaevinde kalan kadınlar örneği. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Ayrancı, Ü. Günay, Y. Ünlüoğlu, İ. (2002). Hamilelikte aile içi eş şiddeti: birinci basamak sağlık kurumuna başvuran kadınlar arasında bir araştırma. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 3, 75-84.

Bağır! Herkes Duysun Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası, (1988).Kadın Çevresi Yayınları.

Bakırcı, K. (2015). İstanbul Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*.4. 133-201. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/398473>

Ben-Porat A. Itzhaky H. (2008). Factors that influence life satisfaction among battered women in shelters: those who stay versus those who leave. *Journal of Family Violence*. 23(7), 597- 604. doi: 10.1007/s10896-008-9182-7.

Bilgin, Y. (2015). Sığınmaevindeki kadınların kadına yönelik şiddet ve kadın sığınmaevilerine bakışı: İstanbul Örneği(Yüksek Lisans Tezi) Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Bolu.

Bilican Gökkaya, V. (2009). Türkiye’de şiddetin kadın sağlığına etkileri, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10(2). Erişim adresi: <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/2011.pdf>

Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Şiddetin Engellenmesi Bildirgesi. (1993). Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararası_belgeler/kadına_karsi_sidde_t/BM%20Kad%C4%B1na%20Kar%C5%9F%C4%B1%20%C5%9Eiddetin%20Ortadan%20Kald%C4%B1r%C4%B1lmas%C4%B1na%20Dair%20Bildirgesi%2020.12.1993.pdf

Buz, S.(2009). Feminist sosyal hizmet uygulaması, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 20(1).53-64.

Buğra, A. (2010). Toplumsal cinsiyet, işgücü piyasaları ve refah rejimleri: Türkiye’de kadın istihdamı, TÜBİTAK Proje No.108K524.

Bybee, D. Sullivan, M. (2005). Predicting Re-Victimization of battered women 3 years afters exiting a shelter program. *American Journal Community Psyshology*, 36(1-2).85-89. doi: 10.1007/s10464-005-6234-5.

Campbell, R. Sullivan, C.M. Davidson, W.S. (1995). Women who use domestic violence shelters. *Psychology of Women Quaterly*.19. 237-255. doi:0361-6843

- Damka, Z. (2009). Sığınma evinde kalan şiddet mağduru kadınlar: anksiyete duyarlılığı, travmaya bağlı suçluluk, travma sonrası stres bozukluğu ve psikolojik belirtiler. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Bölümü Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Daşbaşı S.(2013). Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde ailelere yönelik sosyal hizmet uygulaması: Bir değerlendirme araştırması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 24(1),101-114.
- Delice, M. Teymur, S. (2013). Kadına yönelik şiddet olaylarında failinin ve mağdurun özelliklerinin incelenmesi ve karşılaştırması. *EKEV Akademi Dergisi*. 54,225-250.
- Dişsiz, M. Hotun Şahin, N. (2008). Evrensel bir kadın sağlığı sorunu: kadına yönelik şiddet. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*,1(1). 50-58. Erişim adresi: http://hemsirelik.maltepe.edu.tr/dergiler/cilt1sayi1agustos2008/cilt1sayi1a2008/50_58.pdf
- Dobash, P. R. , Dobash, E. R. (2001).Violence Against to Women: A Review of Recent Anglo-American Research. *Journal für Konflikt und Gewaltforschung*. 3. (2). 5-21. Erişim adresi: http://www.uni-bielefeld.de/ikg/jkg/2-2001/dobash_dobash.pdf
- Dobash, P., Dobash E.R. (1998). Rethinking violence against women. Thousand Oaks:Sage Publications. doi: 10.4135/9781452243306
- Dominelli, L. (2002). Feminist Social Work Theory and Practice. Palgrave.
- Duyan, V. (2010). Sosyal hizmet temelleri yaklaşımları müdahale yöntemleri. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, Ankara.
- Duyan,V. Sayar, Ö. Özbulut, M.(2008). Sosyal hizmeti tanımak ve anlamak, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, Ankara.
- Ekal, B., Taylı, Ü. (Ed). (2012). Sığınaklar ve danışma/dayanışma merkezleri kurultayı sığınaksız bir dünya, Mor Çatı Yayınları, İstanbul.
- Erdoğan,S. Aktaş, A. Onat, Bayram, G. (2009). Sığınma evinde yaşayan bir grup kadının şiddet deneyimleri ve baş etme yaklaşımları: Niteliksel bir çalışma. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 6(1). 808-824. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/profile/Aylin_Aktas/publication/26618955

- Gezen, M. Oral, E.T. (2013) Kadın sığınma evinde yaşayan kadınlar ile şiddet gördüğü evde yaşamaya devam eden kadınların bağlanma biçimlerinin ve ruhsal belirti düzeylerinin incelenmesi. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*,26, 65-71. doi: 0.5350/DAJPN2013260107
- Gordon, K., Burton, S. Porter, L. (2004). Predicting the intentions of women in domestic violence shelters to return to partners: Does forgiveness play a role? *Journal of Family Psychology*, 18(2).231-338. doi: 10.1037/0893-3200.18.2.331
- Griffing, S. Sage, R. Madry, I. Bingham, I. (2002). Domestic violence survivors' self identified reasons for returning to abusive relationships, *Journal of Interpersonal Violence*, 17(3),306-319. doi: 10.1177/0886260502017003005
- Güleç Öyekçin, D., Şahin M. E., Yetim, D. (2012) Kadına yönelik farklı eş şiddeti tiplerini etkileyen psikososyal faktörler. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 23(2),75-81. Erişim adresi:<http://www.turkpsikiyatri.com/Data/UnpublishedArticles/649cp4.pdf>
- Güler Çetin, F. (2013). 15-49 yaş evli kadınların ruhsal durumları ve şiddet üzerine bir çalışma. (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul.
- Güler, N., Tel, H. ve Özkan Tuncay, F., (2005). Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı, C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi, 77(2),s.51-56. Erişim adresi: <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1104.pdf>
- Güney G. ve Adaçay F.R., (2012). Kadına yönelik ekonomik şiddet. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, Mutlu Çocuklar Derneği, 2, 312-328.
- İrmak, N. Temuroğlu Sundur Y. (2016). ŞÖNİM Uygulama Rehberi. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- İrmak, S.(2015). Kadın konuk evlerinin kadına yönelik şiddeti azaltmadaki rolleri: Kocaeli, Bursa, Yalova Örneği.(Yüksek Lisans Tezi). Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı. Yalova.
- İlkkaracan, P. Gülçür, L. Arın, C. (1996). Sıcak yuva masalı-aile içi şiddet ve cinsel taciz, Metis Yayıncılık.İstanbul.

Kadın 2000: 21.yüzyıl için toplumsal cinsiyet eşitliği, kalkınma ve barış (2000) (PEKİN+5) Birleşmiş Milletler Genel Kurul özel oturumunun hazırlık dönemi ve sonuçları hakkında bilgi notu https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/pekin-5%20Kad%C4%B1n%202000%2021.Y%C3%BCzy%C4%B1l%20%C4%B0%C3%A7in%20Toplumsal%20Cinsiyet%20E%C5%9Fitli%C4%9Fi,%20Kalk%C4%B1nma%20ve%20Bar%C4%B1%C5%9F.pdf

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2016-2020. (2016), Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Erişim adresi: <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/duyurular/%E2%80%8Bkadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plani-20162020>

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2012) Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015. Erişim adresi: <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/585d231c369dc55714513399/Kad%C4%B1na%200Y%C3%B6nelik%20%C5%9Eiddetle%20M%C3%BCcadele%20Ulusal%20Eylem%20Plan%C4%B1%202016-2020.pdf>

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2018). Türkiye’de Kadın. Erişim adresi: <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uygulamalar/turkiyede-kadin>

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik.(2013) Resmi Gazete (28519). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>.

Karataş, S. (2006). Ailede Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri. (Yüksek Lisans Tezi) Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Ankara.

Karataş, S. Şener,Ü. Otaran, N. (2008). Sığınmaevleri kılavuzu. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Karataş, Z. Kılıçaslan, F. (2013). Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde aile terapisinin rolü. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.1(1). Erişim adresi: http://www.manevisosyalhizmet.com/wpcontent/uploads/2014/01/kadina_yonelik_siddet_in_onlenmesinde_aile_terapisinin_rolu_2013.pdf

- Kandemirci, D. Kağnıcı, D.Y. (2014) Kadına yönelik aile içi şiddetle baş etme: Çok boyutlu bir inceleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 7 (33), 1-12. Erişim adresi: <http://www.turkpsikolojiyazilari.com/PDF/TPY/33/01.pdf>
- Kandiyoti, D. (1997). Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar: Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler. Metis Yayınları.
- Kazancı, D. (2010). Evliliklerinde maruz kaldıkları şiddet nedeniyle kadın sığınmaevinde barınan kadınların kaygı ve depresyon düzeyleri. (Yüksek Lisans Tezi).Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Bölümü, Psikoloji, İnsan Bilimleri ve Felsefe Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı. İstanbul.
- Koç, M. Düşünceli, B. Çolak, S. (2012). Kadınların ve erkeklerin kadına yönelik şiddetin temel nedenlerine ve önlenmesine ilişkin görüşleri. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, 27-28 Nisan 2012, Mutlu Çocuklar Derneği, Ankara.
- Koray, M. (1992). Çalışma yaşamında kadın gerçekleri. *Türkiye Orta doğu Amme İdaresi Dergisi*.25. 92-122. Erişim adresi: http://www.todaie.edu.tr/resimler/ekler/49a812ee1d3205f_ek.pdf?dergi=Amme%20Idaresi%20Dergisi
- Kurtoğlu, A. Bayrakçeken, G. Ülker, G. (2014). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Mekanizması İzleme Modeli, *Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği (CEİD)*.Ankara.
- Kümbetoğlu, B. (2008).Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma. Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- Mavili Aktaş, A. (2006). Aile içi şiddet: kadının ve çocuğun korunması. Elma Yayınevi. Ankara.
- Maybek, S.D. (2017) Şiddet mağduru kadınların sığınmaevi sonrası deneyimleri, Sosyoloji Konferansları, 153-197. doi: 10.18368
- Miller Clevenger, B. Roe-Sepowitz, D. (2009). Shelter service utilization of domestic violence victims. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 19.359-374. doi:10.1080/10911350902787429

- Moe, Angela M (2007).Silenced voices and structured survival, battered women's help seeking. *Violence Against Women*,13(7), 676-699. doi: 10.1177/1077801207302041
- Moroğlu, N. (2012) Kadına yönelik şiddetin önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi, Erişim adresi: http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2012-99-1169.pdf
- Oktay Yüksel, E. (2015).Türkiye'nin ve Dünyanın ortak sorunu: kadına şiddet. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 64,57-118. doi: 110168499
- Okutan, N. (2007). Kadına yönelik aile içi şiddet – Van'da kadınların şiddet deneyimleri, şiddeti doğuran koşullar ve başetme biçimleri, şiddetin kadın sağlığına etkileri.(Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Öztürk, A. (2010). Türkiye'de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri, Birey Yayıncılık, İstanbul.
- Öztürk, A. B. (2014). *Erkeklik ve Aile içi Şiddet: Eşine Şiddet Uygulayan Erkekler*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Öztürk, E. (2008). Türkiye'de aile içi şiddet kadın sığınma evleri ve din. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı, İstanbul.
- Payne, M. (2014). *Modern Social Work Theory*. Palgrave Macmillan. 4 Edition.
- Pekin Deklarasyonu; Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/pekin.pdf>
- Pilgiri, P. (2015). Sığınmaevindeki kadınların istihdamı ve uygulanan istihdam politikaları: Eskişehir ve Bingöl sığınmaevi örnekleri. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Sosyal Politika ve Sosyal Hizmetler Bilim Dalı. İstanbul.
- Polat, G. (2012). Kadına yönelik şiddet: sosyal hizmet perspektifi. Erişim Adresi: http://www2.bayar.edu.tr/cbukam/docs/Siddet_Sunumlari/Gonca_Polat.pdf
- Sabuncuoğlu, Z. Tuz, M. (2001). *Örgütsel Psikoloji*, Ezgi Kitabevi, Bursa.

- Salaçin S., Toprak Ergören A. ve Demiroğlu Uyanıker Z.,(2009). Kadına yönelik aile içi şiddet. Klinik Gelişim. 22, 95-100. Erişim adresi: http://www.klinikgelisim.org.tr/eskisayi/klinik_2009_22/15.pdf
- Sallan Gül, S. (2014) Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet ve yoksulluk arasındaki ilişkiyi sorgulamak. A. Topçuoplu, G. Aksan, D. Alptekin (Ed). Yoksulluk ve Kadın, Ayrıntı Yayınları,179-211.
- Sallan Gül, S. (2013) Türkiye’de Kadın Sığınmaevleri: Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar Mı?, Bağlam Yayıncılık. İstanbul.
- Sallan Gül, S. Alican A. (2012). Türkiye’de aile içi şiddetle mücadelede sığınmaevleri ve sığınmaevlerinin unutulmuş yüzü: Çocuklar. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu 27-28 Nisan 2012, Ankara.
- Sallan Gül, S. Alican Şen, A.(2014) Türkiye’de kadın hakları ve sosyal hizmet uygulamalarında yeni liberal dönüşüm. Sosyal Hizmet ve Öteki Disiplinlerarası Yaklaşım. Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- Şentürk Ü., 2012. Popülerleşen Kadın ve çocuğa yönelik şiddetin kültürel dayanağı. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Mutlu Çocuklar Derneği, 1, 389-401.
- Sheafor B., Horejsi, C. (2014). Sosyal Hizmet Uygulaması, Nika Yayınları, İstanbul.
- Solmuş, T. (2011). Çift, evlilik ve aile terapisi. Doruk Yayıncılık, İstanbul.
- Sullivan, C. M., Gillum, T. (2001). Shelters and community based services for battered women and their children. In C. M. Renzetti, J. L. Edleson, & R. Bergen (Ed.), *Sourcebook On Violence Against Women*. Thousand Oaks, CA: Sage. 247-260.
- Tufan Yeniçıkı, N. (2012) Gazete haberlerinde kadına yönelik şiddet. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu- 1, Mutlu Çocuklar Derneği,244-257.
- Tuncay, T. (2009), Genç kanser hastalarının hastalık deneyimlerinin güçlendirme yaklaşımı temelinde analizi: bir model önerisi. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı.

- Tunç, M. (2013). Feminist grup çalışması: temeli, kapsamı ve süreci, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*.24(2).209-229.
- Tuncay, T. İl, S. (2006) Sosyal Hizmette baskı karşıtı uygulama, sosyal adalet paradigması temelinde bir özgürleşme pratiği. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*.17(2).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi 10/148,182,187,284,285 Sayılı Komisyon Raporu,(2006) Töre ve namus cinayetleri ile kadınlara ve çocuklara yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan araştırma komisyon raporu.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi 717 Sayılı Komisyon Raporu.(2015). Kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan meclis araştırması.
- Türk Ceza Kanunu (2004). Resmi Gazete (Sayı:25611). Erişim adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.5.5237&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch&Tur=1&Tertip=5&No=5237>
- Türk Medeni Kanunu (2001). Resmi Gazete (Sayı:24607). Erişim adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.5.4721&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0&Tertip=5&Tur=1&No=4721>
- Uzunkaya Seçen, H.K.(2017). Türkiye’de boşanma ve eş kaybı bağlamında dul kadın algısı. (Yüksek Lisans Tezi) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Bilim Dalı.
- Yalçın, M. (2014).Aile içi şiddet nedeniyle kadın konukevinden hizmet alan şiddet mağduru kadınlar ile kuruluştta görev yapan meslek elemanlarının kadın konukevi hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri: Ankara Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü/Sosyal Hizmet Anabilim Dalı.
- Yaman Efe, Ş. Ayaz, S. (2010). Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(1)23-29. Erişim adresi: <https://search.proquest.com/openview/9adf1e5f0804b9acd8cb7bef255723d5/1?pq-origsite=gscholar&cbl=136214>

- Yanikkerem, E. Kavlak, O. ve Sevil, Ü. (2007).Şiddetin kadın sağlığına etkileri ve sağlık çalışanlarının rolü. *Kadın Çalışmaları Dergisi*, 2(4).
- Yetim, D. ve Şahin, E.M. (2008). Aile hekimliğinde kadına yönelik şiddete yaklaşım, *Aile Hekimliği Dergisi*, 2(2), 48-53.
- Yıldırım, A. (1998). Sıradan şiddet-kadına ve çocuğa yönelik şiddetin toplumsal kaynakları, Boyut Kitapları, İstanbul.
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayınları, 9.Ankara.
- Yıldırım, B. (2017). Bir yaklaşımın anatomisi: güçlendirme yaklaşımı. Prof. Dr. Gönül Erkan'a Armağan: Sosyal Hizmet ve Mülakat, Ed.Işıkhana,5.183-190.
- Wheelwright, V. Tarhan, U. (2012). Kişisel gelecek çalışma kitabı
- The Global Status Report On Violence Prevention(2014). Erişim adresi: http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/status_report/2014/en/
- World Report on Violence and Health (2002). Erişim adresi: http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/status_report/2014/en/
- Zatsrow, C.(2013). D.B.Çifci, Sosyal hizmete giriş. Nika Yayıncılık, 3.

Ek-1 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Kişisel bilgiler

1. Yaşınız?
2. Mesleğiniz?
3. Eğitim durumunuz?
4. Yetiştirdiğiniz yer?
5. Evlilik/beraberlik öykünüz?
6. Çocuğunuz var mı? Varsa kaç tane?

Kadın Konukevine geliş nedeni

1. Nasıl bir çocukluk dönemi geçirdiniz?
2. Buraya gelmenize neden olan olaylardan bahseder misiniz?
3. Beraberliğinizde/evliliğinizde olumsuz yaşam deneyimleri ilk ne zaman başladı? Tepkiniz ne oldu?
4. Bu duruma ne kadar sıklıkla maruz kalıyordunuz?
5. Maruz kaldığınız bu durum sizi nasıl etkiliyordu?

Olumsuz yaşam deneyimleriyle mücadele (şiddetle mücadele)

1. Beraberliğinizde yaşadığınız bu olumsuzluklarla nasıl mücadele ettiniz?
2. Yaşadıklarınızla mücadele ederken haklarınızı biliyor muydunuz?
3. Söz konusu bu konuda yasal girişimlerde bulundunuz mu? (6284 sayılı kanun hakkında ne düşünüyorsunuz)
4. Aileniz mağduriyetinizi nasıl karşılıyorlardı, bu duruma dair duygu, düşünce ve davranışları nelerdi?
5. Yaşadığınız bu durumla mücadele ederken en çok ihtiyaç duyduğunuz şeyler nelerdi?

Eşe/Partnere yönelik bilgiler

1. Eşinizin/partnerinizin eğitim durumu, mesleği nedir?
2. Eşinizin/partnerinizin sizin dışınızdaki kişilere karşı da saldırganlığı var mıydı?
3. Eşiniz/ partneriniz en çok sizi hangi konularda kısıtlardı?
4. Eşiniz/partnerinizle en çok tartışma yaşadığınız konular nelerdi?

Kadın konukeviden yararlanma ve sonrası

1. Kadın konukevine gelmeye nasıl karar verdiniz? Sizi buraya getiren olay neydi?
2. Kadın konukevi hizmetini nereden öğrendiniz?
3. Daha önceden kadın konukevinde kalma deneyiminiz oldu mu? (Kaç defa) Olduysa neden kadın konukeviden ayrıldınız? Problemlerinizi çözerek mi ayrıldınız?
4. Kadın konukeviden ayrıldıktan sonra nereye gitmiştiniz?
5. Sonraki süreçte ne oldu, sizi tekrar kadın konukevine girmeye iten sebep neydi?
6. Kadın konukevinde kaldıktan sonra şiddetle bakışınız değişti mi?

7. Eşiniz/partneriniz tarafından tekrar aynı durumla karşılaşmanız halinde ilk tepkiniz ne olur?

Gelecek planları

1. Kadın konukevinden ayrıldıktan sonraki sürece dair yakın vadede gerçekleşmesini istediğiniz hayaliniz nedir?
2. Kadın konukevinden ayrıldıktan sonra hayatınıza dair planlarınız, hedefleriniz var mı? Varsa bunlardan bahseder misiniz?
3. Gelecek planı yaparken planlarınızı etkileyen faktörler (toplumsal, ekonomik, kültürel)neler?
4. Gelecek planlarınıza ulaşmak için ne gibi uğraşlar veriyorsunuz?
5. Tek başınıza hayatınızı idame ettirebileceğinizi düşünüyor musunuz? Daha önceden çalışma deneyiminiz, tek başınıza yaşama deneyiminiz oldu mu?
6. Sizce yalnız bir kadın olarak yaşamamanın zorlukları var mı? Toplumda yalnız yaşayan kadınlara karşı baskı olduğunu düşünüyor musunuz?

Kadın konukevi hizmetini değerlendirme

1. Kadın konukevinde sunulan hizmetler gelecek planlarınıza ulaşabilmeniz için size yardımcı oluyor mu? Yardımcı olması için nasıl hizmetler olmalı?
2. Kadın konukevinde kalma süresi hakkında ne düşünüyorsunuz sizce süre ne kadar olmalı?
3. Kadın konukevinde verilen hizmetleri nasıl değerlendiriyorsunuz?
4. Kadın konukevinde sizce nasıl hizmetler olmalı ki kadınlar yeni hayatlarına daha güçlü bir şekilde hazırlanabilsin?

EK-2 Gönüllü Katılım Formu

Değerli Katılımcı;

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet ABD’de Prof. Dr. Sunay İL danışmanlığında “Kadın Konukevinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Yaşam Planlarının Niteliksel Olarak Araştırılması: Eskişehir Örneği” konulu yüksek lisans tezi hazırlamaktayım. Bu çalışmayı gerçekleştirebilmek için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu’ndan ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’ndan gerekli izinleri aldım.

Bu çalışmanın amacı, Eskişehir Kadın Konukevi Müdürlüğünde kalan şiddet mağduru kadınların kadın konukevinden ayrıldıktan sonraki hayatlarına dair planlarının neler olduğunu, kadınların gelecek planlarının şekillenmesinde toplumsal, kültürel, ekonomik ve kişisel olarak hangi değişkenlerin etkili olduğunu belirlemektir. Ayrıca kadın konukevlerinde sunulan sosyal hizmet uygulamalarının kadınların gelecek planlarına etkilerini araştırmaktır.

Sizlere demografik özelliklerinize, şiddetle ne zaman, nasıl karşılaştığınıza, şiddetle nasıl mücadele ettiğinize, kadın konukevinde kalma sürecinize, kadın konukevinde sunulan hizmetleri değerlendirmenize, gelecek planlarınıza ve bu planlarınıza ulaşmak için neler yaptığınıza dair bazı sorular sormak istiyorum.

Yapılan görüşme esnasında izniniz olursa ses kaydı yapılacaktır. Vereceğiniz tüm cevaplar kesinlikle gizli tutulacak ve sadece yukarıda belirtilen yüksek lisans tezi kapsamında kullanılacaktır. Kimlik bilgilerinizi isteyen herhangi bir soru yer almamaktadır. Bu nedenle “Görüşme Formuna” isim ve adres yazmanız gerekmemektedir. Çalışma gönüllülük esasına dayanmakta olup katılıp katılmamayı seçme hakkına sahipsiniz. Çalışmaya katıldıktan sonra herhangi bir rahatsızlık hissederseniz istediğiniz anda vazgeçebilirsiniz. Bu durumda daha önceden vermiş olduğunuz cevaplar çalışma kapsamında değerlendirilmeyecektir. Ayrıca çalışmaya katılmamanız veya vazgeçmeniz size hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Aşağıda iletişim bilgilerim yer almaktadır. İsterseniz çalışmanın sonuçlarını öğrenmek için benim ile iletişim kurabilirsiniz. Bu çalışma yaklaşık 30-45 dakikanızı alacaktır. Sormak istediğiniz sorunuz varsa her zaman sorabilirsiniz. Şimdiden çalışmada yer aldığınız ve katkı verdiğiniz için teşekkür ederim.

Tarih:

Katılımcı

Ad- Soyad :

Adres :

Telefon :

İmza

Hatice ŞİMŞEK

Sorumlu Araştırmacı:

Prof. Dr. Sunay İL

Eskişehir Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
Müdürlüğü

Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet 0222 237 72 24

Bölümü 06800 Beytepe/ANKARA

0312 297 63 63 -319

shuhaticesimsek@gmail.com

suil@hacettepe.edu.tr

Araştırmacı:

Ek-3 Etik Kurul İzni

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 35853172/

433-3684

06 Kasım 2017

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 17.10.2017 tarih ve 6600 sayılı yazınız.

Enstitünüz Sosyal Hizmet Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencilerinden **Hatice ŞİMŞEK**'in **Prof. Dr. Sunay İL** danışmanlığında yürüttüğü "**Kadın Konukevinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Yaşam Planlarının Niteliksel Olarak Araştırılması: Eskişehir Örneği**" başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **24 Ekim 2017** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Rahime M. NOHUTCU
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek-4 Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Veri Toplama İzni

Page 1 of 1

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : 73595336-605.01-E.119722
Konu : Hatice ŞİMŞEK

16/11/2017

MÜSTEŞARLIK MAKAMINA

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün 08/11/2017 tarih ve 116398 sayılı yazısı ile Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hatice ŞİMŞEK'in "Kadın Konukevinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Yaşam Planlarının Niteliksel Olarak Araştırılması: Eskişehir Örneği" konulu araştırma çalışmasını Eskişehir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarında uygulayabilme talebi bildirilmiştir.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün 08/11/2017 tarih ve 116398 sayılı yazısı ile olumlu değerlendirilen söz konusu araştırmanın 30/05/2018 tarihine kadar İl Müdürlüğü koordinesinde, kuruluş müdürlüğü denetiminde, kadınların özel hayat, duygusal hassasiyetlerine ve kimliklerinin gizliliğine özen göstererek kadınların ayrıntılı bilgilendirilmesinin sağlanması, sonrasında yalnızca istekli olan kadınların katılımları ile yapılması, gerçekleştirilecek olan görüşmelerin İl Müdürlüklerinin uygun göreceği bir mekanda ve koordinasyonunda yapılması, ses-görüntü kaydı alınmaksızın, iş akışını aksatmayacak şekilde araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlanmadan önce Kurum izni alınması ve araştırma bitiminde bir örneğinin Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığına gönderilmesi koşulları ile gerçekleştirilmesi hususunda;

Olurlarınıza arz ederim.

Abdülkerim GÜN
Daire Başkan V.

O L U R
16/11/2017

*Bu belge elektronik imzalıdır. İmzalı suretinin aslını görmek için <https://bys.aile.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (5ykwH-7F1hBX-67o5rU-Vs2rLs-x7FttFEJ) kodunu yazınız.

1

EK-5 ORİJİNALLİK BELGESİ

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA	
Tarih: 05/06/2018	
Tez Başlığı : Kadın konukevinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Yaşam Planlarının Niteliksel Olarak Araştırılması: Eskişehir Örneği Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 116 sayfalık kısmına ilişkin, 05/06/2018 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 11'dir . Uygulanan filtrelemeler: 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç 2- ☒ Kaynakça hariç 3- ☐ Alıntılar hariç 4- ☐ Alıntılar dâhil 5- ☐ 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim. Adı Soyadı: Hatice ŞİMŞEK Öğrenci No: N12222892 Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Programı: Yüksek Lisans Tarih Ve İmza 05.06.2018	
<u>DANIŞMAN ONAYI</u> UYGUNDUR. Prof. Dr. Sunay İL	

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Hatice ŞİMŞEK
Doğum Yeri ve Tarihi : Bartın-10.05.1990

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi-İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü (2008-2013)
Yüksek Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü-Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Stajlar : Aile ve Sosyal Politikalar Sincan İlçe Müdürlüğü-Stajyer Sosyal Çalışmacı (2012- 2013)
Sincan Erkek Yetiştirme Yurdu- Stajyer Sosyal Çalışmacı (2012- 2013)
Projeler : Aile ve Sosyal Politikalar Sincan İlçe Müdürlüğü ve Sincan Belediyesi İşbirliğinde “Gönülleri Bir Olsun” Proje Koordinatörlüğü
Çalıştığı Kurumlar : Eskişehir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü-Sosyal Çalışmacı (2013-2016)
Eskişehir Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü-Sosyal Çalışmacı (2016-)

İletişim

E-Posta Adresi : hatice.simsek@aile.gov.tr
Tarih : 17.05.2018

